GENERALINIO ADVOKATO YVES BOT IŠVADA, pateikta 2009 m. kovo 26 d.[1]

Turinys

I — Teisinis pagrindas . . . . . I - 8699

II — Faktinės aplinkybės . . . . . I - 8701

III — Ieškinys Pirmosios instancijos teisme ir ginčijamas sprendimas . . . . . I - 8703

IV — Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai . . . . . I - 8704

V — Apeliacinių skundų pagrindai . . . . . I - 8705

A — Erste nurodomi pagrindai (C-125/07 P) . . . . . I - 8705

B — „RZB“ nurodyti pagrindai (C-133/07 P) . . . . . I - 8706

C — „BA-CA“ nurodyti pagrindai (C-135/07 P) . . . . . I - 8707

D — „ÖVAG“ nurodyti pagrindai (C-137/07 P) . . . . . I - 8709

VI — Apeliacinių skundų sujungimas ir jų nagrinėjimas šioje išvadoje . . . . . I - 8710

VII — Pirminės pastabos . . . . . I - 8710

A — Dėl Teisingumo Teismo nagrinėjant šiuos apeliacinius skundus vykdomos kontrolės apimties . . . . . I - 8711

B — *Antikonkurencinių veiksmų ir susitarimų kontrolės teisinės ir faktinės aplinkybės* . . . . . I - 8713

VIII — Dėl pagrindų, susijusių su EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu . . . . . I - 8716

A — Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su klaidingu poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai sąlygos įvertinimu . . . . . I - 8716

1. Dėl pirmos apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su visą valstybės narės teritoriją apimančio kartelio galimu pastebimu poveikiu valstybių narių tarpusavio prekybai . . . . . I - 8719

1 — Originalo kalba: prancūzų.

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8719

b) Vertinimas . . . . . I - 8720

2. Dėl antros apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su klaidingu Pirmosios instancijos teismo vertinimu atlikus bendrą kartelio tarptautinio poveikio tyrimą . . . . . I - 8724

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8724

b) Vertinimas . . . . . I - 8725

i) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su neteisingu Bendrijos teismų praktikos taikymu ir aiškinimu . . . . . I - 8725

— Dėl minėto Sprendimo *VGB ir kt. prieš Komisiją* . . . . . I - 8725

— Dėl Sprendimo *Bagnasco ir kt.* . . . . . I - 8728

ii) Dėl klaidingo, nepakankamo ir prieštaringo Pirmosios instancijos teismo tyrimo, susijusio su neteisingu atitinkamos rinkos apibrėžimu I - 8729

— Dėl Pirmosios instancijos teismo atlikto kaltinimų, susijusių su neteisingu atitinkamos rinkos apibrėžimu, vertinimo . . . . . I - 8729

— Dėl nepakankamo ir prieštaringo motyvavimo . . . . . I - 8732

— Dėl klaidingos nuorodos į Sprendimą *SPO ir kt. prieš Komisiją* I - 8734

3. Dėl trečios apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su kartelio didelio poveikio Bendrijos vidaus prekybai neįrodymu . . . . . I - 8734

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8734

b) Vertinimas . . . . . I - 8735

4. Dėl ketvirtos apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su tuo, jog nebuvo išnagrinėtas konkretus kartelio poveikis rinkai . . . . . I - 8736

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8736

b) Vertinimas . . . . . I - 8736

B — Dėl antrojo pagrindo, susijusio su klaidingu atsakomybės už pažeidimą priskyrimu . . . . . I - 8737

1. Šalių argumentai . . . . . I - 8737

2. Vertinimas . . . . . I - 8738

IX — Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu, nes vertinant pažeidimo sunkumą ir nustatant pagrindinį baudos dydį padaryta teisės ir motyvavimo klaidų bei pažeista teisė į gynybą . . . . . I - 8742

A — Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su teisės klaidomis vertinant pažeidimo sunkumą . . . . . I - 8742

1. Dėl pirmosios pagrindo dalies, pagrįstos gairių neatitinkančiu vertinimu . . I - 8744

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8744

b) Vertinimas . . . . . I - 8745

2. Dėl antros pagrindo dalies, pagrįstos teisės klaidomis dėl pažeidimo pobūdžio . . . . . I - 8746

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8746

b) Vertinimas . . . . . I - 8747

3. Dėl trečios pagrindo dalies, susijusios su klaidingu „konkretaus pažeidimo poveikio rinkai“ įvertinimu . . . . . I - 8749

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8749

b) Vertinimas . . . . . I - 8749

i) Bendrijos teismo požiūris . . . . . I - 8751

ii) Mano nuomonė . . . . . I - 8755

4. Dėl ketvirtos pagrindo dalies, susijusios su teisės klaida vertinant „atitinkamos geografinės rinkos dydį“ . . . . . I - 8758

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8758

b) Vertinimas . . . . . I - 8758

5. Dėl penktos pagrindo dalies, susijusios su Pirmosios instancijos teismo padaryta teisės klaida vertinant atrankinio tyrimo poveikį pažeidimo kvalifikavimui ir su pareigos motyvuoti nesilaikymu . . . . . I - 8759

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8759

b) Vertinimas . . . . . I - 8760

6. Dėl šeštos pagrindo dalies, susijusios su bendro pažeidimo sunkumo vertinimo neatlikimu . . . . . I - 8761

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8761

b) Vertinimas . . . . . I - 8761

7. Dėl septintos pagrindo dalies, susijusios su klaidingu vertinimu suskirstant apeliantus į kategorijas . . . . . I - 8762

a) Apeliantų kaltinimai . . . . . I - 8763

i) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalių priskyrimo centrinėms įstaigoms neteisėtumu . . . . . I - 8763

— Dėl priskyrimo principo ir priskiriant panaudotų vertinimo kriterijų . . . . . I - 8763

— Dėl Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies, sankcijų proporcingumo, asmeninės atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimus ir lygybės principų pažeidimo . . . . . I - 8764

ii) Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu . . . . I - 8765

iii) Dėl trečiojo kaltinimo, susijusio su neteisingu centrinių įstaigų vaidmens ir funkcijų bankų grupių viduje įvertinimu . . . . . I - 8766

iv) Dėl ketvirtojo kaltinimo, susijusio su neteisingu *Erste* ir taupomųjų kasų grupės rinkos dalių nustatymu . . . . . I - 8766

v) Dėl penktojo kaltinimo, susijusio su faktinių aplinkybių ir įrodymų iškraipymu . . . . . I - 8767

b) Vertinimas . . . . . I - 8768

i) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalių priskyrimo centrinėms įstaigoms neteisėtumu . . . . . I - 8768

B — Dėl antrojo apeliacinių skundų pagrindo, susijusio su teisės klaidomis, motyvavimo stoka ir įrodymų iškraipymu, kalbant apie lengvinančių aplinkybių egzistavimą . . . . . I - 8770

a) Dėl pirmos pagrindo dalies, susijusios su klaidingu Pirmosios instancijos teismo pasyvaus ÖVAG elgesio vertinimu . . . . . I - 8771

i) Šalių argumentai . . . . . I - 8771

— Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su neteisingu Pirmosios instancijos teismo kompetencijos įgyvendinimu . . . . . I - 8771

— Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su klaidingu vertinimo kriterijaus taikymu . . . . . I - 8771

— Dėl trečiojo kaltinimo, susijusio su Pirmosios instancijos teisme pateiktų įrodymų iškraipymu . . . . . I - 8771

— Dėl ketvirtojo kaltinimo, susijusio su motyvų prieštaringumu . . . . I - 8772

ii) Vertinimas . . . . . I - 8772

b) Dėl antros pagrindo dalies, susijusios su Pirmosios instancijos teismo teisės klaida vertinant viešosios valdžios institucijų dalyvavimą bankų apskritojo stalo susitikimuose . . . . . I - 8773

i) Šalių argumentai . . . . . I - 8773

ii) Vertinimas . . . . . I - 8774

c) Dėl trečios pagrindo dalies, susijusios su Pirmosios instancijos teismo klaidingu viešo susitikimų pobūdžio vertinimu . . . . . I - 8776

i) Šalių argumentai . . . . . I - 8776

ii) Vertinimas . . . . . I - 8776

C — Dėl trečiojo apeliacinių skundų pagrindo, susijusio su teisės klaidomis, vienodo požiūrio, teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisės į gynybą principų pažeidimu bei nepakankamais ir prieštaringais motyvais taikant pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių . . . . . I - 8777

1. Dėl pirmosios pagrindo dalies, pagrįstos aplinkybe, kad Pirmosios instancijos teismas netinkamai įvertino Komisijos diskreciją ir savo teisminės kontrolės ribas . . . . . I - 8780

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8780

b) Vertinimas . . . . . I - 8780

2. Dėl antros pagrindo dalies, susijusios su teisės klaida taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo . . . . . I - 8781

a) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su klaidingo vertinimo kriterijaus taikymu ir vienodo požiūrio principo pažeidimu . . . . . I - 8781

i) Šalių argumentai . . . . . I - 8781

ii) Vertinimas . . . . . I - 8782

b) Dėl antro kaltinimo, susijusio su teisės klaida vertinant bankų bendradarbiavimo apimtį, vienodo požiūrio, teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisės į gynybą užtikrinimo principų pažeidimu bei nepakankamu ir prieštaringu motyvavimu . . . . . I - 8783

i) Dėl pirmojo RZB argumento, susijusio su klaidingu savanoriškų atsakymų į prašymus pateikti informacijos vertinimu ir teisės į gynybą pažeidimu . . . . . I - 8784

— Šalių argumentai . . . . . I - 8784

— Vertinimas . . . . . I - 8785

ii) Dėl antro argumento, susijusio su teisės klaidomis vertinant bendrą faktinių aplinkybių aprašą . . . . . I - 8788

— Šalių argumentai . . . . . I - 8788

— Vertinimas . . . . . I - 8789

iii) Dėl trečiojo argumento, susijusio su teisės klaida vertinant RZB pripažinimą, kad pažeidimas turėjo antikonkurencinį tikslą, ir vienodo požiūrio principo pažeidimu . . . . . I - 8790

— Šalių argumentai . . . . . I - 8790

— Vertinimas . . . . . I - 8790

iv) Dėl ketvirtojo argumento, pagrįsto įrodinėjimo pareigos, susijusios su RZB bendradarbiavimo nauda, perkėlimu ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu . . . . . I - 8791

— Šalių argumentai . . . . . I - 8791

— Vertinimas . . . . . I - 8791

v) Dėl penktojo argumento, susijusio su teisės klaida ir prieštaringu motyvavimu Pirmosios instancijos teismui vertinant BA-CA papildomai pateiktų dokumentų vertę . . . . . I - 8792

— Šalių argumentai . . . . . I - 8792

— Vertinimas . . . . . I - 8793

vi) Dėl šeštojo argumento, susijusio su neatsižvelgimu į BA-CA atsakymus į pranešimą apie kaltinimus . . . . . I - 8794

— Šalių argumentai . . . . . I - 8794

— Vertinimas . . . . . I - 8794

3. Dėl trečios dalies, susijusios su teisės į gynybą, apimančios teisę būti išklausytam, pažeidimu . . . . . I - 8796

a) Šalių argumentai . . . . . I - 8795

b) Vertinimas . . . . . I - 8795

D — Dėl ketvirtojo apeliacinių skundų pagrindo, susijusio su teisės į gynybą, kurios dalis yra teisė būti išklausytam, pažeidimu ir Pirmosios instancijos teismo pareigos motyvuoti išvadas dėl prašymų sumažinti baudas nesilaikymu . . . . I - 8796

1. Šalių argumentai . . . . . I - 8796

2. Vertinimas . . . . . I - 8796

X — Dėl skundžiamo sprendimo panaikinimo pasekmių . . . . . I - 8798

A — Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su klaidingu pažeidimo sunkumo laipsnio ir pagrindinio baudos dydžio įvertinimu atsižvelgiant į neįrodytą konkretų kartelio poveikį rinkai . . . . . I - 8798

1. Šalių argumentai . . . . . I - 8798

2. Vertinimas . . . . . I - 8799

B — Dėl antrojo pagrindo, susijusio su klaidingu Erste, RZB ir ÖVAG suskirstymu į kategorijas vertinant pažeidimo sunkumą, taip pat nustatant pagrindinės baudos dydį . . . . . I - 8804

1. Dėl ginčijamo sprendimo . . . . . I - 8804

2. Šalių argumentų santrauka . . . . . I - 8805

3. Vertinimas . . . . . I - 8806

XI — Dėl bylinėjimosi išlaidų . . . . . I - 8816

XII — Išvada . . . . . I - 8817

1. Šioje byloje nagrinėjami keturių Austrijos bankų, būtent *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*[2] (C-125/07 P), *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG*[3] (C-133/07 P), *Bank Austria Creditanstalt AG*[4] (C-135/07 P) ir *Österreichische Volksbanken AG*[5] (C-137/07 P), pateikti apeliaciniai skundai dėl 2006 m. gruodžio 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimo *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją*[6].

2. Skundžiamu sprendimu Pirmosios instancijos teismas iš esmės patvirtino Komisijos sprendimą 2004/138/EB[7], kuriuo buvo nustatyta, kad šios įmonės sudarė daugybę susitarimų ir dalyvavo suderintuose veiksmuose Austrijos bankininkystės produktų ir paslaugų rinkoje, taip pažeisdamos EB 81 straipsnio 1 dalį. Tačiau Pirmosios instancijos teismas, atlikęs Europos Bendrijų Komisijos išvadų dėl pažeidimo trukmės ir bankų bendradarbiavimo su Komisija kontrolę, pakeitė *Österreichische Postsparkasse AG* (toliau -PSK) skirtą baudą.

3. Šiuose apeliaciniuose skunduose apeliantai ginčija Pirmosios instancijos teismo vertinimą dėl EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygų, ypač dėl sąlygos, susijusios su poveikiu prekybai tarp valstybių narių. Be to, jie kaltina Pirmosios instancijos teismą Tarybos reglamento Nr. 17[8] 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu, padarytu pirmiausia klaidingai įvertinus pažeidimo sunkumą nustatant baudos dydį. Galiausiai apeliantai pateikia keletą kaltinimų dėl Pirmosios instancijos teismo vertinimų, susijusių su lengvinančiomis aplinkybėmis ir jų bendradarbiavimo per procedūrą apimtimi.

4. Šioje išvadoje siūlau Teisingumo Teismui panaikinti skundžiamą sprendimą, nes Pirmosios instancijos teismas padarė dvi teisės klaidas vertindamas pažeidimo sunkumą nustatant pagrindinės baudos dydį.

5. Iš tikrųjų manau, jog pirmą teisės klaidą Pirmosios instancijos teismas padarė nuspręsdamas, kad darydama išvadą apie konkretų pažeidimo poveikį rinkai Komisija galėjo remtis kartelio įgyvendinimo faktu. Be to, mano nuomone, šis teismas padarė kitą teisės klaidą ir prieštaringai motyvavo skundžiamą

2 — Toliau – *Erste*.

3 — Toliau – RZB.

4 — Toliau BA-CA. BA-CA – bankas, įsteigtas 1998 m. rugsėjo mėn. susijungus *Bank Austria AG (BA)* su *Creditanstalt AG* (CA). 2004 m. rugpjūčio 13 d. buvo pakeistas banko pavadinimas.

5 — Toliau – *ÖVAG*.

6 — T-259/02 – T-264/02 ir T-271/02, Rink. p. II-5169 (toliau – skundžiamas sprendimas).

7 — 2002 m. birželio 11 d. Sprendimas, susijęs su EB sutarties 81 straipsnio taikymo procedūra – (byloje COMP/36.571/D-1, Austrijos bankai – „Lombardo klubas“) (OL L 56, 2004, p. 1, toliau – ginčijamas sprendimas).

8 — 1962 m. vasario 6 d. Pirmasis reglamentas, įgyvendinantis Sutarties (81) ir (82) straipsnius (OL 13, 1962, p. 204; 2004 m. s*pecialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 1 t., p. 3*), su pakeitimais, padarytais 1999 m. birželio 10 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 1216/1999 (OL L 148, p. 5, toliau – Reglamentas Nr. 17). Pažymėtina, kad šį reglamentą pakeitė 2002 m. gruodžio 16 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1/2003 dėl konkurencijos taisyklių, nustatytų Sutarties 81 ir 82 straipsniuose, įgyvendinimo (OL L 1, p. 1; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 205*).

sprendimą nuspręsdamas, kad vertindama pažeidimo sunkumą ir pagrindinį baudos dydį Komisija galėjo priskirti *Erste*, RZB ir ÖVAG, kaip centrinėms įstaigoms, jų decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis, nors pastarųjų neteisėto elgesio ji apeliantams nepriskyrė.

6. Kadangi, mano nuomone, ši byla gali būti išspręsta šioje stadijoje, siūlyčiau Teisingumo Teismui remiantis savo statuto 61 straipsnio pirmąja pastraipa pačiam priimti galutinį sprendimą dėl Pirmosios instancijos teisme nurodytų dviejų panaikinimo pagrindų. Atsižvelgdamas į tai, siūlau Teisingumo Teismui panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį ir įgyvendinant savo neribotą kompetenciją nustatyti atitinkamoms įmonėms skirtinų baudų dydžius.

I — Teisinis pagrindas

7. Pagal EB 81 straipsnį draudžiami „visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas bendrojoje rinkoje“.

8. Pažeidus šią nuostatą Komisija pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį gali „priimti sprendimą taikyti įmonėms arba įmonių asociacijoms baudas nuo 1 000 iki 1 000 000 [EUR] arba didesnes, bet ne didesnės kaip 10 % kiekvienos iš pažeidime dalyvaujančių įmonių praėjusių verslo metų metinės apyvartos“.

9. Siekdama užtikrinti savo sprendimų skaidrumą ir objektyvumą tiek įmonių, tiek Bendrijos teismo atžvilgiu 1998 m. Komisija paskelbė gaires, kuriose pateikė baudų, skirtų remiantis Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalimi, nustatymo metodą[9].

10. Gairių 1 punkte nurodyta, kad pagrindinį baudos dydį lemia kriterijai, numatyti Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje, būtent pažeidimo sunkumas ir trukmė.

11. Vertinant pažeidimo sunkumą pirmiausia reikia atsižvelgti į pažeidimo pobūdį, jo įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta, ir atitinkamos

9 — Baudų, skiriamų pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį ir EAPB sutarties 65 straipsnio 5 dalį, nustatymo metodo gairės (OL C 9, p. 3; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 8 sk., 1 t., p. 171, toliau – gairės).

geografinės rinkos dydį (gairių 1 punkto A dalies pirma pastraipa). Pagal tai pažeidimus galima suskirstyti į tris kategorijas: lengvi pažeidimai, už kuriuos galimos baudos nuo 1 000 EUR iki 1 mln. EUR, sunkūs pažeidimai, už kuriuos galimos baudos nuo 1 mln. EUR iki 20 mln. EUR, ir labai sunkūs pažeidimai, už kuriuos galimos baudos viršyja 20 mln. EUR (gairių 1 punkto A dalies antros pastraipos pirma–trečia įtraukos).

12. Antra, pažeidimo sunkumas nustatomas atsižvelgiant į kiekvienos įmonės charakteristikas. Kiekvienos minėtos kategorijos atveju nustatytų baudų skalė leidžia skirtingai vertinti įmones, atsižvelgiant į jų padaryto pažeidimo pobūdį. Šiuo atveju Komisija atsižvelgia į faktinę ekonominę atitinkamų įmonių galimybę padaryti žalą bei nustatyti tokio dydžio baudą, kuri turėtų pakankamą atgrasomąjį poveikį (gairių 1 punkto A dalies ketvirta pastraipa). Šiame etape Komisija gali suskirstyti įmones į įvairias kategorijas ir pritaikyti pagrindinės baudos dydį kiekvienai įmonei.

13. Trečia, Komisija atsižvelgia į pažeidimo trukmę.

14. Pagal gairių 2 ir 3 punktus Komisija taip pat gali įvertinti tam tikras sunkinančias ir lengvinančias aplinkybes ir padidinti arba sumažinti pagrindinę baudą.

15. Be to, remdamasi minėtų gairių 4 punktu, Komisija gali taikyti savo 1996 m. liepos 18 d. Pranešimą dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais[10]. Jame apibrėžiamos sąlygos, kurioms esant įmonėms, bendradarbiaujančioms su Komisija tiriant kartelį, gali būti visai neskiriama arba skiriama mažesnė bauda nei paprastai skiriama nebendradarbiaujant.

16. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriuje nustatyta:

„Reikšmingas baudos sumažinimas

1. Jei įmonė bendradarbiauja su Komisija, nors neįvykdytos visos B ir C skyrių sąlygos,

10 — OL C 207, p. 4, toliau – pranešimas dėl bendradarbiavimo.

bauda, kuri jai būtų skirta, jei nebūtų bendradarbiavusi su Komisija, sumažinama 10–50 %.

2. Taip visų pirma yra tuomet, kai:

— iki išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus įmonė suteikė Komisijai informacijos, pateikė dokumentus ar kitus įrodymus, padedančius atskleisti padarytą pažeidimą,

— gavusi pranešimą apie kaltinimus įmonė informuoja Komisiją, kad neginčija faktinių aplinkybių, kuriomis Komisija grindžia savo kaltinimus.

17. Gairių 5 punkto a papunkčio pirmoje pastraipoje yra bendra pastaba, kad galutinis baudos dydis bet kuriuo atveju negali viršyti 10 % pasaulinės įmonių apyvartos, kaip nustatyta Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje.

II — Faktinės aplinkybės

18. Skundžiamame sprendime faktinės aplinkybes apibendrintos taip:

19. 1997 m. birželio 30 d. politinė partija *Freiheitliche Partei Österreichs* pateikė skundą prieš aštuonias Austrijos kredito įstaigas, įtariamas dalyvaujant konkurenciją ribojančiuose susitarimuose ir (arba) suderintuose veiksmuose, draudžiamuose pagal EB 81 straipsnį. 1998 m. birželio mėn. Komisija nepranešusi atliko patikrinimus šių įmonių patalpose, o 1998 m. rugsėjo mėn. pateikė joms prašymus pateikti informaciją. Pagrindiniai aptariami bankai pasisiūlė „bendradarbiauti“ su Komisija tiriant faktines aplinkybes.

20. 1999 m. rugsėjo 13 d. Komisija aštuoniems bankams perdavė pranešimą apie kaltinimus, priimtą 1999 m. rugsėjo 11 dieną. Bankams buvo suteikta galimybė susipažinti su byla ir jie pateikė rašytines pastabas. Be to, jie buvo apklausti. 2000 m. lapkričio 22 d. Komisija pateikė papildomą pranešimą apie kaltinimus, dėl kurio atitinkamos įmonės galėjo pateikti rašytines ir žodines pastabas. Komisija iš esmės kaltino šias įmones sudarius vadinamąjį „Lombardo tinklą“, t. y. rengiant reguliarius susitikimus, per kuriuos periodiškai būdavo aptariami jų veiksmai pagrin-

dinių konkurencijos veiksnių atžvilgiu Austrijos bankininkystės produktų ir paslaugų rinkoje.

21. 2002 m. birželio 11 d. Komisija priėmė ginčijamą sprendimą.

22. Komisija įvertino nustatytas aplinkybes kaip kompleksinį ilgalaikį pažeidimą. Įmonės, kurioms skirtas ginčijamas sprendimas, buvo nustatytos pagal jų dalyvavimo svarbiausiuose apskritojo stalo susitikimuose dažnumą bei dėl jų dydžio vaidintą vaidmenį Austrijos bankų rinkoje.

23. Ginčijamame sprendime sakoma, kad bankų susitarimai, visų pirma dėl palūkanų normos ir komisinių mokesčių, Austrijoje turi senas tradicijas ir iš dalies grindžiami nacionalinės teisės aktais. Šie aktai neteko galios vėliausiai 1994 m. sausio 1 d., kai Austrijos Respublika prisijungė prie Europos ekonominės erdvės (EEE) ir įsigaliojo Bankų įstatymas (*Bundesgesetz über das Bankwesen*)[11]. Tačiau Komisija pažymėjo, kad kredito įstaigos ir toliau sudarinėjo susitarimus šiame organizuotame ir glaudžiai susijusiame bankų apskritojo stalo tinkle.

24. Ginčijamame sprendime nurodoma, kaip šie organizuoti ir glaudžiai susiję išsamaus bei įvairaus turinio apskritojo stalo susitikimai leido dalyviams reguliariai derinti savo veiksmus rinkoje, visų pirma dėl palūkanų normos ir banko komisinių mokesčių.

25. „Lombardo klubas“ sudarė aukščiausią instanciją, kuriai priklausė pagrindinių Austrijos bankų vadovybės atstovai. Žemesniu lygmeniu dėl specialių produktų (kreditai, indėliai) vykdavo techninio pobūdžio apskritojo stalo susitikimai arba specialūs apskritojo stalo susitikimai, be kita ko, skirti sandoriams su verslo (pavyzdžiui, „laisvųjų profesijų“ segmentas), privačiais (pavyzdžiui, „Hipotekos kredito ložė“) klientais, arba susitikimai konkurencijai svarbiais klausimais (pavyzdžiui, „Eksporto“ klubas). Regioniniai apskritojo stalo susitikimai taip pat vykdavo visose Austrijos žemėse. Komisija pabrėžia ypatingą centrinių įstaigų, paprastai vadinamų „vadovaujančiomis bendrovėmis“, vaidmenį koordinuojant ir atstovaujant atitinkamiems decentralizuotiems sektoriams, t. y. *Erste* – taupomųjų kasų sektoriui, RZB – *Raiffeisen* (agrarinių kredito unijų) sektoriui ir *ÖVAG* – kredito unijų sektoriui[12].

11 — *BGBl.* 3903/1993.

12 — Skundžiamo sprendimo 6 punkte Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, jog Austrijoje skiriami vienpakopės struktūros bankai ir daugiapakopės struktūros bankų grupės, taip pat vadinamos „decentralizuotomis“.

26. Ginčijamo sprendimo l straipsnyje Komisija tvirtina, kad aštuoni bankai, kuriems šis sprendimas yra skirtas, pažeidė EB sutarties 81 straipsnio 1, nes kad dalyvavo susitarimuose ir suderintuose veiksmuose dėl kainų, banko komisinių mokesčių ir kitų konkurencijos veiksnių, taikytų nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 1998 m. birželio 24 d., siekiant apriboti konkurenciją Austrijos bankininkystės produktų ir paslaugų rinkoje.

27. Ginčijamo sprendimo 2 straipsnyje nurodytos įmonės įpareigojamos nedelsiant nutraukti atitinkamą pažeidimą.

28. Ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje Komisija skiria kiekvienai įmonei baudą, atitinkamai 37,69 mln. EUR baudą *Erste*, 30,38 mln. EUR baudą RZB, 30,38 mln. EUR baudą *Bank Austria AG* ir 7,59 mln. EUR baudą ÖVAG.

29. Šios baudos apskaičiuotos taikant gairėse nurodytą metodą ir pranešimą dėl bendradarbiavimo.

30. Vertindama pažeidimo sunkumą Komisija kvalifikavo bankų susitikimus kaip labai sunkius pažeidimus, prieštaraujančius EB 81 straipsniui, o palyginti mažas atitinkamos geografinės rinkos dydis neturėjo įtakos šiam vertinimui. Vėliau Komisija suskirstė susitarimų dalyvius pagal jų rinkos dalis į penkias kategorijas. Vadovaujančioms įmonėms Komisija priskyrė bankų decentralizuotų sektorių rinkos dalis.

31. Komisija nustatė, kad pažeidimas truko nuo 1995 m. sausio 1 d. iki 1998 m. birželio mėnesio. Atsižvelgdama į trukmę, ji padidino pradinę baudą 35 %.

32. Komisija nepripažino jokių lengvinančių aplinkybių bankų atžvilgiu. Tačiau taikydama pranešimą dėl bendradarbiavimo ji sumažino baudą 10 % dėl to, kad įmonės, kurioms skirtas ginčijamas sprendimas, neginčijo faktinių aplinkybių.

III — Ieškinys Pirmosios instancijos teisme ir ginčijamas sprendimas

33. RZB ieškinyje, kurį Pirmosios instancijos teismo kanceliarija gavo 2002 m. rugpjūčio 30 d., ir vėliau 2002 m. rugsėjo 2 d. gautuose *Erste*, BA-CA ir ÖVAG bei kitų bankų, kuriems buvo skirtas ginčijamas

sprendimas, ieškiniuose prašoma panaikinti minėtą sprendimą.

34. Skundžiamu sprendimu Pirmosios instancijos teismas atmetė šių bankų ieškinius ir priteisė iš jų bylinėjimosi išlaidas.

IV — Procesas Teisingumo Teisme ir šalių reikalavimai

35. Pagal Teisingumo Teismo statuto 56 straipsnį pateiktu *Erste* apeliaciniu skundu, kurį Teisingumo Teismo kanceliarija gavo 2007 m. kovo 2 d., ir RZB, BA-CA ir ÖVAG apeliaciniais skundais, gautais 2007 m. kovo 6 d., prašoma panaikinti skundžiamą sprendimą.

36. *Erste*, RZB, BA-CA ir ÖVAG Teisingumo Teismo prašo:

— panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek juo buvo atmestas apeliantų ieškinys dėl panaikinimo, ir panaikinti ginčijamą sprendimą,

— nepatenkinus pirmojo reikalavimo, sumažinti jiems ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje nustatytą baudą,

— bet kuriuo atveju priteisti iš Komisijos bylinėjimosi išlaidas, o

— nepatenkinus šių reikalavimų, *Erste* ir ÖVAG Teisingumo Teismo prašo panaikinti skundžiamą sprendimą ir grąžinti bylą Pirmosios instancijos teismui nagrinėti iš naujo.

37. Komisija visose bylose Teisingumo Teismo prašo:

— atmesti apeliantų skundus,

— patvirtinti skundžiamą sprendimą ir

— priteisti iš apeliantų bylinėjimosi išlaidas.

V — Apeliacinių skundų pagrindai

A — *Erste nurodomi pagrindai (C-125/07 P)*

38. *Erste* nurodo tris pagrindus, kuriais siekia, kad būtų panaikintas visas ginčijamas sprendimas arba sumažinta jam skirta bauda.

39. Kaip pirmąjį pagrindą *Erste* nurodo, jog pažeista EB 81 straipsnio 1 dalis. Šį pagrindą sudaro dvi dalys:

— pirma apeliacinio skundo pagrindo dalis susijusi su klaidingu poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai įvertinimu,

— antra apeliacinio skundo pagrindo dalis susijusi su teisės klaida priskiriant pažeidimą.

40. Kaip antrąjį pagrindą *Erste* nurodo, jog pažeista Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis, nes klaidingai įvertintas pažeidimo sunkumas ir neteisingai nustatytas pagrindinės baudos dydis. Grįsdama šį pagrindą *Erste* ginčija suskirstymą į kategorijas, kurį Komisija atliko apskaičiuodama baudą. Šiuo atžvilgiu minėtą pagrindą sudaro dvi dalys:

— pirma dalis susijusi su teisės klaida, padaryta priskyrus *Erste* decentralizuoto taupomųjų kasų sektoriaus rinkos dalis, o

— antra dalis susijusi su neteisingu *Erste* rinkos dalių ir decentralizuoto taupomųjų kasų sektoriaus nustatymu.

41. Galiausiai, kaip trečiąjį pagrindą, *Erste* nurodo, jog pažeista teisė į gynybą, nes pranešime apie kaltinimus nepaminėtas Komisijos ketinimas priskirti jam decentralizuoto taupomųjų kasų sektoriaus rinkos dalis.

B — *„RZB“ nurodyti pagrindai (C-133/07 P)*

42. RZB taip pat nurodo tris pagrindus, kuriais iš esmės siekia, kad būtų panaikintas visas sprendimas arba sumažinta jam skirta bauda.

43. Pirmuoju pagrindu RZB ginčija EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą, nes buvo klaidingai įvertintas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai.

44. Grįsdamas antrąjį pagrindą RZB nurodo, jog pažeista Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis, nes pažeidimo sunkumo įvertinimas atliktas neteisingai ir vertinant buvo padaryta teisės klaidų. Šį pagrindą sudaro šešios dalys:

— pirmose trijose dalyse RZB teigia, jog Pirmosios instancijos teismas neteisingai įvertino pažeidimo pobūdį, jo poveikį rinkai ir geografinę apimtį,

— grįsdamas ketvirtąjį pagrindą jis teigia, kad neatsižvelgęs į tai, jog galima pasirinkti taikytinas priemones, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą,

— penktoje dalyje RZB kaltina Pirmosios instancijos teismą neatlikus bendro pažeidimo sunkumo vertinimo, o

— grįsdamas šeštą dalį RZB kritikuoja Komisijos apskaičiuojant baudą atliktą suskirstymą į kategorijas. Jis ginčija decentralizuoto sektoriaus rinkos dalių priskyrimą jam ir nurodo šiuo klausimu penkis kaltinimus. Pirma, toks priskyrimas yra teisiškai nepagrįstas. Antra, jis prieštarauja sankcijų atitikties pažeidimo sunkumui principui, trečia, prieštarauja individualios atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimą principui, ketvirta, prieštarauja vienodo požiūrio principui. Galiausiai skundžiamo sprendimo motyvai šiuo klausimu yra prieštaringi.

45. Grįsdamas trečiąjį pagrindą *RZB* nurodo teisės klaidas taikant pranešimo dėl bendra-

darbiavimo D skyrių. Šį pagrindą sudaro dvi dalys.

— pirma dalis susijusi su netinkamo vertinimo kriterijaus taikymu. Šiuo klausimu RZB pateikia du kaltinimus, susijusius, pirma, su negaliojimo atgal principo pažeidimu ir, antra, su teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu,

perkėlus įrodinėjimo pareigą, susijusią su jo bendradarbiavimo nauda, ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu.

C — „BA-CA“ nurodyti pagrindai (C-135/07 P)

— antra dalis susijusi su neteisingu RZB bendradarbiavimo apimties vykstant procedūrai įvertinimu ir joje galima išskirti keturis kaltinimus:

46. BA-CA nurodo keturis pagrindus, kuriais siekiama, kad būtų sumažinta ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje jam nustatyta bauda.

— pirmieji trys kaltinimai susiję, pirma, su tuo, jog neteisingai įvertintas atsakymų į prašymus pateikti informacijos savanoriškumas, antra, su teisės klaida vertinant bendrą faktinių aplinkybių aprašą ir, trečia, su tuo, jog neteisingai įvertintas RZB pripažinimas, kad pažeidimas turėjo antikonkurencinį tikslą,

47. Kaip pirmąjį pagrindą BA-CA nurodo tai, jog pažeista Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis, nes neteisingai įvertintas pažeidimo sunkumas, ir, be kita ko, konkretus jo poveikis rinkai. Šį pagrindą sudaro dvi dalys:

— grįsdamas ketvirtą kaltinimą, RZB kaltina Pirmosios instancijos teismą

— pirma dalis susijusi su neteisingu bankų apskritojo stalo susitikimų ekonominio poveikio įvertinimu,

— antra dalis susijusi su įrodymų administravimo principų pažeidimu.

D skyriaus taikymo principai. Šį pagrindą sudaro trys dalys:

48. Grįsdamas antrąjį pagrindą BA-CA nurodo, jog neteisingai įvertintos lengvinančios aplinkybės. Jį sudaro dvi dalys:

— grįsdamas pirmą dalį BA-CA ginčija Pirmosios instancijos teismo atliktą Komisijos diskrecijos ir jo paties teisminės kontrolės įgyvendinimo analizę,

— pirmoje dalyje BA-CA kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad jis nepakankamai atsižvelgė į kai kurių viešosios valdžios institucijų dalyvavimą bankų apskritojo stalo susitikimuose, o

— antra dalis susijusi su klaidingo vertinimo kriterijaus taikymu ir vienodo požiūrio principo bei teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu,

— grįsdamas antrą dalį apeliantas teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė tam tikrų teisės klaidų neatsižvelgęs į viešą apskritojo stalo susitikimų pobūdį.

— trečia dalis susijusi su BA-CA bendradarbiavimo apimties klaidingu vertinimu. Ją sudaro keturi kaltinimai:

— pirmieji du kaltinimai susiję su klaidingu bendro faktinių aplinkybių aprašo ir apelianto papildomai pateiktų dokumentų vertės įvertinimu;

49. Kaip trečiąjį pagrindą BA-CA nurodo tam tikras teisės klaidas bei tai, jog pažeisti pagrindiniai pranešimo dėl bendradarbiavimo

— trečiuoju kaltinimu BA-CA Pirmosios instancijos teismą kaltina neatsižvelgus į jo atsakymus į pranešimą apie kaltinimus ir

— galiausiai ketvirtas kaltinimas susijęs su teisės būti išklausytam pažeidimu.

50. Grįsdamas ketvirtąjį pagrindą BA-CA teigia, kad pateikęs nuomonę dėl prašymų sumažinti baudas Pirmosios instancijos teismas pažeidė jo teisę į gynybą, kurios sudėtinė dalis yra teisė būti išklausytam.

D — *„ÖVAG“ nurodyti pagrindai (C-137/07 P)*

51. ÖVAG, kaip *Erste* ir RZB, nurodo tris pagrindus, kuriais iš esmės siekiama panaikinti visą ginčijamą sprendimą arba sumažinti Komisijos jam skirtą baudą.

52. Pirmajame pagrinde ÖVAG ginčija, jog neteisingai įvertinus poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai buvo pažeista EB

81 straipsnio 1 dalis. Šį pagrindą sudaro trys dalys:

— pirma dalis grindžiama teisės ir motyvavimo klaidomis tiek, kiek tai susiję su vien nacionalinio kartelio galimybe daryti poveikį prekybai Bendrijoje,

— antroje dalyje nurodomos teisės klaidos, kurias Pirmosios instancijos teismas padarė bendrai vertindamas kartelio tarptautinį poveikį. Šiuo klausimu apeliantas pateikia du kaltinimus, susijusius, pirma, su neteisingu Bendrijos teismų praktikos aiškinimu ir, antra, su klaidingai, nepakankamai ir prieštaringai išnagrinėtu atitinkamos rinkos apibrėžimu, o

— trečia dalis pagrįsta tuo, jog skundžiamame sprendime neįrodytas kartelio konkretus poveikis rinkai.

53. Antrajame pagrinde apeliantas tvirtina, jog pažeista Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalis, nes klaidingai įvertintas pažeidimo

sunkumas, ir, be kita ko, Komisija, apskaičiuodama baudą, neteisingai suskirstė į kategorijas.

54. Kaip trečiąjį pagrindą ÖVAG nurodo teisės klaidas, motyvavimo stoką ir faktinių aplinkybių iškraipymą vertinant lengvinančias aplinkybes.

57. Paskui nagrinėsiu pagrindus, kuriais siekiama sumažinti minėto sprendimo 3 straipsnyje Komisijos skirtą baudą. Šiuo klausimu išanalizuosiu pagrindus, susijusius su klaidingu pažeidimo sunkumo įvertinimu ir apeliantų suskirstymu į kategorijas. Taip pat išnagrinėsiu pagrindus, susijusius su lengvinančių aplinkybių vertinimu ir įmonių bendradarbiavimu per procedūrą. Galiausiai išnagrinėsiu paskutinį BA-CA nurodytą pagrindą, susijusį su teisės į gynybą pažeidimu ir pareigos motyvuoti nesilaikymu.

VI — Apeliacinių skundų sujungimas ir jų nagrinėjimas šioje išvadoje

55. Remiantis Procedūros reglamento 43 straipsniu, kadangi tarp bylų yra ryšys, jos buvo sujungtos siekiant priimti bendrą sprendimą. Kadangi kai kurie apeliantų pateikti pagrindai sutampa, siekdamas aiškumo nusprendžiau juos nagrinėti kartu.

58. Prieš pradėdamas nagrinėti norėčiau visų pirma suformuluoti kelias pastabas, padėsiančias paaiškinti teisės aktus, kuriais remdamasis Teisingumo Teismas nagrinės šiuos apeliacinius skundus.

VII — Pirminės pastabos

56. Pateikdamas vertinimą, visų pirma nagrinėsiu pagrindus, kuriais ginčijamas viso ginčijamo sprendimo teisėtumas. Šiuo klausimu išanalizuosiu pagrindus, kuriais ginčijamas minėto sprendimo 1 straipsnyje nustatytas EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimas.

59. Šios pastabos susijusios, pirma, su Teisingumo Teismo vykdoma teismine kontrole ir, antra, su teisinėmis ir faktinėmis antikonkurencinio elgesio nustatymo ir sankcijų už jį skyrimo aplinkybėmis.

A — *Dėl Teisingumo Teismo nagrinėjant šiuos apeliacinius skundus vykdomos kontrolės apimties*

60. Nagrinėdamas apeliacinį skundą Teisingumo Teismas turi tik nustatyti, ar įgyvendindamas teisminę kontrolę Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą.

61. Vadovaujantis EB 225 straipsnio 1 dalimi ir Teisingumo Teismo statuto 58 straipsnio pirma pastraipa, apeliacinis skundas paduodamas tik dėl teisės klausimų ir turi būti pagrįstas pagrindais, susijusiais su Pirmosios instancijos teismo kompetencijos nebuvimu, procesiniais pažeidimais Pirmosios instancijos teisme arba su minėto teismo padarytu Bendrijos teisės pažeidimu. Be to, pagal Procedūros reglamento 112 straipsnio 1 dalies pirmos pastraipos c punktą apeliaciniame skunde turi būti nurodyti pagrindai ir teisiniai argumentai, kuriais remiamasi.

62. Remdamasis šiomis nuostatomis Teisingumo Teismas nustatė dėl Pirmosios instancijos teismo sprendimų pateiktų apeliacinių skundų priimtinumo sąlygas.

63. Pirma, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad apeliaciniame skunde turi būti tiksliai nurodytos sprendimo, kurį prašoma panaikinti, skundžiamos dalys ir teisiniai argumentai, kuriais konkrečiai grindžiamas šis prašymas[13].

64. Antra, Teisingumo Teismas yra nustatęs, kad apeliantas negali Teisingumo Teisme pirmą kartą nurodyti pagrindų ir argumentų, kurie nebuvo nurodyti Pirmosios instancijos teisme. Iš tiesų tai suteiktų galimybę bylos šaliai pateikti Teisingumo Teismui nagrinėti platesnės apimties ginčą nei tas, kurį nagrinėjo Pirmosios instancijos teismas, nors Teisingumo Teismo jurisdikciją nagrinėjant apeliacinius skundus yra ribota[14].

65. Trečia, Teisingumo Teismas yra nusprendęs, kad apeliacinis skundas nepriimtinas, jei apeliantas žodžiu ar raštu tik pakartoja pagrindus ir argumentus, kuriuos jau buvo pateikęs Pirmosios instancijos teismui, ir jeigu jis nepaaiškina ir nenurodo sprendime padarytos teisės klaidos. Teisingumo Teismo manymu, šiuo atveju apeliacinis skundas iš tiesų tebūtų prašymas, suteikiantis apeliantui teisę į pakartotinį Pirmosios instancijos teismui pateikto ieškinio nagrinėjimą, o tai nepriklauso Teisingumo Teismo jurisdikcijai[15]. Tačiau jei apeliantas ginčija Pirmosios instancijos teismo pateiktą Bendrijos teisės aiškinimą arba jos taikymą, pirmojoje instancijoje išnagrinėti teisės klausimai gali būti dar kartą nagrinėjami per apeliacinį procesą. Iš tiesų, Teisingumo Teismo teigimu, jeigu apeliantas

13 — 1998 m. gegužės 28 d. Sprendimas *Deere prieš Komisiją* (C-7/95 P, Rink. p. I-3111, 19 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

14 — 2006 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *JCB Service prieš Komisiją* (C-167/04 P, Rink. p. I-8935, 114 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

15 — Visų pirma žr. 2004 m. sausio 7 d. Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* (C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P ir C-219/00 P, Rink. p. I-123, 51 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

negalėtų pagrįsti savo apeliacinio skundo ieškinio pagrindais ir argumentais, kuriuos jis buvo pateikęs Pirmosios instancijos teisme, minėtas procesas iš dalies netektų savo prasmės[16].

66. Iš minėtų nuostatų taip pat matyti, kad apeliacinis skundas gali būti pagrįstas tik pagrindais dėl teisės normų pažeidimo. Pagrindai dėl faktinių aplinkybių vertinimo paprastai pripažįstami nepriimtinais, išskyrus du aiškiai teismo praktikoje numatytus atvejus.

67. Iš esmės tik Pirmosios instancijos teismas yra kompetentingas nustatyti ir vertinti faktines aplinkybes. Jis vienintelis taip pat gali nuspręsti dėl jam pateiktų įrodymų galios, jei šioms faktinėms aplinkybėms patvirtinti pateikti įrodymai buvo gauti teisėtai ir buvo laikytasi bendrųjų teisės principų bei proceso taisyklių, taikomų įrodinėjimo pareigai ir įrodymų administravimo srityje[17].

68. Tokiu atveju pagal EB 225 straipsnį Teisingumo Teismas yra kompetentingas patikrinti tik minėtų aplinkybių teisinę kvalifikaciją ir teisines išvadas, kurias remdamasis minėtomis aplinkybėmis padarė Pirmosios instancijos teismas[18].

69. Taigi, įgyvendinant EB 81 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį, Teisingumo Teismo kontrolė turi du tikslus. Viena vertus, Teisingumo Teismas turi patikrinti, kiek Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu teisingai atsižvelgė į visus veiksnius, svarbius nustatant įmonės veiksmų sunkumo laipsnį pagal EB 81 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį. Antra vertus, jis turi įvertinti, ar Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu pakankamai nuodugniai išnagrinėjo ieškovo argumentus dėl baudos panaikinimo ar sumažinimo[19]. Tačiau Teisingumo Teismas teisingumo sumetimais negali Pirmosios instancijos teismo vertinimo pakeisti savuoju, kai pastarasis, įgyvendindamas savo neribotą kompetenciją, priima sprendimą dėl įmonei už Bendrijos teisės pažeidimą skirtos baudos dydžio[20].

70. Kaip esu minėjęs, yra du atvejai, kai Teisingumo Teismas gali nagrinėti kaltinimus dėl faktinių aplinkybių nustatymo ir vertinimo[21].

16 — 2007 m. sausio 18 d. Sprendimas *PKK ir KNK prieš Tarybą* (C-229/05 P, Rink. p. I-439, 32 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

17 — Minėtas Sprendimas *JCB Service prieš Komisiją* (107 punktas ir jame nurodyta teismo praktika), taip pat 2007 m. gegužės 10 d. Sprendimas *SGL Carbon prieš Komisiją* (C-328/05 P, Rink. p. I-3921, 41 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

18 — Visų pirma žr. minėtus sprendimus *JCB Service prieš Komisiją* (106 punktas ir jame nurodyta teismo praktika) ir *SGL Carbon prieš Komisiją* (41 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

19 — Žr. 1998 m. gruodžio 17 d. Sprendimą *Baustahlgewebe prieš Komisiją* (C-185/95 P, Rink. p. I-8417, 128 punktas); 2004 m. balandžio 29 d. Sprendimą *British Sugar prieš Komisiją* (C-359/01 P, Rink. p. I-4933, 47 punktas); 2005 birželio 28 d. Sprendimą *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* (C-189/02 P, C-202/02 P, C-205/02 P–C-208/02 P ir C-213/02 P, Rink. p. I-5425, 244 punktas), taip pat 2007 m. vasario 8 d. Sprendimą *Groupe Danone prieš Komisiją* (C-3/06 P, Rink. p. I-1331, 69 punktas).

20 — Visų pirma žr. minėtus sprendimus *Baustahlgewebe prieš Komisiją* (129 punktas); *British Sugar prieš Komisiją* (48 punktas) ir *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* (245 punktas).

21 — Žr. minėtą Sprendimą *PKK ir KNK prieš Tarybą* (35 punktas).

71. Pirmasis iš šių atvejų yra, kai apeliantas teigia, jog Pirmosios instancijos teismas padarė išvadas, kurių netikslumas matyti iš bylos dokumentų.

72. Antrasis atvejis yra tuomet, kai apeliantas teigia, kad Pirmosios instancijos teismas iškraipė jam pateiktus įrodymus. Tuomet Teisingumo Teismas, paprastai neturintis kompetencijos nagrinėti įrodymų, kuriais Pirmosios instancijos teismas pagrindė faktines aplinkybes, gali vykdyti teisminę kontrolę. Taigi apeliantas turi tiksliai nurodyti Pirmosios instancijos teismo iškraipytus įrodymus ir atskleisti vertinimo klaidas, dėl kurių, jo manymu, Pirmosios instancijos teismas šiuos įrodymus iškraipė. Vadovaujantis nusistovėjusia teismo praktika, toks iškraipymas turi būti akivaizdžiai matomas iš bylos medžiagos, neatliekant naujo faktinių aplinkybių ir įrodymų vertinimo bei nepateikiant naujų įrodymų[22].

73. Šiuose apeliaciniuose skunduose apeliančių pateiktų pagrindų ir argumentų priimtinumą nagrinėsiu vadovaudamasis minėtomis išvadomis.

22 — Visų pirma žr. minėtus sprendimus *JCB Service prieš Komisiją* (108 punktas ir jame nurodyta teismo praktika) ir *PKK ir KNK prieš Tarybą* (37 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

B — *Antikonkurencinių veiksmų ir susitarimų kontrolės teisinės ir faktinės aplinkybės*[23]

74. Įmonės dalyvavimas antikonkurenciniuose veiksmuose arba susitarimuose yra ekonominis pažeidimas, kuriuo siekiama maksimizuoti pelną paprastai, tyčia mažinant pasiūlą, dirbtinai padalijant rinką ir didinant kainas. Tokiais veiksmais arba tokiais susitarimais ribojama laisva konkurencija ir sudaromos bendros rinkos kūrimo kliūtys, visų pirma kliudant valstybių narių tarpusavio prekybai. Toks horizontalus kartelis, darantis poveikį palūkanoms, t. y. galiausiai galutinių vartotojų mokamai kainai, yra vienas iš sunkiausių antikonkurencinio elgesio modelis[24]. Susitarimai dėl debeto ir kredito palūkanų, kaip, pavyzdžiui, šiose bylose, yra viena iš kredito įstaigų turimų priemonių, leidžiančių joms tarpusavyje konkuruoti kaip atlygį už suteiktus kreditus siūlant didesnes palūkanas tam, kad kompensuotų tam tikrus taupomuosius indėlius arba mažesnes palūkanas. Tačiau dėl tokių palūkanas nustatančių kredito įstaigų kartelių naikinama konkurencija, o tai tiesiogiai atsiliepia vartotojams, nes

23 — Šiuo klausimu reikia nurodyti minėto Sprendimo *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* 53 ir paskesniuose punktuose pateiktus samprotavimus.

24 — Šiuo klausimu žr. 2000 m. rugsėjo 19 d. Konkurencijos tarybos sprendimą Nr. 2000-D-28 dėl situacijos nekilnojamojo turto paskolų sektoriuje (2000 m. gruodžio 5 d. BOCCRF Nr. 13) ir 2001 m. lapkričio 27 d. Paryžiaus apeliacinio teismo sprendimą dėl *SA Caisse nationale du crédit agricole, SA Société générale, SA BNP Paribas, SA Crédit lyonnais, Confédération nationale du crédit mutuel, Fédération du crédit mutuel océan, Caisse régionale du Crédit agricole de la Loire-Atlantique, SA Caisse nationale des caisses d'épargne et de prévoyance (CNCEP)* ir *Caisse d'épargne des Alpes* pateikto apeliacinio skundo dėl 2001 m. rugsėjo 19 d. Konkurencijos tarybos sprendimo Nr. 2000-D-28 susijusios su situacija nekilnojamojo turto paskolų sektoriuje (2002 m. sausio 31 d. BOCCRF Nr. 2).

jie neturi pasirinkimo laisvės ir nebegali naudotis minėtais privalumais.

75. Reglamentu Nr. 17 Komisijai suteiktų įgaliojimų tikslas leisti jai įgyvendinti EB 81 straipsnyje nustatytą uždaotį, būtent tikrinti kaip bendrojoje rinkoje laikomasi konkurencijos taisyklių. Iš tikrųjų, kaip matyti iš ankstesnio punkto, jis yra suderinamas su bendru interesu neleisti antikonkurencinių veiksmų ir susitarimų, juos nustatyti ir nubausti už juos.

76. Jeigu baudos, kurios gali būti skirtos įmonėms, yra aiškios, tai įprasta, kad antikonkurencinius veiksmus ir susitarimus apimanti veikla vykdoma slaptai, susitikimai dažniausia vyksta taip pat slaptai trečiosiose valstybėse ir rengiama kuo mažiau su jais susijusių dokumentų.

77. Net jei Komisija randa aiškių ūkio subjektų neteisėtų ryšių įrodymų, šie įrodymai paprastai būna fragmentiški ir pavieniai, todėl tam tikras detales dažnai prireikia atkurti naudojant dedukcijos metodą.

78. Daugeliu atvejų apie antikonkurencinius susitarimą ar veiksmus galima spręsti iš tam tikrų sutapimų ir netiesioginių įrodymų, kurie kartu gali įrodyti konkurencijos taisyklių pažeidimą, jeigu nėra kito logiško paaiškinimo.

79. Be to, kaip ir šiose bylose, Komisija gali susidurti su sunkumais, susijusiais su kai kurių ūkio subjektų sudėtinga struktūra, restruktūrizacija ir įmonių teisinio subjektiškumo pakeitimais.

80. Šiomis aplinkybėmis primintina, jog EB 81 straipsnyje kalbama apie įmonių veiklą. Dėl šios nuostatos taikymo reikia pažymėti, kad pakeitus įmonės juridinę formą ir pavadinimą nebūtinai atsiranda nauja įmonė, neatsakinga už savo pirmtakės antikonkurencinius veiksmus, kai ekonomine prasme yra dviejų įmonių sutapimas[25].

81. Pranešime apie kaltinimus turi būti aiškiai nurodytas juridinis asmuo, kuriam gali būti

25 — Šiuo klausimu žr. 1984 m. kovo 28 d. Sprendimą *Compagnie royale asturienne des mines ir Rheinzink prieš Komisiją* (29/83 ir 30/83, Rink. p. 1679, 9 punktas).

skirtos baudos, ir jis turi būti adresuotas šiam asmeniui[26].

82. Siekdama užtikrinti Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 1 ir 5 dalimis suteiktų tyrimo įgaliojimų veiksmingumą Komisija turi teisę prireikus savo sprendimu įpareigoti įmonę pateikti visą reikalingą informaciją apie jai žinomas faktines aplinkybes ir pateikti turimus su šiomis aplinkybėmis susijusius dokumentus, net jeigu remiantis jais gali būti nustatytas šios ar kitos įmonės antikonkurencinių veiksmų buvimo faktas.

83. Reglamentu Nr. 17 įmonė, kurios atžvilgiu taikoma tyrimo priemonė, įpareigojama aktyviai bendradarbiauti, o tai reiškia, kad Komisijos žiniai ji turi pateikti visą su tyrimo dalyku susijusią informaciją[27].

84. Tačiau vykdydama savo funkcijas Komisija privalo prižiūrėti, kad teisė į gynybą nebūtų pažeista per išankstinio tyrimo procedūras, kurios gali turėti lemiamą reikšmę įrodant įmonių neteisėtus veiksmus, už kuriuos joms kyla atsakomybė[28].

85. Teisė į gynybą yra pagrindinė teisė, priklausanti bendriesiems Bendrijos teisės principams, kurių laikymąsi užtikrina Teisingumo Teismas, remdamasis bendromis valstybių narių konstitucinėmis tradicijomis bei tarptautiniuose instrumentuose, kuriuos priimant valstybės narės bendradarbiavo ar prie kurių prisijungė, pavyzdžiui, 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašyta Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencija, pateiktomis nuorodomis[29].

86. Todėl prašyme pateikti informaciją Komisija negali įpareigoti įmonės pateikti atsakymus, įrodančius tokios įmonės padarytą pažeidimą, kurį turi įrodyti Komisija[30].

87. Teisės į gynybą užtikrinimas taip pat reikalauja, kad suinteresuotajai įmonei per administracinę procedūrą būtų suteikta gali-

26 — 2003 m. spalio 2 d. Sprendimas *ARBED prieš Komisiją* (C-176/99 P, Rink. p. I-10687, 21 punktas).

27 — Žr. 1989 m. spalio 18 d. Sprendimą *Orkem prieš Komisiją* (374/87, Rink. p. 3283, 27 punktas).

28 — 1989 m. rugsėjo 21 d. Sprendimas *Hoechst prieš Komisiją* (46/87 ir 227/88, Rink. p. 2859, 15 punktas).

29 — Šiuo klausimu žr. 2000 m. kovo 28 d. Sprendimą *Krombach* (C-7/98, Rink. p. I-1935, 25 ir 26 punktai) ir 2001 m. kovo 6 d. Sprendimą *Connolly prieš Komisiją* (C-274/99 P, Rink. p. I-1611, 37 ir 38 punktai).

30 — Žr. minėtą Sprendimą *Orkem prieš Komisiją* (35 punktas).

mybė veiksmingai pareikšti savo nuomonę dėl nurodomų faktų ir aplinkybių tikrumo ir tinkamumo, taip pat dėl Komisijos pateiktų dokumentų savo teiginiui dėl EB sutarties pažeidimo buvimo pagrįsti[31].

88. Šiuo klausimu Reglamente Nr. 17 numatytas pranešimo apie kaltinimus, kur turi būti aiškiai nurodyti visi pagrindiniai elementai, kuriais Komisija remiasi šiame procedūros etape, išsiuntimas šalims. Tačiau šią informaciją galima pateikti glaustai ir sprendimas nebūtinai turi būti pranešimo apie kaltinimus kopija[32], nes pranešimas apie kaltinimus yra parengiamasis dokumentas, kuriame išdėstyti faktiniai ir teisiniai vertinimai yra tik išankstiniai[33]. Būtent todėl Komisija gali ir net privalo atsižvelgti į vykstant administracinei procedūrai paaiškėjusias aplinkybes, kad, be kita ko, atsisakytų nepagrįstų kaltinimų[34].

89. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia išnagrinėti įvairius apeliantų apeliaciniuose skunduose nurodytus pagrindus.

31 — Žr. 1983 m. birželio 7 d. Sprendimą *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* (100/80-103/80, Rink. p. 1825, 10 punktas) ir 1995 m. balandžio 6 d. Sprendimą *BPB Industries ir British Gypsum prieš Komisiją* (C-310/93 P, Rink. p. I-865, 21 punktas).

32 — Žr. minėtą Sprendimą *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* (14 punktas).

33 — Šiuo klausimu žr. 1987 m. lapkričio 17 d. Sprendimą *British American Tobacco ir Reynolds prieš Komisiją* (142/84 ir 156/84, Rink. p. 4487, 70 punktas).

34 — Žr. minėtą Sprendimą *Musique Diffusion française ir kt. prieš Komisiją* (14 punktą).

VIII — Dėl pagrindų, susijusių su EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu

90. Apeliantai iš esmės nurodė du pagrindus, susijusius, pirma, su klaidingu EB 81 straipsnio 1 dalyje numatytos poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai sąlygos įvertinimu, o antra, su klaidingu atsakomybės už pažeidimą priskyrimu.

A — *Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su klaidingu poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai sąlygos įvertinimu*

91. Pagal EB 81 straipsnio 1 dalį „kaip nesuderinami su bendrąja rinka yra draudžiami visi įmonių susitarimai, įmonių asociacijų sprendimai ir suderinti veiksmai, kurie gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą ir kurių tikslas ar poveikis yra konkurencijos trukdymas, ribojimas arba iškraipymas bendrojoje rinkoje“.

92. Taigi EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sąlygos yra šios: pirma, poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai ir, antra, konkurencijos ribojimas[35].

93. Poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai kriterijus leidžia apibrėžti Bendrijos konkurencijos teisės taikymo sritį valstybių narių teisės taikymo srities atžvilgiu[36].

94. Teisingumo Teismas daug kartų pareiškė nuomonę dėl šio kriterijaus vertinimo principų.

95. Teisingumo Teismas, vartodamas nusistovėjusią formuluotę, mano, jog tam, kad būtų daromas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai, įmonių susitarimai ar veiksmai, atsižvelgiant į objektyvių faktinių ir teisinių aplinkybių visumą, turi leisti pakankamai tiksliai numatyti, kad jie gali tiesiogiai ar netiesiogiai, iš tikrųjų ar potencialiai daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir trukdyti kurti vieningą valstybių narių rinką[37]. Taip gali būti, kai susitarimu atskiriama nacionalinė rinka, prekybiniai srautai nukreipiami kita linkme arba keičiama konkurencijos struktūra bendroje rinkoje[38].

96. Teisingumo Teismo nuomone, poveikis prekybai Bendrijos viduje paprastai daromas, kai veikia keletas veiksnių, kurie, nagrinėjami atskirai, nebūtinai yra lemiami[39].

97. Šiuo klausimu Teisingumo Teismas mano, kad nebūtina įrodyti realią žalą prekybai ir pakanka galimo poveikio įrodymo[40].

35 — Dėl antros sąlygos pažymėtina: kad atitinkami veiksmai arba susitarimas pažeistų EB 81 straipsnio 1 dalį, jis turi „trukdyti, riboti arba iškraipyti konkurenciją bendrojoje rinkoje“. Todėl pirmiausia reikia patikrinti, ar susitarimo arba suderintų veiksmų tikslas antikonkurencinis. Jei jis yra antikonkurencinis, kaip, pavyzdžiui, šiose bylose, EB 81 straipsnio 1 dalyje numatytas draudimas taikytinas, nesvarbu koks yra poveikis (ginčijamo sprendimo 426-429 konstatuojamosios dalys). Jeigu jais nesiekiama riboti arba iškraipyti konkurencijos, reikia nustatyti, ar susitarimas arba suderinti veiksmai daro tokį poveikį (be kita ko, žr. 1991 m. vasario 28 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Delimitis* (C-234/89, Rink. p. I-935, 13 punktas) ir 2001 m. gruodžio 13 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją* (T-45/98 et T-47/98, Rink. p. II-3757, 152 punktas)).

36 — 2006 m. lapkričio 23 d. Sprendimas *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* (C-238/05, Rink. p. I-11125, 33 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

37 — 1998 m. balandžio 28 d. Sprendimas *Javico* (C-306/96, Rink. p. I-1983, 16 punktas) bei minėtas Sprendimas *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* (34 punktas). Taip pat žr. 1980 m. spalio 29 d. Sprendimą *van Landewyck ir kt. prieš Komisiją* (209/78-215/78 ir 218/78, Rink. p. 3125, 170 punktas), taip pat 1997 m. liepos 17 d. Sprendimą *Ferriere Nord prieš Komisiją* (C-219/95 P, Rink. p. I-4411, 20 punktas).

38 — Ten pat.

39 — Minėtas Sprendimas *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* (35 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

40 — 1978 m. vasario 1 d. Sprendimas *Miller International Schallplatten prieš Komisiją* (19/77, Rink. p. 131, 15 punktas) ir Sprendimas *Ferriere Nord prieš Komisiją* (19 punktas). Taip pat žr. 1999 m. sausio 21 d. Sprendimą *Bagnasco ir kt.* (C-215/96 ir C-216/96, Rink. p. I-135, 48 punktas).

98. Tačiau ši žala turi būti pastebima[41]. Komisija turi ją įvertinti atsižvelgdama, be kita ko, į šalių padėtį ir svarbą atitinkamoje prekių rinkoje. Jei susitarimas daro tik nežymų poveikį rinkai dėl silpnos suinteresuotųjų įmonių pozicijos atitinkamoje prekių rinkoje, jam netaikomas EB 81 straipsnio draudimas, net jeigu jame nustatyta absoliuti teritorinė apsauga[42].

99. Be to, kaip skundžiamo sprendimo 164 punkte nurodė Pirmosios instancijos teismas, nėra svarbu, ar kartelio poveikis prekybai yra neigiamas, neutralus, ar teigiamas.

100. Apeliantų nurodytų argumentų pagrįstumą reikia įvertinti atsižvelgiant būtent į šiuos principus.

101. Grįsdami pirmąjį pagrindą *Erste*, RZB ir ÖVAG teigia, jog nusprendęs, kad „Lombardo klubo“ susitarimai gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai EB 81 straipsnio prasme Pirmosios instancijos teismas padarė tam tikrų teisės klaidų. Nepaisant tam tikrų ypatumų, susijusių su apeliantų atitinkama situacija, jie savo argumentais iš esmės ginčija kriterijus, kuriais vertindamas rėmėsi Pirmosios instancijos teismas.

102. Atskirus apeliantų pateiktus kaltinimus suskirsčiau į keturias dalis.

103. Grįsdami pirmą kaltinimų dalį RZB ir ÖVAG teigia, jog nusprendęs, kad visą valstybės narės teritoriją apimantis kartelis gali daryti poveikį Bendrijos vidaus prekybai, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą. Grįsdamas antrą kaltinimų dalį ÖVAG priekaištauja Pirmosios instancijos teismui atlikus bendrą kartelio tarptautinio poveikio tyrimą. Dėl trečios kaltinimų dalies *Erste* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas neįrodė, jog šis kartelis galėjo padaryti pastebimą poveikį Bendrijos vidaus prekybai. Galiausiai grįsdamas ketvirtą kaltinimų dalį ÖVAG priekaištauja Pirmosios instancijos teismui neišnagrinėjus konkretaus kartelio poveikio rinkai.

41 — Žr. 1969 m. liepos 9 d. Sprendimą *Völk* (5/69, Rink. p. 295, 5 punktas), taip pat minėtus sprendimus *Miller International Schallplatten prieš Komisiją* (15 punktas) ir *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* (34 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

42 — Minėtas Sprendimas *Javico* (17 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

1. Dėl pirmos apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su visą valstybės narės teritoriją apimančio kartelio galimu pastebimu poveikiu valstybių narių tarpusavio prekybai

a) Šalių argumentai

104. RZB ir ÖVAG teigia, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, skundžiamo sprendimo 181 punkte nusprendęs, jog „egzistuoja <…> rimta prielaida[43], kad ribojantys konkurenciją veiksmai, taikomi visoje vienos valstybės narės teritorijoje, gali prisidėti prie rinkų atskyrimo ir paveikti Bendrijos vidaus prekybą“.

105. Viena vertus, RZB tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas supaprastintai aiškina poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai sąlygą sumažindamas rinkų atskyrimo poveikio kriterijaus reikšmę. *ÖVAG* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas per plačiai aiškina EB 81 straipsnio 1 dalį.

106. Kita vertus, *RZB* mano, kad galimybė paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą reikalauja ne tik nacionalinės teritorijos veiksnio, bet ir rinkų atskyrimo poveikio įrodymo. Tai būtina įrodyti. Taigi Pirmosios instancijos teismas nepaisė Bendrijos teismų praktikos ir, be kita ko, skundžiamo sprendimo 182-184 punktuose nepaisė minėto Sprendimo *Bagnasco ir kt.* taikymo srities, tvirtinęs, jog vien aplinkybės, kad apskritojo stalo susitikimai apimdavo visą Austrijos teritoriją, pakanka padaryti išvadą apie poveikį Bendrijos vidaus prekybai. Šiuo klausimu apeliantas pabrėžia, kad bankų susitikimuose aptariamos paslaugos būdavo teikiamos praktiškai tik valstybės viduje ir kad nė vienas užsienio bankas nedalyvavo apskritojo stalo susitikimuose. Be to, dėl įrodinėjimo pareigos Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, kad Komisija neturi įrodyti rinkų atskyrimo poveikio buvimo, jei kartelis apima visą valstybės narės teritoriją. Skundžiamo sprendimo 181 ir 186 punktuose perkėlęs įrodinėjimo pareigą įmonėms, jis padarė teisės klaidą.

107. ÖVAG priduria, kad įmonės neturi galimybių pateikti tokių įrodymų. Be to, tai, kad kartelis gali apimti visą nacionalinę teritoriją, nėra pakankamas kriterijus ir Pirmosios instancijos teismas turi atsižvelgti taip pat į kitus kriterijus, pavyzdžiui, į bankininkystės sektoriaus ypatumus.

108. Be to, ÖVAG pažymi, jog Pirmosios instancijos teismo pateikti motyvai yra prieštaringi ir nepakankami. Iš tikrųjų skundžiamo sprendimo 164 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad rinkų atskyrimo poveikis nėra pakankamas įrodymas, patvirtinantis poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai,

43 — Išskirta mano.

nors minėto sprendimo 181 punkte jis tvirtino priešingai, kad egzistuoja glaudus ryšys tarp kartelio rinkų atskyrimo poveikio ir kartelio galimybės daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

b) Vertinimas

109. Manau, kad kai kurie apeliantų pateikti kaltinimai turi būti atmesti.

110. Iš tikrųjų atrodo, kad pagrindinių Austrijos bankų nacionaliniu mastu sukurtas kartelis, koks nagrinėjamas šioje byloje, kurio tikslas yra suderinti kainas ir bankų komisinius mokesčius, pagal savo pobūdį gali daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai EB 81 straipsnio 1 dalies prasme.

111. Pirmiausia, dėl skundžiamo sprendimo 181 punkte esančio Pirmosios instancijos teismo vertinimo, pagal kurį darytina prielaida, kad visoje valstybės narės teritorijoje taikomas susitarimas gali prisidėti prie rinkų atskyrimo ir paveikti Bendrijos vidaus prekybą, manytina, kad tokie argumentai teisingi, nors sąvoka „prielaida“, mano nuomone, yra netinkama.

112. Teisingumo Teismas nusprendė, jog tai, kad susitarimas sudaromas tarp dviejų įmonių toje pačioje valstybėje narėje ir apima tik šioje valstybėje parduodamas prekes ar paslaugas, vis dėlto nereiškia, kad negali būti daromas poveikis prekybai vidaus rinkoje[44]. Jo nuomone, toks susitarimas, atvirkščiai, vien tik dėl savo pobūdžio sustiprina valstybės rinkos atskyrimą ir užtikrina nacionalinių prekių apsaugą, o tai trukdo EB sutartimi siekiamai ekonominei skvarbai ir *a fortiori* daro poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai[45].

113. Taigi kartelio poveikis Bendrijos vidaus prekybai daromas dėl paties pažeidimo pobūdžio, o ne dėl „prielaidos“, kaip teigia Teisingumo Teismas.

114. Todėl, nepaisant to, jog pavartota ši sąvoka, man atrodo, kad skundžiamo sprendimo 181 punkte pateikti Pirmosios instancijos teismo argumentai yra teisingi, priešingai nei teigia RZB ir ÖVAG.

44 — 1975 m. lapkričio 26 d. Sprendimas *Groupement des fabricants de papiers peints de Belgique ir kt. prieš Komisiją* (73/74, Rink. p. 1491, 25 punktas) bei minėtas Sprendimas *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* (37 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

45 — Minėtas Sprendimas Gro*upement des fabricants de papiers peints de Belgique ir kt. prieš Komisiją* (26 punktas); 1985 m. liepos 11 d. Sprendimas *Remia ir kt. prieš Komisiją* (42/84, Rink. p. 2545, 22 punktas); 1998 m. birželio 18 d. Sprendimas *Komisija prieš Italiją* (C-35/96, Rink. p. I-3851, 48 punktas); 2002 m. vasario 19 d. Sprendimas *Wouters ir kt.* (C-309/99, Rink. p. I-1577, 95 punktas) bei minėtas Sprendimas *Asnef-Equifax ir Administración del Estado*, (37 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

115. Šiomis aplinkybėmis negalima teigti, kad šitaip Pirmosios instancijos teismas per plačiai aiškino EB 81 straipsnio 1 dalį arba supaprastintai aiškino poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai sąlygą.

116. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti RZB ir ÖVAG šiuo klausimu pateiktus argumentus.

117. Be to, priešingai nei tvirtina ÖVAG, manytina, kad šie argumentai neprieštarauja skundžiamo sprendimo 164 punkte Pirmosios instancijos teismo padarytoms išvadoms. Iš tikrųjų šiame punkte jis tik pastebėjo, jog rinkų atskyrimo poveikis nėra vienintelis poveikis, į kurį Komisija galėtų atsižvelgti priimdama sprendimą dėl galimo kartelio poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai.

118. Antra, kalbant apie nacionalinės rinkos atskyrimo poveikį, priešingai nei teigia RZB ir ÖVAG, manytina, kad Pirmosios instancijos teismas, atsižvelgdamas į bankininkystės sektoriaus ypatybes, tinkamai įrodė, jog kartelis ne tik apima visą nacionalinę teritoriją, bet ir gali prisidėti prie Austrijos rinkos atskyrimo.

119. Skundžiamo sprendimo 179 punkte pažymėjęs, jog Komisijos nustatytas kartelis apėmė visą nacionalinę teritoriją, sprendimo 183 punkte Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad „Lombardo tinklo“ susitarimai apėmė visas Austrijos kredito įstaigas ir platų bankininkystės produktų ir paslaugų spektrą, todėl „jie galėjo visoje šioje valstybėje narėje pakeisti konkurencijos sąlygas“. Be to, minėto sprendimo 184 ir 185 punktuose jis pažymėjo, kad negalima daryti išvados, jog kartelis nedarė tarpvalstybinio poveikio, nes tinklas galėjo prisidėti prie Austrijos bankų rinkos struktūrų išlaikymo ir atitinkamai prie patekimo į rinką kliūčių išsaugojimo. Šios išvados taip pat turi būti vertintinos atsižvelgiant į analizę, kurią Pirmosios instancijos teismas išdėstė skundžiamo sprendimo 111–121 punktuose ir kur remdamasis dokumentais, kurių neginčijo apeliantai, jis parodo kiekvieno apskritojo stalo susitikimo tikslą.

120. Pirmosios instancijos teismo nurodyto patekimo į rinką kliūčių išsaugojimo, mano nuomone, pakanka siekiant įrodyti, jog egzistuoja Austrijos rinkos atskyrimo pavojus.

121. Pirma, naudodamiesi struktūrinėmis kliūtimis, atsiradusiomis dėl karteliu sukurto tinklo poveikio, apeliantai nacionalinio lygio,

o tam tikruose regionuose vietos lygio suderintais veiksmais, kuriuose nedalyvavo užsienio bankai, sukūrė ir sustiprino strategines kliūtis, kaip tai, be kita ko, apeliaciniame skunde pripažįsta RZB[46].

122. Antra, dėl informacijos, kuria keitėsi bankai, pobūdžio ir išsamumo, kuriuos Pirmosios instancijos teismas nurodė skundžiamo sprendimo 111–121 punktuose, labai sukoncentruotoje rinkoje sukuriama skaidrumo struktūra, užkertanti kelią bet kokiai paslėptai konkurencijai ir sustiprinanti įmonių, kurios nedalyvauja kartelyje, patekimo į rinką kliūtis[47].

123. Trečia, aptariamos bankų paslaugos susijusios su ekonomine veikla, kuri gali daryti didelį poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai, o tokių paslaugų teikimas, mano nuomone, yra lemiamas kitose valstybėse narėse įsteigtų bankų patekimo į valstybės narės finansinę rinką veiksnys. Nustatant labai mažas debeto palūkanas, mažinant kredito palūkanas ir nustatant labai dideles taupomųjų indėlių palūkanas apeliantams šiuo suderintu kainų didinimu-mažinimu pavyko pritraukti klientų ir todėl jie galėjo atgrasyti užsienio bankus, negalinčius pasiūlyti tokių palūkanų normų, įeiti į Austrijos rinką ar bent jau atitolino arba apsunkino jų patekimą į nacionalinę rinką[48].

124. Ketvirta, RZB argumentas dėl išimtinai nacionalinio kai kurių bankininkystės paslaugų, dėl kurių buvo imtasi suderintų veiksmų, pobūdžio, mano nuomone, yra nesvarbus.

125. Iš tikrųjų bankų veiklos globalizacija, naujų technologijų naudojimas teikiant finansines paslaugas ir vieningos rinkos kūrimas palengvino bankinių operacijų vykdymą tarp valstybių narių[49]. Galima situacija, kai klientas iš Vokietijos kreipiasi į Austrijoje įsteigtą banką dėl einamosios sąskaitos kredito sutarties sudarymo, jei šio banko siūlomos sąlygos atrodo jam palankesnės nei Vokietijoje įsteigtų bankų siūlomos sąlygos. Lygiai taip pat kitos valstybės narės bankas gali pageidauti teikti bankininkystės paslaugas Austrijoje iš savo kilmės valstybės arba per Austrijos teritorijoje įsteigtas dukterines įmones ar filialus. Vidaus rinkos sukūrimas per įsisteigimo laisvę[50], laisvą paslaugų teikimą ir laisvą

46 — 6 punktas.

47 — Žr. skundžiamo sprendimo 160 punktą.

48 — Be kita ko, žr. ginčijamo sprendimo 431 konstatuojamojoje dalyje nurodytus pavyzdžius.

49 — Šiuo klausimu reikia priminti, kad 1989 m. gruodžio 15 d. Antroji Tarybos direktyva 89/646/EB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kredito įstaigų veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo, iš dalies keičianti Direktyvą 77/780/EEB (OL L 386, 1989, p. 1), kurią iš dalies pakeitė 1995 m. birželio 29 d. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 95/26/EB (OL L 168, p. 7; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k. 6 sk., 2 t., p. 269*), supaprastino Europos bankų prieigą prie kitų nei jų kilmės valstybė valstybių narių bankininkystės paslaugų rinkų, suderindama bankų veiklos vykdymo sąlygas, nustatydama abipusio valstybių narių kredito įstaigoms išduodamų leidimų verstis bankų veikla pripažinimo principą ir patikėdama jų kontrolę tik kilmės valstybei narei.

50 — Pagal EB 43 straipsnį kredito įstaigoms, kaip ir visiems ūkio subjektams, garantuojama įsisteigimo laisvė.

kapitalo judėjimą[51], taip pat ekonominę ir monetarinę politiką skatina visų finansinių paslaugų subendrinimą Bendrijos lygmeniu. Taigi šiomis aplinkybėmis, atrodo, sunku sutikti, kad susitarimai dėl išimtinai nacionalinio pobūdžio bankininkystės paslaugų negali daryti poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai.

126. Todėl manytina, kad Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos, skundžiamo sprendimo 186 punkte nusprendęs, kad nagrinėjamas susitarimas galėjo daryti rinkos atskyrimo poveikį ir poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

127. Be to, taip pat negali būti ginčijama aplinkybė, kad Pirmosios instancijos teismas tame pačiame punkte manė, jog apeliantai nepaneigė „prezumpcijos“, kad kartelis galėjo daryti tokį poveikį.

128. Priešingai nei teigia RZB, Pirmosios instancijos teismas neperkėlė apeliantams įrodinėjimo pareigos. Šiuo klausimu primintina, kad, kalbant apie EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimo įrodymų administravimą, Komisija privalo įrodyti nustatytus pažeidimus ir pateikti pakankamų juos sudarančių faktų įrodymų[52]. Tačiau Komisijos kaltinama įmonė per rungimosi procedūras turi gintis ir įrodyti, kad EB 81 straipsnio 1 dalies sąlygos nėra įvykdytos. Be to, kaip skundžiamo sprendimo 154 punkte pažymi Pirmosios instancijos teismas, Komisija įvertino „Lombardo tinklo“ galimą poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir nusprendė, kad kartelis visoje Austrijoje pakeitė konkurencijos sąlygas ir galėjo turėti įtakos užsienio bankų sprendimams dėl patekimo į rinką. Taigi Pirmosios instancijos teismas tik konstatavo, kad apeliantams nepavyko įrodyti, jog Komisijos išvada klaidinga.

129. Kadangi Pirmosios instancijos teismas neperkėlė apeliantams įrodinėjimo pareigos, manytina, kad ÖVAG argumentas dėl priemonių įrodyti rinkos atskyrimą neturėjimo yra nesvarbus.

51 — Pagal EB 49 straipsnį bankininkystės sektoriui taip pat garantuojama paslaugų teikimo laisvė su galimybe be jokios diskriminacijos teikti tokias paslaugas kitose valstybėse narėse įsikūrusiems asmenims. Be to, primintina, kad pagal EB 51 straipsnio 2 dalį bankų ir draudimo paslaugos, susijusios su kapitalo judėjimu, turi būti liberalizuojamos suderintai su kapitalo judėjimo liberalizavimu.

52 — Šiuo klausimu žr. minėtą Sprendimą *Baustahlgewebe prieš Komisiją* (58 punktas) ir 1999 m. liepos 8 d. Sprendimą *Komisija prieš Anic Partecipazioni* (C-49/92 P, Rink. p. I-4125, 86 punktas). Taip pat žr. Reglamento Nr. 1/2003 2 straipsnį, kuriame nurodoma, jog visuose nacionaliniuose ar Bendrijos procesuose dėl Sutarties 81 straipsnio taikymo pareiga įrodyti Sutarties 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą tenka šaliai ar institucijai, pareiškusiai, kad būta tokio pažeidimo.

130. Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai įvertino nagrinėjamo kartelio galimybę daryti poveikį Bendrijos vidaus prekybai ir pakankamai motyvavo savo argumentus šiuo klausimu.

131. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti pirmą pirmojo apeliacinių skundų pagrindo dalį kaip nepagrįstą.

2. Dėl antros apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su klaidingu Pirmosios instancijos teismo vertinimu atlikus bendrą kartelio tarptautinio poveikio tyrimą

a) Šalių argumentai

132. ÖVAG tvirtina, jog nusprendęs, kad Komisija galėjo atlikti bendrą bankų apskritojo stalo susitikimų tarptautinio poveikio tyrimą, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą. Pasak ÖVAG, kiekvieno apskritojo stalo susitikimo galimas poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai turėjo būti įvertintas atskirai.

133. Grįsdamas šią išvadą, jis pateikia du kaltinimus.

134. Pirmasis kaltinimas susijęs su neteisingu Bendrijos teismų praktikos aiškinimu ir taikymu.

135. Pirma, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, nes atskirai ir vadovaudamasis Sprendimu *VGB ir kt. prieš Komisiją*[53] neišnagrinėjo su atskira veikla susijusių apskritojo stalo susitikimų poveikio Bendrijos vidaus prekybai. Be to, tuo atveju, jei įvairūs apskritojo stalo susitikimai laikytini vienu pažeidimu, ÖVAG mano, jog negalima daryti išvados, kad tarp per šiuos apskritojo stalo susitikimus sudarytų susitarimų egzistuoja tiesioginis ryšys, priešingai nei Pirmosios instancijos teismas nusprendė skundžiamo sprendimo 170 punkte.

136. Antra, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 171 punkte neteisingai išaiškino Teisingumo Teismo praktiką minėtame Sprendime *Bagnasco ir kt.* Šioje byloje Teisingumo Teismas atskirai nagrinėjo dviem atskiroms banko operacijoms galiojusias sąlygas, nors jos buvo nurodytos vienodose banko sąlygose ir susijusios su ta pačia bankininkystės paslauga.

53 — 1997 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-77/94, Rink. p. II-759).

137. Antras kaltinimas susijęs su neteisingu atitinkamos prekės rinkos apibrėžimu.

138. Pirma, kritikuoja Pirmosios instancijos teismo argumentą, nurodytą skundžiamo sprendimo 172 punkte, pagal kurį „atitinkamos rinkos apibrėžimas EB 81 straipsnio taikymui neturi tokios reikšmės kaip EB 82 straipsnio taikymui“. Šis argumentas nemotyvuotas ir klaidingas. Apeliantas teigia, kad atskirose procedūrose atitinkama rinka turi būti apibrėžiama remiantis tais pačiais kriterijais. Be to, anot jo, kaltinimas dėl Komisijos pateikto atitinkamos rinkos apibrėžimo priklauso atskirai teisinei kategorijai kaltinimų, susijusių su poveikiu valstybių narių tarpusavio prekybai pagal EB 81 straipsnį. Šiuo argumentu ÖVAG siekia įrodyti, kad Komisija ir Pirmosios instancijos teismas turėjo įvertinti įvairiuose apskritojo stalo susitikimuose sudarytų susitarimų poveikį prekybai, remdamiesi siauresniu atitinkamų rinkų apibrėžimu.

139. Antra, ÖVAG nurodo prieštaravimą tarp skundžiamo sprendimo 174 punkto, kuriame Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad „skirtingos bankininkystės paslaugos, numatytos susitarimuose, negali būti pakeičiamos vienos kitomis“, ir to paties sprendimo 175 punkto, kuriame nurodė, kad „Komisija nebuvo įpareigota <…> atskirai išnagrinėti skirtingų apskritojo stalo susitikimuose aptartų bankininkystės produktų rinkų“.

140. Galiausiai, ÖVAG ginčija skundžiamo sprendimo 175 punkte Pirmosios instancijos teismo atliktos analogijos su 1995 m. vasario 21 d. Sprendimu *SPO ir kt. prieš Komisiją*[54] pagrįstumą, nes minėtoje byloje būtent ieškovė pateikė atitinkamos rinkos apibrėžimą, o Komisija jį pakartojo.

b) Vertinimas

i) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su neteisingu Bendrijos teismų praktikos taikymu ir aiškinimu

— Dėl minėto Sprendimo *VGB ir kt. prieš Komisiją*

141. Apeliantai kaltina Pirmosios instancijos teismą iš esmės tuo, jog jis atskirai ir vadovaudamasis minėtu Sprendimu *VGB ir kt. prieš Komisiją* neišnagrinėjo su tam tikra veikla susijusių apskritojo stalo susitikimų poveikio Bendrijos vidaus prekybai.

142. Mano nuomone, šis kaltinimas nepagrįstas.

54 — Sprendimas T-29/92, Rink. p. II-289.

143. Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad poveikis Bendrijos vidaus prekybai vertinamas atsižvelgiant į visumą objektyvių faktinių ir teisinių aplinkybių, kurios, nagrinėjamos atskirai, nebūtinai yra lemiamos[55]. Teisingumo Teismas atsižvelgia į susitarimo ypatumus, būtent į pobūdį, į su susitarimu susijusius produktus bei į šio susitarimo šalių padėtį ir svarbą rinkoje[56]. Jis taip pat atsižvelgia į ekonomines ir teisines aplinkybes, kuriomis minėtas susitarimas sudaromas ir kur jis kartu su kitais gali daryti bendrą poveikį konkurencijai[57].

144. Sprendime *Windsurfing International prieš Komisiją*[58] Teisingumo Teismas priminė, jog EB 81 straipsnio 1 dalyje nereikalaujama, kad visos susitarimo sąlygos atskirai darytų poveikį Bendrijos vidaus prekybai. Teisingumo Teismo nuomone, Bendrijos konkurencijos teisė taikoma įmonių susitarimams, galintiems daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai. Tik jei visas susitarimas gali daryti poveikį prekybai, reikia, anot jo, nagrinėti susitarimo sąlygas, kurių tikslas ar padarinys yra konkurencijos ribojimas arba iškraipymas[59].

145. Remdamasis būtent šia teismo praktika Pirmosios instancijos teismas išsprendė bylą, kurioje priimtas minėtas Sprendimas *VGB ir kt. prieš Komisiją*. Šioje byloje Pirmosios instancijos teismas turėjo priimti sprendimą dėl Nyderlandų gėlių augintojų kooperatyvo sudarytų dviejų tipų susitarimų, susijusių su gėlininkystės produktų pasiūla.

146. Pirmojo tipo susitarimai buvo susiję su kooperatyvo ir jo teritorijoje įsikūrusių platintojų sudarytomis komercinėmis sutartimis dėl Nyderlandų gėlininkystės produktų eksporto. Šios sutartys buvo sudarytos remiantis kooperatyvo priimtais aktais ir jose buvo nustatytos nuomininkų teisės ir pareigos, susijusios su kooperatyvo patalpose nupjautų gėlių asortimentu ir pardavimu. Minėtose sutartyse, be kita ko, buvo numatytas mokesčio mokėjimas ir pareiga pirkti. Nagrinėjamame sprendime Komisija nusprendė, jog sutartys apimdavo visus panašius sprendimus ir susitarimus, susijusius su gėlininkystės produktų pasiūla, kurie, bendrai pažeisdami EB 81 straipsnio 1 dalį, ribojo konkurenciją. Dėl šių susitarimų konkurentams iš kitų valstybių narių iš tikrųjų buvo sunkiau patekti į Nyderlandų nacionalinę rinką. Minėtame Sprendime *VGB ir kt. prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas patvirtino Komisijos požiūrį ir remdamasis minėtu Sprendimu *Windsurfing International prieš Komisiją* nusprendė: kadangi komercinės sutartys yra kooperatyvų teisės aktų sudėtinė dalis, nesvarbu, ar vertinamos atskirai, jos daro pakankamą poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

55 — 1994 m. gruodžio 15 d. Sprendimas *DLG* (C-250/92, Rink. p. I-5641, 54 punktas), taip pat minėti sprendimai *van Landewyck prieš Komisiją* (170 punktas); *Remia ir kt. prieš Komisiją* (22 punktas); *Ferriere Nord prieš Komisiją* (20 punktas); *Javico* (16 punktas); *Bagnasco ir kt.* (47 punktas) ir *British Sugar prieš Komisiją* (27 punktas).

56 — Be kita ko, žr. 1971 m. lapkričio 25 d. Sprendimą *Béguelin Import* (22/71, Rink. p. 949, 18 punktas) ir minėtą Sprendimą *Javico* (17 punktas).

57 — Minėtas Sprendimas *VGB ir kt. prieš Komisiją* (140 punktas).

58 — 1986 m. vasario 25 d. Sprendimas (193/83, Rink. p. 611).

59 — 96 punktas.

147. Antrojo tipo susitarimai, t. y. „susitarimai *Cultra*“, apimdavo penkias individualias išimtinio pirkimo sutartis tarp kooperatyvo ir penkių jo narių, Nyderlandų didmenininkų. Pastarieji įsipareigojo pirkti produktus tik iš Nyderlandų kooperatyvo tam, kad vėliau perparduotų juos nedideliems mažmeniniams pardavėjams, kurie negalėjo pirkti aukcionuose, „cash and carry“ būdu. Pirmosios instancijos teismo nuomone, šie susitarimai nebuvo tiesiogiai susiję su kitais kooperatyvo aktais. Iš tikrųjų jie nebuvo esminė aktų, susijusių su prekyba aukcionuose arba tiesioginiu tiekimu platintojams siekiant, be kita ko, eksportuoti atitinkamus produktus, dalis, ir buvo susiję su atskira ir nepagrindine veikla, t. y. su kooperatyvo produktų perpardavimu mažmeniniams pardavėjams *„cash and carry“* būdu. Tokiomis aplinkybėmis ir atsižvelgdamas į šių susitarimų ypatumus Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad jų poveikį Bendrijos vidaus prekybai reikia vertinti atskirai, o ne kartu su visais kooperatyvo priimtais teisės aktais.

148. Atsižvelgdamas į šiuos argumentus Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 168 punkte galėjo pagrįstai nurodyti, kad „turi būti vertinamas bendras poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai tų susitarimų, tarp kurių egzistuoja tiesioginis ryšys ir kurie yra visumos dalis, o susitarimus, tarp kurių nėra tiesioginio ryšio ir kurie susiję su skirtinga veikla, reikia vertinti atskirai“. Tokia išvada visiškai atitinka minėtą teismo praktiką.

149. Keliamas klausimas, ar Pirmosios instancijos teismas, turėjo vertinti susitarimų, pasiektų per specialius „Lombardo tinklo“ apskritojo stalo susitikimus, poveikį prekybai taip pat, kaip „susitarimų *Cultra*“ atveju.

150. Aš taip nemanau.

151. Per techninius arba specialius „Lombardo tinklo“ apskritojo stalo susitikimus pasiekti susitarimai iš tikrųjų buvo susiję su specifiniais bankininkystės produktais ir operacijomis. Tačiau, priešingai nei minėtame Sprendime *VGB ir kt. prieš Komisiją* nurodyti „susitarimai *Cultra*“, šie apskritojo stalo susitikimai pateko į vieną bendrą susitarimą, kuriame dalyvavo beveik visos Austrijos kredito įstaigos ir kuris galiojo kelerius metus bei apėmė visą Austrijoje siūlomų bankininkystės produktų ir paslaugų asortimentą. Kaip Pirmosios instancijos teismas pripažino skundžiamo sprendimo 111-125 punktuose, šie susitarimai yra vienas pažeidimas ir tai, mano nuomone, turi lemiamą reikšmę. Šie susitarimai buvo bendrojo plano „Lombardo tinklas“ dalis ir jais siekta vienintelio ekonominio tikslo, būtent panaikinti konkurenciją bankininkystės paslaugų sektoriuje. ÖVAG to neginčija. Apskritojo stalo susitikimai buvo labai tarpusavyje susiję tiek turinio, tiek organizacine prasme, ir būtent „Lombardo klubas“ priimdavo svarbiausius per apskritojo stalo susitikimus parengtus sprendimus, taip pat reguliuodavo visus su susitarimų laikymusi susijusius drausmės klausimus.

152. Kadangi kartelis pripažintas vienu pažeidimu, man atrodo, būtų visiškai nenuoseklu ir dirbtina siekiant įvertinti jo galimą poveikį prekybai Bendrijos viduje skirstyti šį kartelį pagal kiekvieno apskritojo stalo susitikimo specifinį tikslą. Mano nuomone, šiuo atveju reikia bendrai vertinti visus per apskritojo stalo susitikimus pasiektus susitarimus.

153. Šiomis aplinkybėmis pritariu skundžiamo sprendimo 170 punkte Pirmosios instancijos teismo nurodytiems argumentams, kad tarp vieną pažeidimą sudarančių susitarimų egzistuoja ryšys, kuris pateisina ir reikalauja atlikti bendrą galimo poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai vertinimą.

154. Taigi, manau, kad ÖVAG šiuo klausimu pateikti kaltinimai turi būti atmesti.

155. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos aiškindamas minėtą Sprendimą *VGB ir kt. prieš Komisiją*.

— Dėl Sprendimo *Bagnasco ir kt.*

156. ÖVAG teigia, kad skundžiamo sprendimo 171 punkte Pirmosios instancijos teismas neteisingai pritaikė ir išaiškino minėtą Sprendimą *Bagnasco ir kt.*

157. Šioje byloje Teisingumo Teismas turėjo priimti prejudicinį sprendimą dėl kai kurių vienodų sąlygų, kurias Italijos bankų asociacija nustatė savo nariams sudarant einamosios sąskaitos kredito ir generalinio laidavimo sutartis, suderinamumo su EB 81 straipsnio 1 dalimi. Pirma aptariama išlyga leisdavo bankams bet kuriuo metu keisti einamosios sąskaitos kredito sutarčių palūkanų normą, atsižvelgiant į pokyčius pinigų rinkoje, apie pakeitimą informuojant banko patalpose iškabinant pranešimą. Antra išlyga buvo susijusi su generalinio laidavimo, kuriuo užtikrinamas einamosios sąskaitos kredito suteikimas, sąlygomis. Teisingumo Teismas atskirai išnagrinėjo šias dvi išlygas.

158. Apeliaciniame skunde ÖVAG teigia, kad Pirmosios instancijos teismo prieštaravimas dėl šio sprendimo taikymo yra klaidingas. Pirmosios instancijos teismas manė, kad minėtame Sprendime *Bagnasco ir kt.* nebuvo nagrinėjamas aptariamų banko sąlygų tarpvalstybinio poveikio bendro tyrimo klausimas, nes, kiek tai susiję su pirma išlyga, konkuren-

cijos ribojimas nebuvo vienodų banko sąlygų tikslas ar padarinys, o antra išlyga, susijusi su generaliniu laidavimu, nedarė poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai.

159. Manau, kad Pirmosios instancijos teismo argumentai dėl minėto Sprendimo *Bagnasco ir kt.* netaikymo visiškai pagrįsti.

160. Iš tikrųjų, kaip pažymėta šios išvados 92 punkte, poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai kriterijus yra EB 81 straipsnio taikymo sąlyga ir minėtoje nuostatoje nurodyto pažeidimo sudėtinė dalis.

161. Todėl jei daroma išvada, jog viena iš dviejų išlygų negali daryti poveikio Bendrijos vidaus prekybai, vadinasi ji nepatenka į EB 81 straipsnio taikymo sritį, ir banko sąlygų tarptautinio poveikio bendro tyrimo klausimas nekeliamas.

162. Šiomis aplinkybėmis manau, kad Pirmosios instancijos teismas nepadarė jokios teisės klaidos aiškindamas minėtą Sprendimą *Bagnasco ir kt.*, todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti šį kaltinimą.

ii) Dėl klaidingo, nepakankamo ir prieštaringo Pirmosios instancijos teismo tyrimo, susijusio su neteisingu atitinkamos rinkos apibrėžimu

— Dėl Pirmosios instancijos teismo atlikto kaltinimų, susijusių su neteisingu atitinkamos rinkos apibrėžimu, vertinimo

163. ÖVAG apeliaciniame skunde ginčija tai, kaip Bendrijos teismas vertina kaltinimus, susijusius su Komisijos pateiktu atitinkamos rinkos apibrėžimu taikant EB 81 straipsnio 1 dalį.

164. ÖVAG visų pirma turi omenyje skundžiamo sprendimo 172 punktą. Pirmiausia jis kritikuoja Pirmosios instancijos teismo argumentą, pagal kurį „atitinkamos rinkos apibrėžimas EB 81 straipsnio taikymui neturi tokios reikšmės kaip EB 82 straipsnio taikymui“. Apeliantas taip pat ginčija Pirmosios instancijos teismo išvadą, kad „kaltinimams dėl Komisijos pateikto rinkos apibrėžimo negali būti teikiama savarankiška reikšmė, palyginti su kaltinimais dėl poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai ir konkurencijos ribojimo“. Šie argumentai yra nemotyvuoti ir teisiškai klaidingi.

165. Nors iš dalies pritariu ÖVAG kritikai, šis kaltinimas, mano nuomone, yra netinkamas, nes remiantis juo skundžiamas sprendimas negali būti pripažintas neteisėtu.

166. Iš tikrųjų skundžiamo sprendimo 172 punkte Pirmosios instancijos teismas tik priminė teismo praktiką, kurią apeliantas ginčija. Tačiau šios teismo praktikos priminimas vėliau neturėjo įtakos Pirmosios instancijos teismo samprotavimams, nes skundžiamo sprendimo 173–175 punktuose jis išnagrinėjo ÖVAG prieštaravimus dėl Komisijos pateikto rinkos apibrėžimo.

167. Vis dėlto norėčiau pateikti keletą pastabų dėl Pirmosios instancijos teismo argumentų skundžiamo sprendimo 172 punkte, nes iš dalies pritariu apelianto išsakytoms abejonėms.

168. Nors Pirmosios instancijos teismo argumentai grindžiami nusistovėjusia teismo praktika[60], manau atvirkščiai, kad atitinkamos rinkos apibrėžimas turi tokią pačią reikšmę antikonkurencinius kartelius draudžiančio EB 81 straipsnio taikymui kaip ir piktnaudžiavimą dominuojančia padėtimi draudžiančio EB 82 straipsnio arba 1989 m. gruodžio 21 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 4064/89 dėl koncentracijų tarp įmonių kontrolės[61] taikymui. Keičiasi tik Komisijos nagrinėjamų veiksmų pobūdis ir būtinybė apibrėžti rinką.

169. Šiais trim atvejais atitinkamos rinkos apibrėžimas leidžia nustatyti ir apibrėžti įmonių konkurencijos sritį ir geriau suprasti rinkos veikimą. Šis tiek atitinkamos prekių rinkos, tiek atitinkamos geografinės rinkos apibrėžimas turi leisti nustatyti, ar šioje rinkoje iš tikrųjų egzistuoja konkurencija, galinti daryti poveikį aptariamų įmonių elgesiui arba trukdyti joms veikti, neatsižvelgiant į veiksmingos konkurencijos daromą spaudimą.

170. Taigi adekvatus atitinkamos rinkos apibrėžimas yra preliminari ir būtina tariamai antikonkurencinio elgesio nustatymo sąlyga tiek EB 81 ar EB 82 straipsnio, tiek Reglamento Nr. 4064/89 taikymo atžvilgiu[62]. Be to, 1997 m. gruodžio 9 d. pranešime[63] Komisija nurodė pagrindinius principus ir vertinimo kriterijus, kuriais remiasi apibrėždama atitinkamą rinką. Šiame pranešime Komisija įtvirtino vienodai visais trim atvejais taikytinus pagrindinį metodą ir vertinimo kriterijus.

60 — 2000 m. kovo 15 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją* (T-25/95, T-26/95, T-30/95-T-32/95, T-34/95-T-39/95, T-42/95-T-46/95, T-48/95, T-50/95-T-65/95, T-68/95-T-71/95, T-87/95, T-88/95, T-103/95 ir T-104/95, Rink. p. II-491, 833 punktas); 2000 m. liepos 6 d. Sprendimas *Volkswagen prieš Komisiją* (T-62/98, Rink. p. II-2707, 230 punktas), taip pat 2003 m. gruodžio 11 d. Sprendimas *Adriatica di Navigazione prieš Komisiją* (T-61/99, Rink. p. II-5349, 27 punktas).

61 — OL L 257, 1990, p. 13; 2004 m. *specialusis leidimas lietuvių k. 8 sk., 1 t., p. 31*.

62 — 1992 m. kovo 10 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *SIV ir kt. prieš Komisiją* (T-68/89, T-77/89 ir T-78/89, Rink. p. II-1403, 159 punktas).

63 — Komisijos pranešimas dėl atitinkamos rinkos apibrėžimo Bendrijos konkurencijos teisės tikslams (OL, C 372, p. 5; *2004 m. specialusis leidimas lietuvių k. 8 sk., 1 t., p. 155*, toliau – pranešimas dėl rinkos apibrėžimo).

171. Tačiau, kaip matyti iš minėto pranešimo dėl rinkos apibrėžimo, Komisija gali lanksčiai ir pragmatiškai taikyti šiuos kriterijus bei teikti jiems svarbą atsižvelgdama į nagrinėjamos konkurencijos problemos pobūdį, atitinkamų prekių požymius ir siekiamus tikslus[64]. Be to, kaip Komisija pažymėjo pranešimo dėl rinkos apibrėžimo 25 punkte, sprendimas priimamas remiantis įvairiais kriterijais ir vertinimo elementais, nes įvairiais atvejais tam tikrų rūšių įrodymai gali būti lemiami, nelygu pramonės šakos bei tiriamų paslaugų specifika, nors kitais atvejais jie gali būti nesvarbūs.

172. Taigi Komisijos rinkos apibrėžimas susijęs su nagrinėjamos konkurencijos problemos pobūdžiu ir tam tikrų rinkų specifika. Šia prasme rinkos apibrėžimas – priemonė, leidžianti Komisijai vykdyti savo kontrolę atsižvelgiant į EB 81 arba EB 82 straipsnių dalyką.

173. Dėl EB 82 straipsnio taikymo Bendrijos teismas mano, jog nustatant, ar įmonė užima dominuojančią padėtį[65], o tai būtina atlikti prieš nagrinėjant piktnaudžiavimo buvimą, pirmiausia reikia apibrėžti atitinkamą rinką.

174. Dėl EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo jis mano, kad preliminarus atitinkamos rinkos apibrėžimas nėra būtinas, jeigu paties ginčijamo susitarimo tikslas yra antikonkurencinis, t. y. jeigu iš anksto neapibrėždama rinkos Komisija gali pagrįstai padaryti išvadą, kad nagrinėjamas susitarimas iškreipia konkurenciją ir gali pastebimai paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą[66]. Šiuo atveju Bendrijos teismas turi omenyje sunkiausius susitarimus, aiškiai draudžiamus pagal EB 81 straipsnio 1 dalies a-e punktus. Skundžiamo sprendimo 172 punkte Bendrijos teismas mano, kad būtent tokiu atveju kaltinimai, susiję su neteisingu rinkos apibrėžimu, neturi reikšmės, ir būtent čia glūdi skirtumas, palyginti su procedūra pagal EB 82straipsnį[67].

175. Tačiau visais kitais atvejais Bendrijos teismas teigia, kad būtina iš anksto apibrėžti rinką tam, kad Komisija galėtų nustatyti, arba susitarimo tikslas ar padarinys yra konkuren-

64 — Pranešimo dėl rinkos apibrėžimo 10 ir 25 punktai.

65 — Minėtas Sprendimas *SPO ir kt. prieš Komisiją*.

66 — Primintina, kad vien dėl savo tikslo antikonkurenciniai veiksmai gali būti priskirti EB 81 straipsnio taikymo sričiai. Kaip pavyzdį žr. minėtą Sprendimą *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją* (1094 punktas) ir 2005 m. spalio 25 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Groupe Danone prieš Komisiją* (T-38/02, Rink. p. II-4407, 99 punktas).

67 — Ši teismo praktika ginčytina įmonių teisių ir teisinio saugumo požiūriu. Jeigu Komisija, pavyzdžiui, minėtose bylose, priima sprendimą, kuriame konstatuoja, jog pažeidimas yra sunkus, kolektyvinis ir tęstinis, ji turi atsižvelgti į tai, kad šis sprendimas gali užtraukti asmeninę kiekvieno adresato atsakomybę atsižvelgiant į jų dalyvavimą pažeidime, kuris turi būti aiškiai apibrėžtas. Kadangi minėtas sprendimas gali sukelti civilinio pobūdžio pasekmių, manytina, kad Komisija sprendime turi nuodugniai išnagrinėti ir tiksliai apibrėžti atitinkamą rinką.

cijos ribojimas ir ar jis gali paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą[68].

176. Iš tikrųjų atitinkamos rinkos apibrėžimas, be kita ko, leidžia sužinoti nagrinėjamo produkto pobūdį ir apibrėžti atitinkamų įmonių rinkos dalį. Viena vertus, tai leidžia išnagrinėti susitarimo poveikį konkurencijai. Šitaip Komisija gali nustatyti, ar konkurencija buvo gerokai apribota, ar, atvirkščiai, susitarimui gali būti taikoma išimtis pagal EB 81 straipsnio 3 dalies b punktą arba Reglamentą dėl grupinių išimčių[69], ar jis yra nedidelės svarbos susitarimas[70]. Kita vertus tai leidžia sužinoti susitarimo galimybę paveikti valstybių narių tarpusavio prekybą.

177. Būtent į tai atsižvelgęs Bendrijos teismas mano, kaip matyti iš skundžiamo sprendimo 172 punkto, kad kaltinimams dėl neteisingo rinkos apibrėžimo negali būti teikiama „savarankiška reikšmė“, palyginti su kaltinimais dėl konkurencijos pažeidimo ir poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai[71]. Kitaip tariant, į argumentus, kad Komisija padarė vertinimo klaidą apibrėždama rinką, atsižvelgta nagrinėjant argumentus dėl konkurencijos pažeidimo ir poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai.

— Dėl nepakankamo ir prieštaringo motyvavimo

178. ÖVAG teigia, kad skundžiamas sprendimas, ypač jo 174 ir 175 punktai, yra nepakankamai ir prieštaringai motyvuoti.

179. Nors skundžiamo sprendimo 174 punkte Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad skirtingos bankininkystės paslaugos, numatytos susitarimuose, negali būti keičiamos vienos kitomis, šio sprendimo 175 punkte jis teigia, kad Komisija nebuvo įpareigota atskirai išnagrinėti skirtingų bankininkystės produktų rinkų.

180. Manau, kad šis kaltinimas nepagrįstas.

68 — 2006 m. vasario 16 d. Nutartis *Adriatica di Navigazione prieš Komisiją* (C-111/04 P, 31 punktas).

69 — 2000 m. lapkričio 29 d. Komisijos reglamentas (EB) Nr. 2659/2000 dėl Sutarties 81 straipsnio 3 dalies taikymo mokslinių tyrimų ir technologijų plėtros susitarimų grupėms (OL L 304, p. 7; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 19).

70 — Komisijos pranešimas dėl nedidelės svarbos susitarimų, kurie nežymiai riboja konkurenciją pagal Europos bendrijos steigimo sutarties 81 straipsnio 1 dalį (*de minimis*) (OL C 368, 2001, p. 13; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 8 sk., 2 t., p. 125).

71 — Be kita ko, žr. minėtą sprendimą *Cimenteries CBR ir kt. prieš Komisiją* (834 punktas ir nurodyta teismo praktika).

181. Pirmosios instancijos teismas teisingai paaiškino priežastis, dėl kurių nereikėjo laikytis siauro rinkos apibrėžimo, pagrįsto tik nagrinėjamų produktų tarpusavio pakeičiamumu. Kaip jis teisingai pastebėjo, toks apibrėžimas būtų dirbtinis šiame veiklos sektoriuje, nes daugybė klientų nori gauti iš savo banko bankinių paslaugų paketą, ir bankai gali konkuruoti dėl visų šių paslaugų. Tiesa, kaip apeliaciniame skunde nurodo ÖVAG, tam tikri klientai gali kreiptis į kitą banką norėdami gauti ypatingą paslaugą, pavyzdžiui, paskolą; vis dėlto dažniausia asmuo turi sąskaitą banke, kuri suteikia teisę į daugelį paslaugų, pavyzdžiui, mokėjimo priemonių suteikimą (banko kortelės, nurašymai ir pavedimai), leidžiantį klientui atlikti operacijas sąskaitoje (kredito ar debito) už banko taikomas palūkanas ir mokestį. Todėl akivaizdu, kaip nurodo Pirmosios instancijos teismas, kad atskiras įvertinimas neleistų atskleisti viso nagrinėjamo susitarimo poveikio.

182. Taigi, kaip buvo nurodyta šios išvados 171 punkte Komisija gali lanksčiai ir pragmatiškai taikyti pranešime dėl rinkos apibrėžimo įtvirtintus kriterijus, tarp kurių yra produktų tarpusavio pakeičiamumas, bei teikti jiems svarbą atsižvelgdama į nagrinėjamos konkurencijos problemos pobūdį, atitinkamų prekių požymius ir siekiamus tikslus[72].

183. Šiose bylose, atsižvelgiant į susitarimo sudarymo būdą, mano nuomone, aišku, kad atskiras skirtingų bankininkystės produktų rinkų vertinimas neleistų atskleisti šio susitarimo masto ir svarbos ir akivaizdžiai neatspindėtų realios padėties.

184. Be to, atsižvelgiant į „Lombardo tinklo“ siūlomų paslaugų ir produktų platų spektrą negalima atmesti galimybės, kaip pastebėjo Pirmosios instancijos teismas, kad poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai gali būti netiesioginis, o rinka, kurioje jis gali atsirasti, nebūtinai yra tapati produktų ir paslaugų, dėl kurių šalys susitarė, rinkai. Pavyzdžiui, kalbant apie metinę palūkanų normą, kurią kiekvienas bankas turi nustatyti teikdamas kredito pasiū-

72 — Pranešimo dėl rinkos apibrėžimo 22 punkte Komisija pripažįsta, kad kai kuriuose sektoriuose, kaip antai popieriaus, kuriame vartotojai mano, jog kokybės skirtumai nėra pakeičiami, ji neapibrėžia rinkos atskirai pagal popieriaus kokybę ir naudojimą. Tokiu atveju įvairios kokybės popierius priskiriamas vienai ir tai pačiai rinkai, o nustatant rinkos svarbą jo pardavimas sudedamas.

lymą, reikia nurodyti, jog ji skaičiuojama ne tik remiantis debito palūkanų norma, bet ir susijusiomis išlaidomis, kaip antai administravimo, draudimo išlaidos ir mokėjimo kortelės išlaidos.

185. Manau, kad Pirmosios instancijos teismas tinkamai išdėstė priežastis, dėl kurių nusprendė, jog Komisija neprivalėjo atskirai nagrinėti įvairių per apskritojo stalo susirinkimus aptariamų bankininkystės produktų rinkų, nesvarbu, kad vienų nagrinėjamų produktų nebuvo galima pakeisti kitais. Šiomis aplinkybėmis reikia daryti išvadą, kad skundžiamo sprendimo 174 ir 175 punktuose išdėstyti Pirmosios instancijos teismo motyvai neginčytini.

— Dėl klaidingos nuorodos į Sprendimą *SPO ir kt. prieš Komisiją*

186. ÖVAG ginčija analogijos su minėtu Sprendimu *SPO ir kt. prieš Komisiją*, kurią Pirmosios instancijos teismo padarė skundžiamo sprendimo 175 punkte, pagrįstumą, nes minėtoje byloje Komisija pateikė ieškovės pasiūlytą rinkos apibrėžimą.

187. Šis kaltinimas, mano nuomone, visiškai nesvarbus ir todėl Teisingumo Teismui siūlau jį atmesti.

188. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad nusprendęs, jog Komisija galėjo atlikti bendrą bankų apskritojo stalo susitikimų tarptautinio poveikio tyrimą, Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos ir pakankamai bei nuosekliai motyvavo savo argumentus.

189. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti antrą pirmojo pagrindo dalį kaip nepagrįstą.

3. Dėl trečios apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su kartelio didelio poveikio Bendrijos vidaus prekybai neįrodymu

a) Šalių argumentai

190. Dėl savo pirmojo pagrindo, susijusio su EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimu, *Erste* primena, kad poveikis valstybių narių tarpusavio prekybai nėra vienintelė minėtos nuostatos taikymo sąlyga. Be to, skundžiamo sprendimo 167 punkte Pirmosios instancijos teismas paminėjo, jog taip pat būtina įrodyti, kad galimas kartelio poveikis prekybai yra pastebimas. Tačiau net jei Pirmosios instancijos teismas teisingai nusprendė, jog „Lombardo tinklas“ veikiausiai galėjo daryti

poveikį Bendrijos vidaus prekybai, jis neįrodė, kad šis poveikis gali būti pastebimas. Apeliantas tvirtina, kad jei bankų sudarytas susitarimas darė tarptautinį poveikį, tai jis buvo labai ribotas.

b) Vertinimas

191. Poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai kriterijus apima kokybinį elementą, pagal kurį Bendrijos teisė taikoma tik galintiems daryti pastebimą poveikį susitarimams. Jei šie susitarimai daro tik nereikšmingą poveikį prekybai, jiems netaikomas EB 81 straipsnio 1 dalyje nustatytas draudimas.

192. Apeliaciniame skunde *Erste* kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad jis neįrodė, jog „Lombardo tinklas“ galėjo daryti pastebimą poveikį Bendrijos vidaus prekybai.

193. Nors iš tikrųjų galima apgailestauti, kad Pirmosios instancijos teismas aiškiai nenurodė, jog buvo daromas pastebimas poveikis, vis dėlto atrodo, kad tai aiškiai matyti iš nagrinėjamo susitarimo pobūdžio ir Pirmosios instancijos teismo teiginių skundžiamo sprendimo 111-121, 179 ir 183-185 punktuose.

194. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką ir, kaip matyti iš šios išvados 97 punkto, EB 81 straipsnio 1 dalyje nenumatytas reikalavimas, kad šia nuostata draudžiami karteliai būtų padarę pastebimą poveikį prekybai Bendrijos viduje (anot Teisingumo Teismo, tai labai sunku įrodyti), tačiau numatytas reikalavimas nustatyti, kad karteliai dėl savo pobūdžio gali sukelti tokių pasekmių[73]. Be to, minėtoje byloje *Miller International Schallplatten prieš Komisiją* Teisingumo Teismas laikė pakankamu faktą, kad remdamasi tam tikromis faktinėmis aplinkybėmis Komisija nustatė, jog pastebimo poveikio *pavojus*[74] buvo[75].

195. Kaip jau buvo pažymėta, poveikis Bendrijos vidaus prekybai gali būti daromas, kai veikia keletas veiksnių[76]. Pastebimumo vertinimas susijęs su kiekvieno konkretaus atvejo aplinkybėmis, be to, turi būti atsižvelgta į įvairius veiksnius, kaip antai kartelio ekonomines ir teisines aplinkybes[77], jo pobūdį, atitinkamų produktų požymius ir galiausiai suinteresuotųjų įmonių padėtį bei svarbą atitinkamoje rinkoje.

196. Skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas buvo kelis kartus pažymėjęs, kad susitarime ne tik dalyvavo beveik visos Austrijos kredito įstaigos (tarp jų

73 — Minėto Sprendimo *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* (43 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
74 — Išskirta mano.
75 — Šio sprendimo 15 punktas.
76 — Žr. šios išvados 96 punktą.
77 — Žr. minėtą Sprendimą *Asnef-Equifax ir Administración del Estado* (35 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

didžiausi bankai), bet jis apėmė labai daug bankininkystės produktų ir paslaugų, be kita ko, indėlius ir kreditus, taip pat visą nacionalinę teritoriją, o tai galėjo pakeisti konkurencijos sąlygas visoje valstybėje narėje. Be to, kas buvo pažymėta šios išvados 118–126 punktuose, būtent dėl paties šio susitarimo pobūdžio, reikia pridurti, kad šių argumentų pakanka įrodyti, jog minėtas susitarimas galėjo daryti pastebimą poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai.

197. Todėl manau, kad *Erste* kaltinimai nesvarbūs, ir siūlau Teisingumo Teismui atmesti trečią pirmojo pagrindo dalį.

4. Dėl ketvirtos apeliacinių skundų pagrindo dalies, susijusios su tuo, jog nebuvo išnagrinėtas konkretus kartelio poveikis rinkai

a) Šalių argumentai

198. ÖVAG Pirmosios instancijos teismą kaltina tuo, kad jis neišnagrinėjo konkretaus kartelio poveikio rinkai, nors „padarytas pažeidimas“ buvo „vertinamas *a posteriori*“. Šiuo atveju netaikytina skundžiamo sprendimo 166 punkte Pirmosios instancijos teismo nurodyta teismo praktika, pagal kurią galimo kartelio poveikio valstybių narių tarpusavio prekybai pakanka tam, kad jam būtų taikomas EB 81 straipsnis. Taigi nusprendęs, kad šioje byloje pakanka įrodyti galimą kartelio poveikį, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, nors ir galėjo išnagrinėti, ar nurodytas poveikis buvo. Jei Pirmosios instancijos teismas būtų atlikęs tokią analizę, jis būtų nustatęs, kad susitarimai nedarė jokio poveikio valstybių tarpusavio prekybai.

b) Vertinimas

199. Mano nuomone, šis kaltinimas turi būti atmestas.

200. Iš nusistovėjusios teismo praktikos, kurią Pirmosios instancijos teismas nurodė skundžiamo sprendimo 166 punkte, matyti, jog EB 81 straipsnio 1 dalyje nereikalaujama, kad nagrinėjami konkurencijos apribojimai iš tikrųjų darytų poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai, tačiau reikalaujama nustatyti, kad susitarimai gali daryti tokį poveikį[78].

78 — Žr. minėtus sprendimus *Ferriere Nord prieš Komisiją* (19 punktas) ir *Bagnasco ir kt.* (48 punktas).

201. Remiantis šia teismo praktika nagrinėjant susitarimo atitiktį nedaromas skirtumas tarp *ex post* kontrolės, susijusios su jau sudarytu ar įgyvendintu susitarimu, ir *ex ante* kontrolės, t. y. kai apie susitarimą buvo iš anksto pranešta Komisijai prašant taikyti išimtį.

202. Sutikus su ÖVAG teiginiais būtų taikomas kitoks požiūris ir kontrolė, atsižvelgiant į tai, ar kalbama apie susitarimo vertinimą *a priori*, ar *a posteriori*. Tačiau teismo praktika to nenumato.

203. Taigi Pirmosios instancijos teismo negalima kaltinti padarius teisės klaidą.

204. Iš to matyti, kad Pirmosios instancijos teismas teisingai įvertino „Lombardo tinklo“ galimybę daryti poveikį valstybių narių tarpusavio prekybai ir teisingai motyvavo savo atliktą analizę.

205. Pirmosios instancijos teismas, kaip ir Komisija ginčijamo sprendimo 1 punkte, galėjo pagrįstai manyti, kad apeliantų sudaryti susitarimai yra pažeidimas, draudžiamas pagal EB 81 straipsnio 1 dalį.

206. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti visą pirmąjį apeliacinių skundų pagrindą kaip nepagrįstą.

B — *Dėl antrojo pagrindo, susijusio su klaidingu atsakomybės už pažeidimą priskyrimu*

207. Šiuo pagrindu ginčijamas ginčijamo sprendimo adresatų, įvardytų jo 1 straipsnyje, nustatymas.

1. Šalių argumentai

208. *Erste* teigia, kad skundžiamo sprendimo 327 ir paskesniuose punktuose nusprendęs, kad jis turi atsakyti už *GiroCredit Bank der österreichischen Sparkassen AG* (toliau – *GiroCredit*) pažeidimą iki jo įsigijimo, Pirmosios instancijos teismas padarė įvairių teisės ir vertinimo klaidų.

209. Pirma, *Erste* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas neteisingai įvertino jo, *GiroCredit* ir *Bank Austria* grupės ekonominius ir teisinius santykius. Šiuo klausimu *Erste* primena, kad iki didžiosios kapitalo dalies perėmimo 1997 m. gegužės 20 d. *GiroCredit* iš esmės priklausė *Bank Austria* grupei, kuri pati dalyvavo „Lombardo klube“. Ši grupė kontroliavo *GiroCredit* ne tik valdydama didžiąją dalį šios kapitalo, bet ir skirdama stebėtojų tarybos ir valdybos narius bei aukščiausias pareigas einančius *GiroCredit* administracijos narius iš *Bank Austria AG* grupės darbuotojų. Todėl už *GiroCredit* veiksmus per šį laikotarpį atsakingas BA-CA. Be to, Pirmosios instancijos teismo išvada, kad *GiroCredit* buvo už banko veiklą atsakingas juridinis asmuo, yra teisiškai klaidinga, nes ši bendrovė buvo kontroliuojama ir valdoma *Bank Austria* grupės.

2. Vertinimas

212. Šiuo pagrindu *Erste* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, nusprendęs, jog Komisija turėjo teisę priskirti jam atsakomybę už *GiroCredit* iki jo įsigijimo padarytą pažeidimą, nors pažeidimo padarymo metu jis priklausė *Bank Austria* grupei.

210. Antra, *Erste* teigia, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 328–336 punktuose taip pat padarė teisės klaidą, nusprendęs, kad Komisija galėjo pasirinkti, ar nubausti pažeidime dalyvavusią dukterinę bendrovę, ar ją per tą laikotarpį kontroliavusią patronuojančią bendrovę net jos ekonominio perėmimo atveju.

213. Konkrečiai kalbant, Teisingumo Teismas raginamas išnagrinėti, ar tai, kad pažeidimo metu *GiroCredit* kontroliavo patronuojantį bendrovė, užkerta Komisijai kelią inkriminuoti *Erste*, t. y. naujai patronuojančiai bendrovei, šios dukterinės bendrovės neteisėtus veiksmus.

211. Komisija nurodo, kad reikia aiškiai atskirti juridinio asmens, atsakingo už pažeidime dalyvavusią įmonę, nustatymo klausimą ir sąlygas, kada atskiro juridinio asmens statusą turinčios dukterinės bendrovės veiksmai gali būti priskirti patronuojančiai bendrovei. Ji nurodo, kad jos požiūris nėra neteisingas, nes *Erste* pats dalyvavo kartelyje.

214. Aš taip nemanau.

215. Pirmiausia reikia priminti principus, kuriais remdamasis Teisingumo Teismas yra nustatęs priskiriant atsakomybę už pažeidimus bendrovių perėmimo atvejais ir bendrovių grupės viduje.

216. Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad Bendrijos konkurencijos teisė taikoma „įmonių“ veiklai ir kad sąvoka įmonė apima bet kurį ūkinę veiklą vykdantį subjektą, *neatsižvelgiant į jo teisinį statusą ar finansavimo būdus*[79].

217. Be to, Teisingumo Teismas mano, kad atsakomybė už EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimą yra asmeninė ne tik dėl atitinkamo pažeidimo pobūdžio, bet ir dėl už jį skiriamų sankcijų pobūdžio ir jų sunkumo[80].

218. Todėl Teisingumo Teismas daro išvadą, kad pažeidimo metu įmonei vadovaujantis fizinis arba juridinis asmuo turi atsakyti už šį pažeidimą, net jei sprendimo, kuriuo nustatytas šis pažeidimas, priėmimo momentu įmonės valdymas buvo perduotas kito asmens atsakomybei[81]. Kol egzistuoja juridinis asmuo, vadovavęs įmonei pažeidimo padarymo metu, atsakomybė už įmonės neteisėtą elgesį tenka šiam juridiniam asmeniui, net jei materialūs ir asmeniniai veiksniai, prisidėję prie pažeidimo padarymo, po pažeidimo buvo perleisti tretiesiems asmenims[82].

219. Tačiau jeigu konkurencijos taisykles pažeidęs subjektas padaręs pažeidimą teisiniu ar ekonominiu požiūriu nustojo egzistuoti, Teisingumo Teismas taiko vadinamąjį „ekonominio tęstinumo“ kriterijų[83].

220. Šio kriterijaus taikymas neleidžia įmonėms išvengti sankcijų paprasčiausia pakeitus savo tapatybę restruktūrizacija, perdavimu arba kitomis teisinėmis arba organizacinėmis reformomis ir atitinkamai užtik-

79 — Išskirta mano. Be kita ko, žr. 2007 m. gruodžio 11 d. Sprendimą *ETI ir kt.* (C-280/06, Rink. p. I-10893, 38 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

80 — Be kita ko, žr. minėtą Sprendimą *Komisija prieš Anic Partecipazioni* (78 punktas).

81 — Žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Sprendimą *KNP BT prieš Komisiją* (C-248/98 P, Rink. p. I-9641, 71 punktas); Sprendimą *Cascades prieš Komisiją* (C-279/98 P, Rink. p. I-9693, 78 punktas); Sprendimą *Stora Kopparbergs Bergslags prieš Komisiją* (C-286/98 P, Rink. p. I-9925, 37 punktas); sprendimą *SCA Holding prieš Komisiją* (C-297/98 P, Rink. p. I-10101, 25 punktas), taip pat minėtą Sprendimą *ETI ir kt.* (39 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

82 — Be kita ko, žr. minėtą Sprendimą *SCA Holding prieš Komisiją* (25 punktas).

83 — Be kita ko, žr. minėtą Sprendimą *Komisija prieš Anic Partecipazioni* (145 punktas).

rina veiksmingą konkurencijos taisyklių taikymą[84].

221. Šiomis aplinkybėmis teismas mano, kad jeigu nuo pažeidimo padarymo momento iki momento, kai atitinkama įmonė turi už jį atsakyti, už šios įmonės veiklą atsakingas asmuo nustojo teisiškai egzistuoti, pirmiausia reikia apibrėžti visus materialius ir asmeninius veiksnius, turėjusius įtakos pažeidimui, ir vėliau nustatyti asmenį, kuris tapo už jį atsakingas[85].

222. Konkrečiai dėl atsakomybės už pažeidimą priskyrimo bendrovės grupės viduje Teisingumo Teismas mano, kad aplinkybės, jog dukterinė bendrovė gali turėti savarankišką teisinį subjektiškumą, nepakanka, kad už jos elgesį atsakomybė negalėtų tekti patronuojančiai bendrovei, ypač jeigu dukterinė bendrovė savarankiškai nesprendžia dėl savo elgesio rinkoje, o iš esmės vykdo patronuojančios bendrovės jai duodamus nurodymus[86].

223. Paminėjus šias aplinkybes, šioje byloje reikia išnagrinėti apelianto pateiktų kaltinimų priimtinumą ir pagrįstumą.

224. Grįsdamas pirmąjį kaltinimą apeliantas iš esmės ginčija faktinius Pirmosios instancijos teismo vertinimus. Jis ginčija skundžiamo sprendimo 327 punkte nurodytus teiginius, pagal kuriuos pažeidimo padarymo metu *GiroCredit* buvo už banko veiklą atsakingas juridinis asmuo. Šiuo klausimu jis nurodo kelias aplinkybes, kuriomis siekia įrodyti, kad *Bank Austria AG* ir *GiroCredit* atžvilgiu yra įvykdytos sąlygos, kuriomis atsakomybė už dukterinės bendrovės veiksmus gali būti priskirta patronuojančiai bendrovei.

225. Manau, kad šie argumentai nepriimtini taikant šios išvados 65-72 punktuose nurodytus principus. Iš tikrųjų skundžiamo sprendimo 327 punkte Pirmosios instancijos teismas atliko faktinių aplinkybių vertinimus, kurie negali būti aptariami nagrinėjant apeliacinį skundą. Apeliantas, grįsdamas savo teiginius, tiesiog pažodžiui pakartojo aplinkybes, kurias jau buvo nurodęs Pirmosios instancijos teisme. Iš tikrųjų šiuo pirmuoju kaltinimu apeliantas siekia, kad būtų iš naujo išnagrinėtas Pirmosios instancijos teisme pareikštas ieškinys ir iš naujo įvertintos faktinės aplinkybės, o tai nepatenka į Teisingumo Teismo kompetencijos apeliaciniame procese ribas.

84 — Iš tikrųjų tokioje situacijoje Teisingumo Teismas mano, kad turi būti siekiama užkirsti kelią konkurencijos taisyklių pažeidimams ir užtikrinti jų pakartojimo prevenciją nustatant atgrasančias sankcijas (žr. minėto Sprendimo *ETI ir kt.* 41 punktą ir jame nurodytą teismo praktiką).

85 — 1999 m. balandžio 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Limburgse Vinyl Maatschappij ir kt. prieš Komisiją* (T-305/94-T-307/94, T-313/94-T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 ir T-335/94, Rink. p. II-931, 953 punktas).

86 — Be kita ko, žr. 2000 m. lapkričio 16 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Metsä-Serla ir kt. prieš Komisiją* (C-294/98 P, Rink. p. I-10065, 27 punktas) ir 2003 m. spalio 2 d. Sprendimą *Aristrain prieš Komisiją* (C-196/99 P, Rink. p. I-11005, 96 punktas).

226. Grįsdamas antrąjį kaltinimą apeliantas iš esmės nurodo, kad nusprendęs, jog atsakomybė už *GiroCredit* veiksmus iki jo perėmimo priskirtina naujai patronuojančiai bendrovei, t. y. *Erste*, o ne ankstesnei patronuojančiai bendrovei, t. y. *Bank Austria AG*, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą.

227. Manau, kad aptariamas kaltinimas nepagrįstas dėl šių priežasčių.

228. Remiantis Teisingumo Teismo nurodytais principais, *GiroCredit* atsakingas už rinkoje padarytus pažeidimus. Iš tikrųjų, neatsižvelgiant į tai, jog didžioji kapitalo dalis priklausė *Bank Austria* grupei[87], iš ginčijamo sprendimo 479 konstatuojamosios dalies matyti, kad patronuojanti bendrovė neturėjo įtakos šios dukterinės bendrovės komercinei politikai, taip pat šios politikos nelėmė trečiosios įmonės. Iš minėto 479 punkto taip pat matyti, kad *GiroCredit* savo atsakomybe gynė savo interesus, negaudamas jokių nurodymų. Taigi remiantis minėta teismo praktika ankstesnė patronuojanti bendrovė neturi atsakyti už savo dukterinės bendrovės veiksmus.

229. *Erste* įsigijus *GiroCredit*, už jo veiklą atsakingas juridinis asmuo nustojo teisiškai egzistuoti, o pritaikius ekonominio tęstinumo kriterijų *Erste* tapo juridiniu asmeniu, atsakingu už visus šios įmonės materialius ir žmogiškuosius išteklius, įskaitant veiksnius, susijusius su pažeidimo padarymu. Įsigijus šią įmonę, *Erste* buvo perduoti visi įmonės aktyvai ir pasyvai, įskaitant jos atsakomybę už Bendrijos teisės pažeidimą[88].

230. Todėl aplinkybė, kad kai *GiroCredit* darė pažeidimą, jį kontroliavo kita patronuojanti bendrovė, nepašalina galimybės, jog nauja patronuojanti bendrovė, *Erste*, yra atsakinga už šios dukterinės bendrovės veiksmus iki jos įsigijimo. Padarius priešingą prielaidą būtų užginčytas pripažintas minėtos dukterinės bendrovės savarankiškumas.

231. Šiomis aplinkybėmis manau, kad Pirmosios instancijos teismas pagrįstai galėjo padaryti išvadą, jog atsakomybės už *GiroCredit* pažeidimą priskyrimo *Erste* galimybė negali būti atmesta vien dėl to, kad pažeidimo momentu *GiroCredit* buvo kontroliuojamas kitos patronuojančios bendrovės.

87 — Iš Pirmosios instancijos teismo samprotavimų, pateiktų skundžiamo sprendimo 7 punkte, matyti, kad didžiąją dalį *GiroCredit* akcijų turėjo *Bank Austria* grupė.

88 — Pirmosios instancijos teismas aiškiai nurodė šią teismo praktiką skundžiamo sprendimo 323–326 ir 330–333 punktuose.

232. Be to, reikia atsižvelgti į tai, kad įsigydamas *Erste* negalėjo nežinoti apie *GiroCredit* antikonkurencinį elgesį, nes abu bankai jau beveik trejus metus dalyvavo ginčijamame sprendime nustatytame pažeidime[89]. Taigi apeliantas įsigijo šią įmonę žinodamas situaciją.

233. Atsižvelgdamas į tai manau, kad *Erste* nurodytas pagrindas, susijęs su klaidingu atsakomybės už pažeidimą priskyrimu, gali būti atmestas kaip iš dalies nepriimtinas ir iš dalies nepagrįstas net nenagrinėjant kitų kaltinimų.

234. Iš to, kas išdėstyta, matyti, kad turi būti atmesti visi pagrindai, kuriuos apeliantai nurodė grįsdami prašymą panaikinti ginčijamo sprendimo 1 straipsnį.

89 — Suderinti veiksmai patenka į EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo sritį nuo 1995 m. sausio 1 dienos. *Erste* įsigijo *GiroCredit* 1997 m. gegužės mėnesį. Abu bankai susijungė 1997 m. spalio mėnesį.

IX — Dėl apeliacinių skundų pagrindų, susijusių su Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies pažeidimu, nes vertinant pažeidimo sunkumą ir nustatant pagrindinį baudos dydį padaryta teisės ir motyvavimo klaidų bei pažeista teisė į gynybą

235. Šiais pagrindais siekiama sumažinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje apeliantams skirtą baudą. Jais ginčijami Pirmosios instancijos teismo vertinimai dėl, pirma, pažeidimo sunkumo, antra, lengvinančių aplinkybių buvimo ir, trečia, apeliantų bendradarbiavimo vykstant procedūrai.

A — *Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su teisės klaidomis vertinant pažeidimo sunkumą*

236. BA-CA pirmuoju nurodytu pagrindu, o *Erste* ir RZB antraisiais nurodytais pagrindais, ginčija Pirmosios instancijos teismo vertinimo, susijusio su pažeidimo sunkumu, pagrįstumą.

237. Remiantis gairių 1 punkte pateikta metodika, pagrindinis baudos dydis nusta-

tomas atsižvelgiant į du Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje numatytus kriterijus, būtent į pažeidimo sunkumą ir jo trukmę[90].

238. Gairių 1 punkto A dalies pirmoje ir antroje pastraipose numatyta:

„Vertinant pažeidimo sunkumą reikia atsižvelgti į jo pobūdį, įtaką rinkai, jeigu ji gali būti įvertinta, ir atitinkamos geografinės rinkos dydį.

Pažeidimai skirstomi į tris kategorijas: lengvi pažeidimai, sunkūs pažeidimai ir labai sunkūs.

— *Lengvi pažeidimai:*

Dažniausiai tai yra vertikalūs prekybos apribojimai, turintys ribotą įtaką rinkai ir veikiantys reikšmingą, tačiau palyginti nedidelę Bendrijos rinkos dalį.

Galimos baudos: nuo 1 000 iki 1 mln. (EUR).

— *Sunkūs pažeidimai:*

Dažniausiai tai yra horizontalūs arba vertikalūs pirma minėto tipo apribojimai, tačiau jie įgyvendinami griežčiau, turi didesnę įtaką rinkai ir veikia didesnes bendrosios rinkos sritis. <…>

90 — Ši metodika pateikta šios išvados 9-13 punktuose.

Galimos baudos: nuo 1 mln. iki 20 mln. (EUR).

— *Labai sunkūs pažeidimai:*

Šiems pažeidimams iš esmės priskiriami horizontalūs apribojimai, pavyzdžiui, kainų karteliai, rinkos padalijimo kvotos, tinkamam rinkos funkcionavimui pavojų keliantys veiksmai <…>

Galimos baudos: daugiau kaip 20 mln. (EUR).“

239. Pažeidimo sunkumas vertinamas atsižvelgiant į kiekvienos atitinkamos įmonės ypatybes. Kiekvienos šios kategorijos atveju nustatytų baudų skalė leidžia skirtingai vertinti įmones, atsižvelgiant į jų padaryto pažeidimo pobūdį. Šiuo atveju Komisija atsižvelgia į faktinę ekonominę atitinkamų įmonių galimybę padaryti žalos ir nustato tokio dydžio baudą, kuri turėtų pakankamą atgrasomą poveikį. Šiame procedūros etape Komisija gali suskirstyti įmones į įvairias kategorijas ir pritaikyti pagrindinės baudos dydį kiekvienai įmonei.

240. Paminėjus tai, reikia išnagrinėti visus *Erste*, RZB ir BA-CA kaltinimus, susijusius su klaidingu pažeidimo sunkumo vertinimu.

241. Be to, kaip buvo pažymėta šios išvados 69 punkte, Teisingumo Teismas turi patikrinti, kiek Pirmosios instancijos teismas teisingai atsižvelgė į visus veiksnius, svarbius nustatant įmonės veiksmų sunkumo laipsnį pagal EB 81 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį.

1. Dėl pirmosios pagrindo dalies, pagrįstos gairių neatitinkančiu vertinimu

a) Šalių argumentai

242. RZB tvirtina, kad skundžiamo sprendimo motyvai prieštaringi. Iš tikrųjų, nors skundžiamo sprendimo 226 punkte Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad Komisija negali nepaisyti gairėse numatytų metodų, minėto sprendimo 237 punkte jis nusprendė, kad aplinkybė, jog Komisija patikslino savo požiūrį dėl pažeidimo sunkumo įvertinimo, nedraudžia jo vertinti pagal gairėse aiškiai nepaminėtus kriterijus. Apeliantas kaltina Pirmosios instancijos teismą gairėse numa-

tytų metodų nesilaikymu atliekant ginčijamo sprendimo teisėtumo kontrolę. Pirmosios instancijos teismas taip pat klaidingai nusprendė, kad vertinant buvo galima atsižvelgti į gairėse aiškiai nepaminėtus kriterijus, nepaisant to, kad šie kriterijai sukelia įmonėms teisėtų lūkesčių.

243. Komisija teigia, kad nors iš tikrųjų yra saistoma savo pačios nustatytų gairių, Pirmosios instancijos teismas, įgyvendindamas neribotą kompetenciją, šių gairių nėra saistomas. Be to, iš teismo praktikos aiškiai matyti, kad gairės nustato tik „minimalius reikalavimus“ ir neišvardija visų veiksnių, į kuriuos reikėtų atsižvelgti. Galima netgi nesilaikyti šių gairių, jei tai pateisina aplinkybės.

b) Vertinimas

244. Manau, kad šis kaltinimas nepagrįstas.

245. Turint omenyje, kad pagal Komisijos gairėse apibrėžtą metodą nedraudžiama remtis jame aiškiai nepaminėtais kriterijais, mano nuomone, Pirmosios instancijos teismas nepadarė jokios teisės klaidos.

246. Gairėse yra įvairių lanksčių normų, leidžiančių Komisijai remtis įvairiais pažeidimo sunkumo nustatymo kriterijais nepažeidžiant Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies[91].

247. Minėtos gairių 1 punkto A dalyje numatytos normos susijusios ne vien su pažeidimo pobūdžiu, jo poveikiu ar geografine aprėptimi, bet ir su pačių įmonių savybėmis susijusiais veiksniais ir būtinybe užtikrinti sprendimo atgrasomąjį pobūdį. Vertindama kiekvieną iš šių kriterijų Komisija turi būtinai atsižvelgti į pažeidimui būdingus veiksnius, kurių visų gairėse išvardyti neįmanoma[92].

91 — Pagal analogiją žr. 2006 m. birželio 29 d. Sprendimą *SGL Carbon prieš Komisiją* (C-308/04 P, Rink. p. I-5977, 46 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

92 — Šiuo klausimu primintina, kad Teisingumo Teismas buvo daug kartų nusprendęs, jog pažeidimo sunkumą reikia vertinti atsižvelgiant į daugelį veiksnių, tačiau privalomo ir baigtinio veiksnių, į kuriuos bet kuriuo atveju reikia atsižvelgti, sąrašo nėra (minėti sprendimai *Ferriere Nord prieš Komisiją* (33 punktas) ir *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* (240 ir 241 punktas)).

248. Komisija gali remtis įvairiais kriterijais, kuriuos pats Teisingumo Teismas yra nustatęs savo praktikoje[93].

249. Pirmiausia ji gali įvertinti pažeidimo sunkumą, atsižvelgdama į konkrečias bylos aplinkybes, ir inkriminuojamų veiksmų teisinį ir ekonominį kontekstą. Nagrinėdama konkurencijos apribojimų pobūdį Komisija gali atsižvelgti į susitarimų turinį, trukmę, skaičių, intensyvumą ir geografinę aprėptį, taip pat su jais susijusių prekių vertę. Ji taip pat gali atsižvelgti į susitarimo šalių santykinę svarbą rinkoje, visų pirma nagrinėdama jų rinkos dalį, dydį, elgesį ir vaidmenį sudarant susitarimą. Be to, Komisija gali išnagrinėti padėtį rinkoje pažeidimo padarymo metu ir atsižvelgti į žalą viešajai ekonominei tvarkai. Galiausiai ji gali atsižvelgti į pavojų, kurį nagrinėjamas susitarimas kelia Europos Bendrijos tikslams.

250. Todėl nemanau, kad Komisija nesilaikė gairėse numatytų metodų ir pažeidė atitinkamų įmonių teisinio saugumo principą[94].

93 — Žr. 1970 m. liepos 15 d. Sprendimą *ACF Chemiefarma prieš Komisiją* (41/69, Rink. p. 661, 176 punktas); 1975 m. gruodžio 16 d. Sprendimą *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* (40/73–48/73, 50/73, 54/73–56/73, 111/73, 113/73 ir 114/73, Rink. p. 1663, 612 punktas) ir minėtus sprendimus *Ferriere Nord prieš Komisiją* (38 punktas); *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* (90 ir 91 punktai ir juose nurodyta teismo praktika) ir *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* (241 ir 242 punktai ir juose nurodyta teismo praktika).

94 — Minėto Sprendimo *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* 209–213 punktuose Teisingumo Teismas priminė, jog gairės atitinkamoms įmonėms suteikia teisinį saugumą ir leidžia joms sužinoti apie skaičiavimo metodus, kuriuos naudoja Komisija taikydama Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį.

251. Atsižvelgdamas į tai manau, kad Pirmosios instancijos teismas, nagrinėdamas šį klausimą, nepadarė teisės klaidos ir jo motyvai nėra prieštaringi.

252. Taigi, mano nuomone, pirma šio pagrindo dalis turi būti atmesta.

2. Dėl antros pagrindo dalies, pagrįstos teisės klaidomis dėl pažeidimo pobūdžio

a) Šalių argumentai

253. Grįsdamas antrą pagrindo dalį RZB nurodo keturis kaltinimus.

254. Pirma, RZB tvirtina, jog Pirmosios instancijos teismas, skundžiamo sprendimo 240 punkte nusprendęs, kad pažeidimo pobūdis yra esminis kvalifikuojant pažeidimus kaip labai sunkius, o kiti veiksniai, kaip antai pažeidimo poveikis rinkai ir atitinkamos geografinės rinkos dydis, yra mažiau reikšmingi, padarė teisės klaidą.

255. Antra, apeliantas mano, kad Pirmosios instancijos teismas taip pat padarė teisės klaidą, skundžiamo sprendimo 249–264 punktuose savo vertinimą pagrindęs veiksniais, kurie nėra nurodyti gairėse, t. y. bankų sektoriaus svarba ekonomikai, aplinkybėmis, kad kartelis buvo apėmęs plataus spektro bankininkystės paslaugas ir kad susitikimuose dalyvavo didžioji dalis Austrijos bankų.

256. Trečia, RZB priekaištauja Pirmosios instancijos teismui, kad šis neatsižvelgė į vyriausybės politiką, skirtą apsaugoti bankininkystės sektorių nuo laisvos rinkos ekonomikos. Be to, jis klaidingai nusprendė, kad valstybinės valdžios institucijų kišimasis į veiksmus, patenkančius į EB 81 straipsnio taikymo sritį, yra sunkinanti aplinkybė apskaičiuojant baudą.

257. Ketvirta, RZB tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas neteisingai neatsižvelgė į baudų atgrasomąjį pobūdį nagrinėdamas pažeidimo sunkumą, nors buvo už bendrą vertinimą.

b) Vertinimas

258. Dėl pirmojo kaltinimo manau, kad Pirmosios instancijos teismas galėjo pagrįstai nuspręsti, jog pažeidimo pobūdis iš tikrųjų yra esminis kvalifikuojant pažeidimus kaip labai sunkius.

259. Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, pirma, kad horizontalūs karteliai dėl kainų visada buvo laikomi vienais sunkiausių Bendrijos konkurencijos teisės pažeidimų, nes jie daro tiesioginę įtaką esminiams konkurencijos rodikliams[95]. Šiuo atveju akivaizdu, kad toks kartelis dėl kainų nustatymo, kaip antai „Lombardo tinklas“, ir tokio masto, kaip konstatavo Komisija, susijęs su tokiu svarbiu ekonomikos sektoriumi, kaip antai bankininkystės sektorius, turi būti kvalifikuojamas kaip labai sunkus pažeidimas.

95 — Be kita ko, žr. 2003 m. spalio 2 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Thyssen Stahl prieš Komisiją* (C-194/99 P, Rink. p. I-10821, 118 punktas); 2001 m. liepos 12 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Tate & Lyle ir kt. prieš Komisiją* (T-202/98, T-204/98 ir T-207/98, Rink. p. II-2035, 103 punktas) ir 2003 m. kovo 19 d. Sprendimą *CMA CGM ir kt. prieš Komisiją* (T-213/00, Rink. p. II-913, 262 punktas).

260. Be to, 2003 m. rugsėjo 30 d. Sprendime *Michelin prieš Komisiją*[96] Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad pažeidimo sunkumą galima nustatyti pagal jo pobūdį ir dalyką ir kad aspektai, susiję su tam tikro elgesio dalyku, gali turėti didesnės reikšmės baudai nustatyti nei aspektai, susiję su tokio elgesio poveikiu[97]. Teisingumo Teismas patvirtino tokį požiūrį ir pripažino, kad antikonkurencinių veiksmų poveikis nėra lemiamas kriterijus nustatant tinkamą baudos dydį[98].

261. Galiausiai, kaip Pirmosios instancijos teismas teisingai pažymėjo skundžiamo sprendimo 240 punkte, iš gairių, ir visų pirma iš „labai sunkių pažeidimų“ apibrėžimo, matyti, kad karteliai dėl kainų nustatymo gali būti laikomi „labai sunkiais“ vien dėl jų pobūdžio ir Komisija neprivalo įrodyti konkretaus pažeidimo poveikio rinkai arba įvertinti atitinkamos geografinės rinkos dydį[99]. Be to, dėl savo pobūdžio šio tipo susitarimas laikytinas labai sunkiu pažeidimu neatsižvelgiant į jo konkretų poveikį rinkai ir geografinę aprėptį.

262. Todėl Pirmosios instancijos teismui negalima priekaištauti nusprendus, jog trys gairių 1 punkto A dalies kriterijai nėra vienodai svarbūs vertinant pažeidimo sunkumą.

263. Dėl antrojo kaltinimo šios išvados 245–251 punktuose jau buvo nurodyta, kad Pirmosios instancijos teismas galėjo teisėtai vertinti pažeidimo sunkumą atsižvelgdamas į kitus veiksnius nei aiškiai paminėti gairėse. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti šį kaltinimą kaip nepagrįstą.

264. Dėl trečiojo ir ketvirtojo kaltinimų apeliantas iš esmės ginčija kriterijų, leidžiančių įvertinti pažeidimo sunkumą, taikymą. Atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo vaidmenį apeliaciniame procese, manau, kad jis neturi to nagrinėti. Todėl siūlau jam paskelbti šiuos kaltinimus nepriimtinais.

265. Atsižvelgiant į visą tai, reikia daryti išvadą, kad antra šio pagrindo dalis turi būti atmesta.

96 — Sprendimas T-203/01, Rink. p. II-4071.

97 — 258 ir 259 punktai.

98 — Minėtas Sprendimas *Thyssen Stahl prieš Komisiją* (118 punktas).

99 — Taip pat žr. 2007 m. balandžio 26 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Bolloré ir kt. prieš Komisiją* (T-109/02, T-118/02, T-122/02, T-125/02, T-126/02, T-128/02, T-129/02, T-132/02 ir T-136/02, Rink. p. II-947, 447 punktas). Šiuo metu šis sprendimas nagrinėjamas apeliacine tvarka Teisingumo Teisme (C-322/07 P, C-327/07 P ir C-338/07 P). Tačiau apeliaciniai skundai nėra susiję su šiuo klausimu.

3. Dėl trečios pagrindo dalies, susijusios su klaidingu „konkretaus pažeidimo poveikio rinkai“ įvertinimu

a) Šalių argumentai

266. RZB tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas, leisdamas Komisijai vien iš kartelio „įgyvendinimo“ fakto daryti išvadą, kad pažeidimas darė poveikį rinkai, padarė teisės klaidą. Toks vertinimas prieštarauja gairių tekstui ir įrodo, kad Pirmosios instancijos teismas painioja susitarimų „įgyvendinimą“, kuris yra EB 81 straipsnio taikymo sąlyga, su griežtesniu „pažeidimo poveikio rinkai“ kriterijumi, kuris yra reikšmingas grindžiant pažeidimo sunkumą. Minėtas Sprendimas *Cascades prieš Komisiją*[100] prieštarauja tokiam samprotavimui, o apeliantų pateikta ekonominė analizė įrodo, kad susitarimai dėl esminių produktų neturėjo jokios įtakos realiai taikytoms sąlygoms.

267. BA-CA mano, kad konkretus pažeidimo poveikis rinkai buvo įvertintas klaidingai. Minėta ekonominė analizė įrodo, kad susitikimai neturėjo tokio poveikio Austrijos rinkoms.

268. Be to, BA-CA tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė įrodymų administravimo principus atlikdamas ekonominę analizę. Iš tikrųjų reikalaudamas, kad tokioje analizėje būtų nurodytas visas įmanomas susitarimų poveikis rinkai, Pirmosios instancijos teismas peržengė ekonominės analizės, skirtos įrodyti, kad susitarimai nebuvo įgyvendinami ir kad nebuvo priežastinio ryšio tarp apskritojo stalo susirinkimų ir konkurencijos rinkoje, ribas.

269. Komisija nurodo, kad bankų pateikta ekonominė analizė buvo susijusi tik su dviem bankininkystės produktais, o ne su galimu susitarimo poveikiu rinkai. Bet kuriuo atveju net antikonkurencinio susitarimo įgyvendinimo iš dalies pakanka, kad būtų atmesta susitarimo poveikio rinkai nebuvimo galimybė.

b) Vertinimas

270. Apeliantų pateiktas kaltinimas yra vienas subtiliausių šios bylos klausimų.

271. Iš tikrųjų nei gairėse, nei Bendrijos teismų praktikoje aiškiai nenurodyta, ar

100 — 53 ir 62 punktai.

būtina atsižvelgti į konkretaus pažeidimo poveikio rinkai kriterijų, ir, jei būtina, tai kaip.

272. Teisingumo Teismas nurodo, kad vertindama konkretų pažeidimo poveikį rinkai Komisija turi atsižvelgti į įprastą konkurenciją, kuri būtų buvusi, jei nebūtų buvę pažeidimo[101]. Be to, jei kalbama apie sunkius konkurencijos teisės pažeidimus, anot jo, tai nėra lemiamas veiksnys nustatant tinkamą baudos dydį[102].

273. Pagal gairių 1 punkto A dalį Komisija gali atsižvelgti tik į konkretų pažeidimo poveikį rinkai, jeigu jis gali būti įvertintas. Kitaip tariant, manau, kad kai šio poveikio neįmanoma įvertinti, Komisija negali į jį atsižvelgti apskaičiuodama baudą.

274. Tačiau dėl horizontalių kartelių dėl kainų arba rinkų padalijimo gairėse numatyta – ypač tai matyti iš labai sunkių pažeidimų apibrėžimo – kad šiuos kartelius galima laikyti labai sunkiais vien dėl jų pobūdžio, o Komisija neprivalo įrodyti konkretaus pažeidimo poveikio rinkai arba įvertinti atitinkamos geografinės rinkos dydį[103]. Šiuo atveju konkretus pažeidimo poveikis rinkai yra vienas iš veiksnių, kuris, jeigu gali būti įvertintas, leidžia Komisijai skirti didesnė nei 20 mln. EUR baudą.

275. Nors gairės padeda suprasti kaip Komisija vertina pažeidimo sunkumą, vis dėlto yra daug neaiškumų dėl termino „gali būti įvertintas“ apimties. Kiek Komisija turi įvertinti pažeidimo poveikį rinkai, kad galėtų į jį atsižvelgti nustatydama baudą? Ar tam, kad Komisija galėtų konstatuoti konkretų pažeidimo poveikį rinkai, pakanka, kad nustatydama baudą ji įrodytų tik tai, kad susitarimai buvo įgyvendinti, kaip nusprendė Pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime, ar ji turi pateikti kitų įrodymų?

276. Mano nuomone, Bendrijos teismo atsakymas šiuo klausimu yra nevienareikšmis, nes neaišku, į kokias aplinkybes turi atsižvelgti Komisija.

101 — Žr. minėtą Sprendimą *Suiker Unie ir kt. prieš Komisiją* (619 ir 620 punktai); taip pat 2008 m. spalio 8 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Carbone-Lorraine prieš Komisiją* (T-73/04, Rink. p. II-2661, 83 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

102 — Minėtas Sprendimas *Thyssen Stahl prieš Komisiją* (118 punktas).

103 — Taip pat žr. minėtą Sprendimą *Bolloré ir kt. prieš Komisiją* (447 punktas) ir skundžiamą sprendimą (240 punktas).

i) Bendrijos teismo požiūris

277. Remdamasis nusistovėjusia teismo praktika Pirmosios instancijos teismas mano, kad Komisija neprivalo tiksliai nustatyti konkretaus pažeidimo poveikio arba pateikti jo įvertinimą skaičiais[104]. Iš tikrųjų Pirmosios instancijos teismas nurodo sunkumus, su kuriais Komisija gali susidurti, nes, anot jo, „įrodant [konkretų pažeidimo poveikį rinkai] reikia palyginti dėl šio pažeidimo susiklosčiusią padėtį su padėtimi, kuri būtų susiklosčiusi nesant pažeidimo ir kuri yra hipotetinio pobūdžio“[105].

278. Esant tokioms aplinkybėms, Pirmosios instancijos teismas mano, kad konkreti kartelio įtaka atitinkamai rinkai turi būti laikoma įrodyta, jei Komisija gali pateikti konkrečių ir įtikinamų su pagrįsta tikimybe duomenų, kad kartelis turėjo įtakos rinkai[106].

279. Šios išvados pagrindu teismų praktikoje susiformavo du požiūriai.

280. Pagal pirmąjį požiūrį Pirmosios instancijos teismas mano, kad spręsdama dėl poveikio rinkai buvimo Komisija gali teisėtai remtis kartelio įgyvendinimo faktu.

281. Šiuo atveju kalbama apie požiūrį, kurį Pirmosios instancijos teismas gina skundžiamame sprendime ir bylose, kuriose priimti minėti sprendimai *Groupe Danone prieš Komisiją*[107] ir *Brasserie nationale prieš Komisiją*[108].

282. Taikant šį požiūrį siekiama sumažinti konkretaus pažeidimo poveikio rinkai kriterijaus svarbą ir jo įrodymo reikalavimus, nusprendžiant, kad esant susitarimams dėl kainų nustatymo arba rinkų padalijimo Komisija pagal gaires neprivalo į juos atsižvelgti tam, kad galėtų kvalifikuoti tokį pažeidimą kaip labai sunkų[109].

104 — 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimai *Roquette Frères prieš Komisiją* (T-322/01, Rink. p. II-3137, 71–80 punktai, visų pirma 75 punktas ir 133–144 punktai); *Jungbunzlauer prieš Komisiją* (T-43/02, Rink. p. II-3435, 151–163 punktai, visų pirma 155 punktas); *Archer Daniels Midland prieš Komisiją* (T-59/02, Rink. p. II-3627, toliau – Sprendimas *Archer Daniels Midland II*, 157–168 punktai, visų pirma 161 punktas); 2008 m. liepos 8 d. Sprendimas *Knauf Gips prieš Komisiją* (T-52/03, 388–415 punktai, visų pirma 392 punktas), Sprendimas *BPB prieš Komisiją* (T-53/03, Rink. p. II-1333, 297–322 punktai, visų pirma 301 punktas) ir sprendimas *Lafarge prieš Komisiją* (T-54/03, 575–604 punktai, visų pirma 583 punktas).

105 — 2006 m. balandžio 5 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas *Degussa prieš Komisiją* (T-279/02, Rink. p. II-897, 231 punktas).

106 — Ten pat.

107 — Nagrinėdamas dėl šio sprendimo pateiktą apeliacinį skundą Teisingumo Teismas šio klausimo neanalizavo.

108 — 2005 m. liepos 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimas (T-49/02–T-51/02, Rink. p. II-3033).

109 — Minėti sprendimai *Groupe Danone prieš Komisiją* (150 punktas) ir *Brasserie nationale prieš Komisiją* (178 ir 179 punktai), taip pat skundžiamas sprendimas (240 punktas).

283. Pirmosios instancijos teismas mano, kad kainų nustatymo kartelio, kaip antai „Lombardo tinklo“, atveju Komisija gali teisėtai daryti išvadą, kad pažeidimas turėjo poveikį rinkai dėl to, jog kartelio dalyviai ėmėsi priemonių taikyti sutartas kainas[110]. Bet kuriuo atveju Pirmosios instancijos teismas nurodo, kad jei kartelio įgyvendinimas įrodytas, negalima Komisijos reikalauti sistemiškai įrodinėti, kad susitarimai atitinkamoms įmonėms iš tikrųjų leido pasiekti didesnį operacijų kainos lygį nei tuo atveju, jei kartelio nebūtų, nes toks įrodymas pareikalautų didelių išteklių, be to, tam reikėtų remtis hipotetiniais skaičiavimais[111].

284. Be to, Pirmosios instancijos teismas pripažįsta, jog šalių siekis, kad jų susitarimai darytų konkretų poveikį, turi lemiamą reikšmę. Jis teigia, kad „tam, kas vėliau vyko faktiškai taikytų rinkos kainų lygiu, įtakos galėjo turėti kiti nuo kartelio narių nepriklausantys veiksniai“, ir nusprendžia, kad minėti nariai negali pasitelkti išorinių veiksnių, kurie sužlugdė jų pastangas, savo naudai[112].

285. Pirmosios instancijos teismas pakartojo šią teismo praktiką kai kuriuose savo naujesniuose sprendimuose, pavyzdžiui, 2008 m. birželio 18 d. *Hoechst prieš Komisiją*[113] ir minėtame *Carbone-Lorraine prieš Komisiją*[114].

286. Pagal antrąjį požiūrį teismo praktikoje, tam, kad būtų galima teigti apie realų kartelio poveikį rinkai, Pirmosios instancijos teismas reikalauja Komisijos įrodyti ne tik kartelio įgyvendinimo faktą.

287. 2007 m. rugsėjo 12 d. Sprendime *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją*[115] Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, kad „susitarimo įgyvendinimas nereiškia, kad jis iš tikrųjų daro poveikį“ rinkai[116]. Šioje byloje Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad apskaičiuodama baudą ir siekdama konstatuoti konkretaus pažeidimo poveikio rinkai buvimą Komisija negalėjo remtis tik priežastiniu ryšiu ir nurodyti tik susitarimo įgyvendinimo faktą.

288. Be to, minėtame Sprendime *Roquettes Frères prieš Komisiją* ir 2006 m. rugsėjo 27 d. Pirmosios instancijos teismo sprendime *Archer Daniels Midland prieš Komisiją*[117] dėl kartelio natrio gliukonato rinkoje Pirmosios

110 — Skundžiamas sprendimas (285 punktas).
111 — Ten pat (286 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
112 — Ten pat (287 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).
113 — T-410/03, Rink. p. II-881, 345 ir 348 punktai.
114 — 84–87 punktai.
115 — T-30/05. Šiuo metu šis sprendimas nagrinėjamas Teisingumo Teisme apeliacine tvarka (C-534/07 P).
116 — 110 punktas.
117 — Sprendimas T-329/01, Rink. p. II-3255, toliau – Sprendimas *Archer Daniels Midland I*.

instancijos teismas pažymėjo: „būdamas konkrečios kartelio įtakos pirminė sąlyga, (jo) realus veikimas yra pirmas konkrečios kartelio įtakos požymis“[118]. Tai yra ryškus požymis su sąlyga, kad Komisija analizavo ir kitus dalykus[119].

289. Abiejose bylose, kuriose priimti minėti sprendimai, Komisija ne tik pažymėjo „kruopštų“ susitarimų įgyvendinimą, bet ir įrodė ryšį tarp kartelio nustatytų kainų ir jo dalyvių rinkoje realiai taikomų kainų. Be to, Komisija pabrėžė įmonių atitinkamoje rinkoje turimos rinkos dalies svarbą bei jų pastangas, skirtas susitarimams parengti, laikytis ir jų įgyvendinimo priežiūrai[120].

290. Be to, minėtuose 2006 m. rugsėjo 27 d. sprendimuose *Jungbunzlauer prieš Komisiją* ir *Archer Daniels Midland II* dėl kartelio citrinų rūgšties rinkoje Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Komisija teisingai įvertino konkretų kartelio poveikį rinkai ir įrodė „kruopštų“ susitarimų įgyvendinimą, ryšį tarp kartelio nustatytos kainos ir atitinkamų įmonių realiai taikomų kainų, taip pat pabrėžė jų turimų atitinkamos rinkos dalių svarbą ir kartelio trukmę[121].

291. Galiausiai minėtuose 2008 m. liepos 8 d. sprendimuose *Knauf Gips prieš Komisiją*, *BPB prieš Komisiją* ir *Lafarge prieš Komisiją* dėl kartelio gipso plokščių rinkoje Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Komisija, išskyrus rinkos dalių stabilumą, pakankamai įrodė pažeidimo poveikį, nurodydama, kad kartelio dalyviams priklausė didžiausia atitinkamos rinkos dalis ir tai, kad sudaryti susitarimai buvo įgyvendinti ir jais siekta taikyti didesnes kainas nei tos, kurios būtų buvusios nesant jų. Anot Pirmosios instancijos teismo, visi šie požymiai rodo, kad pažeidimas galėjo turėti pastebimą antikonkurencinį poveikį[122].

292. Šie sprendimai yra tik Pirmosios instancijos teismo, kuris reikalauja, kad Komisija pateiktų kitų įrodymų nei tik kartelio įgyvendinimo faktas, praktikos pavyzdžiai. Minėtuose sprendimuose Pirmosios instancijos teismas pabrėžė kiekvieno iš minėtų požymių svarbą.

293. Dėl kartelio įgyvendinimo Pirmosios instancijos teismas mano, kad šio požymio

118 — Atitinkamai 77 ir 180 punktai.
119 — Atitinkamai 78 ir 181 punktai.
120 — Atitinkamai 76–78 ir 179–181 punktai.
121 — Atitinkamai 156–159 ir 162–166 punktai.
122 — Atitinkamai 393 ir 394 punktai, 302 ir 303 punktai, taip pat 585 ir 586 punktai.

reikšmė yra juo didesnė, juo ilgesnė kartelio trukmė. Pirmosios instancijos teismas teigė, kad sklandus sudėtingo kartelio, susijusio su kainų nustatymu, rinkų pasidalijimu ir keitimusi informacija, veikimas reikalauja didelių administravimo ir valdymo išlaidų. Todėl galima pagrįstai manyti, kad tai, jog įmonės ilgą laiką tęsė pažeidimą ir užtikrino jo administracinį valdymą, nepaisydamos su tokiais neteisėtais veiksmais susijusios rizikos, rodo, kad kartelio dalyviai turėjo tam tikros naudos iš šio kartelio, ir todėl šis kartelis turėjo konkrečios įtakos atitinkamai rinkai[123].

294. Dėl įmonių turimų rinkos dalių svarbos ir stabilumo požymio Pirmosios instancijos teismas mano, kad vien jo nepakanka siekiant įrodyti konkretaus poveikio buvimą. Iš tikrųjų aplinkybė, jog kartelio dalyviai turi didžiąją rinkos dalį, yra su kartelio objektu, o ne poveikiu susijęs faktas. Todėl šis požymis tik parodo, kad pažeidimas galėjo turėti pastebimą antikonkurencinį poveikį, o ne tai, kad faktiškai taip ir buvo[124]. Taigi, jo nuomone, Komisija turi įvertinti šį veiksnį atsižvelgdama į informaciją, susijusią su iki kartelio buvusia situacija rinkoje. Be to, Pirmosios instancijos teismas mano, kad šis požymis juo svarbesnis, juo ilgesnė kartelio trukmė[125].

295. Pirmosios instancijos teismas įtvirtino du požiūrius dėl požymių, susijusių su suderintais kainų pokyčiais.

296. Minėtuose sprendimuose *Jungbunzlauer prieš Komisiją* ir *Archer Daniels Midland II* Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad kontroliuojant Komisijos pateiktą konkrečios kartelio įtakos rinkai vertinimą „reikia būtinai išnagrinėti jos pateiktą kartelio įtakos kainoms vertinimą“. Taigi, jo nuomone, Komisija turi pakankamai pagrįstai nustatyti, kad susitarimai iš tikrųjų leido susijusioms įmonėms nustatyti didesnes kainas, nei būtų buvusios nesant kartelio. Todėl, anot jo, vertindama Komisija turi atsižvelgti į visas objektyvias atitinkamos rinkos sąlygas ir į ekonominį bei galimą teisinį kontekstą, taip pat turi įrodyti, kad laisvos konkurencijos sąlygomis kainų lygis būtų kitęs skirtingai, nei jis kito esant karteliui“[126].

297. Byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *Jungbunzlauer prieš Komisiją*, Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad nuolatinis ryšys tarp kartelio dalyvių

123 — Minėti sprendimai *Roquette Frères prieš Komisiją* (79 punktas) ir *Archer Daniels Midland I* (182 punktas).

124 — Minėtas Sprendimas *Degussa prieš Komisiją* (232 punktas).

125 — Minėti sprendimai *Jungbunzlauer prieš Komisiją* (159 punktas) ir *Archer Daniels Midland II* (165 ir 166 punktai). Taip pat žr. minėtus sprendimus *Knauf Gips prieš Komisiją* (395 ir 403 punktai); *BPB prieš Komisiją* (304 ir 312 punktai) bei *Lafarge prieš Komisiją* (587 ir 594 punktai).

126 — Minėti sprendimai *Jungbunzlauer prieš Komisiją* (177–190 punktai, visų pirma 179 punktas) ir *Archer Daniels Midland II* (180–192 punktai, visų pirma 182 punktas). Taip pat žr. Pirmosios instancijos poziciją minėtame Sprendime *Degussa prieš Komisiją* (224 punktas).

nustatytų ir faktiškai taikytų kainų „tinkamai įrodė, jog kartelis turėjo konkrečią įtaką rinkai, kurią gairių atžvilgiu buvo „galima įvertinti“, palyginant spėjamą kainą, kuri būtų buvusi nesant kartelio, ir susikūrus karteliui šiuo atveju taikytą kainą“[127].

298. Tačiau neseniai priimtame minėtame Sprendime *Lafarge prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas padarė išvadą, kad tuo atveju, jei kartelio įgyvendinimas įrodytas, negalima Komisijos reikalauti sistemiškai įrodinėti, kad susitarimai atitinkamoms įmonėms iš tikrųjų leido pasiekti didesnį sandorių kainos lygį nei tuo atveju, jei kartelio nebūtų. Toks įrodymas, jo nuomone, pareikalautų didelių išteklių, be to, tam reikėtų atlikti hipotetinius skaičiavimus, pagrįstus ekonominiais pavyzdžiais, kurių tikslumą teismui būtų sunku įvertinti. Šioje byloje Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad Komisija tinkamai įrodė konkretų kartelio poveikį kainoms remdamasi kainoraščių paskelbimu ir kainų nustatymu, kuris, anot jo, net būdamas tik pavyzdžiu, paveikia konkurenciją[128].

299. Minėtame Sprendime *Degussa prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad šie požymiai taip pat turi būti grindžiami objektyviais ekonominiais veiksniais, o ne vien prielaidomis[129].

300. Atsižvelgiant būtent į šiuos veiksnius reikia išnagrinėti RZB pateikto kaltinimo pagrįstumą.

ii) Mano nuomonė

301. Kaip buvo pažymėta, apeliantas iš esmės kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, jog šis leido Komisijai apskaičiuojant baudą padaryti išvadą apie konkretų pažeidimo poveikį rinkai remiantis vien kartelio įgyvendinimo faktu.

302. Mano nuomone, šis kaltinimas pagrįstas.

303. Iš tikrųjų manau, kad svarbu Komisijai taikyti aukštą įrodymų pakankamumo lygį, kai vertindama pažeidimo sunkumą ir nustaty-

127 — 185 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

128 — Minėtas Sprendimas *Lafarge prieš Komisiją* (587–593 punktai). Taip pat žr. minėtus sprendimus *Knauf Gips prieš Komisiją* (396–402 punktai) ir *BPB prieš Komisiją* (307–311 punktai).

129 — 240 punktas ir jame nurodyta teismo praktika.

dama baudą ši tvirtina, jog kartelis darė poveikį rinkai.

304. Tiesa, pagal Teisingumo Teismo praktiką ir gaires Komisija neprivalo atsižvelgti į pažeidimo poveikį rinkai, kai nagrinėjamas labai sunkus pažeidimas, koks yra ir nagrinėjamas susitarimas.

305. Tačiau kai Komisija tvirtina, jog pažeidimas daro konkretų poveikį, tai leidžia jai pripažinti jį sunkesniu ir skirti didesnę pagrindinę baudą nei numatyta gairėse.

306. Vis dėlto atrodo, kad Reglamento Nr. 17 15 straipsnyje numatytos baudos dėl savo pobūdžio ir dydžio galėtų būti prilyginamos baudžiamosios teisės sankcijoms, nors griežtąja šios sąvokos prasme tai yra administracinės nuobaudos. Taigi Komisijos veiksmai, kurie visų pirma yra represinio pobūdžio, turi būti atliekami laikantis baudžiamosios teisės principų tiek procedūroje, tiek nagrinėjant bylą iš esmės ir todėl ji turi pateikti įrodymų, kuriais remiasi apskaičiuodama baudos dydį.

307. Tai turi dar didesnę reikšmę labai sunkaus pažeidimo atveju, nes Komisijai privalomas tik Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatytas baudos dydis. Kitaip nei „lengvų“ arba „sunkių“ pažeidimų atveju, Komisija turi didelę diskreciją ir iš tikrųjų gali viršyti gairių 1 punkto A dalies trečioje įtraukoje nustatytą 20 mln. EUR ribą.

308. Todėl jeigu Komisija, vertindama pažeidimo sunkumą ir nustatydama už jį baudą, nusprendžia atsižvelgti į konkretų pažeidimo poveikį, ji turi pateikti konkrečių, įtikinamų ir pakankamų duomenų, įrodančių realų pažeidimo poveikį rinkai ir priežastinį ryšį tarp antikonkurencinio susitarimo ir konkurencijos pasikeitimo rinkoje.

309. Tačiau skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas laikėsi kitokio požiūrio.

310. Net jei skundžiamo sprendimo 288 punkte Pirmosios instancijos teismas galėjo pagrįstai teigti, kad „Komisija turėjo teisę remtis kartelinių susitarimų įgyvendinimu“ jis, mano nuomone, padarė teisės klaidą nuspręsdamas, kad tokios analizės pakanka siekiant konstatuoti poveikio rinkai buvimą.

311. Viena vertus, kaip Pirmosios instancijos teismas nusprendė minėtame Sprendime *Prym ir Prym Consumer prieš Komisiją*, susitarimo įgyvendinimas nebūtinai reiškia, kad jis iš tikrųjų daro poveikį rinkai. Šis poveikis, mano nuomone, dar mažiau „įvertinamas“ gairių 1 punkto A dalies prasme. Taigi susitarimo įgyvendinimas yra svarbus požymis, nes kalbama apie konkretaus kartelio poveikio rinkai pirminę sąlygą, tačiau, mano nuomone, tai yra tik požymio pradžia[130].

312. Manau, kad Komisija turi surinkti kainų arba įmonių rinkos dalių pasikeitimo duomenis, jei tai nereikalauja didelių išteklių. Pavyzdžiui, nagrinėjant susitarimą dėl kainų nustatymo, kaip antai „Lombardo tinklo“ susitarimą, įrodinėjant labai svarbu ir net būtina, kad Komisija, atsižvelgdama į objektyvias atitinkamos rinkos sąlygas, išnagrinėtų susitarimo poveikį kainoms. Tokia analizė leistų konstatuoti kainų padidėjimą ar sumažėjimą dėl įgyvendintų susitarimų arba ryšį tarp kartelio dalyvių nustatytų ir faktiškai taikytų kainų. Atsižvelgiant į tokį vertinimą bei, kaip pats Pirmosios instancijos teismas paminėjo skundžiamo sprendimo 284 punkte, Komisija, norėdama įvertinti konkrečią pažeidimo įtaką rinkai, turi įvertinti įprastą konkurenciją, kuri būtų buvusi, jei nebūtų buvę pažeidimo. Nors Komisijos sunku reikalauti pateikti įvertinimus skaičiais, vis dėlto, manytina, kad ji gali įrodyti tam tikras tendencijas palygindama iki pažeidimo buvusią situaciją su situacija po pažeidimo.

313. Todėl taip pat nepritariu Pirmosios instancijos teismo argumentams, nurodytiems skundžiamo sprendimo 287 punkte, pagal kuriuos nebūtina atsižvelgti į faktiškai pasiektų rinkos kainų lygį, nes jam įtakos galėjo turėti kiti nuo kartelio narių nepriklausantys veiksniai. Iš tikrųjų nebūtina priminti, kad Komisijos kontrolės tikslas – įvertinti konkretų kartelio poveikį rinkai, įskaitant kainoms, ir padaryti tai, kaip nusprendė Teisingumo Teismas, atsižvelgiant į ekonominį bei teisinį kontekstą.

314. Galiausiai norėčiau tik pastebėti, kad nors pritariu Pirmosios instancijos teismo abejonėms dėl sunkumų, su kuriais Komisija gali susidurti įrodinėdama konkretų kartelio poveikį[131], vis dėlto šiuo atveju tuo negalima pateisinti nepakankamais Komisijos įrodymais, ypač jeigu ji grindžia savo vertinimą vieninteliu požymiu, susijusiu su susitarimo įgyvendinimu.

130 — Žr. 118 išnašą.

131 — Žr. skundžiamo sprendimo 286 punktą.

315. Atsižvelgiant į visa tai, reikia daryti išvadą, kad nusprendęs, jog vertindama pažeidimo sunkumą ir nustatydama pagrindinę baudą Komisija galėjo remtis kartelio įgyvendinimo faktu tam, kad konstatuotų konkretų poveikį rinkai, Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą.

316. Todėl siūlau Teisingumo Teismui pripažinti trečią šio pagrindo dalį pagrįsta.

4. Dėl ketvirtos pagrindo dalies, susijusios su teisės klaida vertinant „atitinkamos geografinės rinkos dydį“

a) Šalių argumentai

317. RZB priekaištauja Pirmosios instancijos teismui dėl to, jog skundžiamo sprendimo 308–313 punktuose jis nenagrinėjo argumento, kad [rinkos] dydis, akivaizdžiai ir neginčijamai apribotas Austrijos Respublikos teritorija, neleidžia nustatyto pažeidimo pripažinti kaip labai sunkaus. Be to, nurodyti argumentai prieštarauja gairių tekstui ir Komisijos sprendimuose suformuotai praktikai.

b) Vertinimas

318. Manau, kad ši dalis nepagrįsta.

319. Pirma, priešingai nei tvirtina RZB, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 308–313 punktuose aiškiai ir pakankamai motyvuotai išdėstė priežastis, dėl kurių atitinkamos geografinės rinkos dydžio apribojimas netrukdo pažeidimo konstatuoti arba kvalifikuoti kaip labai sunkaus.

320. Be to, kaip teisingai nurodyta skundžiamo sprendimo 240 punkte, taip pat mano pažymėta šios išvados 261 punkte, susitarimai dėl kainų nustatymo, kaip antai nagrinėjami šioje byloje, dėl savo pobūdžio gali būti laikomi labai sunkiais, neatsižvelgiant į jų konkretų poveikį rinkai arba atitinkamos geografinės rinkos dydį.

321. Be to, reikia priminti, kad Komisijos sprendimų praktika nėra teisinis pagrindas baudoms konkurencijos srityje nustatyti[132]. Iš tikrųjų iš nusistovėjusios teismo praktikos

132 — Minėtas Sprendimas *JCB Service prieš Komisiją* (205 punktas). Taip pat žr. 2005 m. liepos 18 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją* (T-241/01, Rink. p. II-2917, 87 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

matyti, kad šia Komisijos praktika galima remtis tik kaip pagalbiniu rodikliu, nes bylų aplinkybės, kaip antai rinkos, prekės, šalys, įmonės ir aptariami laikotarpiai, nėra tapatūs[133]. Šiomis aplinkybėmis apeliantas negali remtis ankstesniais Komisijos sprendimais.

322. Galiausiai reikia pridurti, kad nei EB sutartis, nei gairės, nei Reglamentas Nr. 17, nei teismo praktika neleidžia daryti išvados, kad tik labai didelių rinkų apribojimai gali būti kvalifikuojami kaip labai sunkūs pažeidimai. Be to, kaip Pirmosios instancijos teismas pažymėjo skundžiamo sprendimo 312 punkte, Teisingumo Teismas mano, kad tik vienos valstybės narės teritorija ar tik nedidelė jos dalis gali sudaryti didelę bendrosios rinkos dalį. Kaip mes matėme, šioje byloje nustatytas pažeidimas turi įtakos ne tik Austrijos Respublikai, bet gali daryti poveikį ir valstybių narių tarpusavio prekybai.

323. Šiomis sąlygomis manau, kad ketvirtą nagrinėjamo pagrindo dalį reikia atmesti.

133 — Žr. minėtą Sprendimą *JCB Service prieš Komisiją* (201 punktas).

5. Dėl penktos pagrindo dalies, susijusios su Pirmosios instancijos teismo padaryta teisės klaida vertinant atrankinio tyrimo poveikį pažeidimo kvalifikavimui ir su pareigos motyvuoti nesilaikymu

a) Šalių argumentai

324. Grįsdamas penktą dalį RZB nurodo du kaltinimus.

325. Pirma, RZB kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad šis neteisingai atmetė jo argumentą, pagal kurį pažeidimo kvalifikavimas kaip labai sunkaus yra nesuderinamas su Komisijos sprendimu nubausti tik kai kurias pažeidime dalyvavusias įmones.

326. Antra, RZB tvirtina, kad neatsakęs į argumentus, pagal kuriuos didelė bauda yra nesuderinama su procedūros prieš visą Austrijos bankininkystės sektorių simboliniu pobūdžiu ir gali iškraipyti konkurenciją, nes buvo skirta tik 10 % bankų, Pirmosios instancijos teismas nesilaikė pareigos motyvuoti. Galiausiai pažeidimo kvalifikavimas kaip labiau sunkaus nesuderinamas su kaltinimu „dėl individualių įmonių nesąžiningo elgesio“.

b) Vertinimas

327. Pritariu Komisijos nuomonei, kad pirmajame kaltinime RZB tik pažodžiui pakartoja pagrindą, kurį jau buvo nurodęs Pirmosios instancijos teisme, ir nenurodo jokios teisės klaidos. Remdamasis šios išvados 65 punkte išdėstytais principais siūlau Teisingumo Teismui atmesti šį kaltinimą kaip nepriimtiną.

328. Antrasis kaltinimas, susijęs su skundžiamo sprendimo motyvavimo stoka, mano nuomone, nepriimtinas[134].

329. Pirmiausia, reikia priminti, kad pagal Teisingumo Teismo statuto 36 straipsnį, Pirmosios instancijos teismui taikomą pagal to paties statuto 53 straipsnį, „sprendimuose nurodomos priežastys, kuriomis jie grindžiami“.

330. Teisingumo Teismo teigimu, sprendimas turi aiškiai ir nedviprasmiškai atspindėti Pirmosios instancijos teismo motyvus, kad suinteresuotieji asmenys galėtų suprasti jo priėmimo priežastis, o Teisingumo Teismas – vykdyti savo teisminę priežiūrą[135]. Kalbant apie EB 230 straipsniu grindžiamą ieškinį, pareiga motyvuoti akivaizdžiai reikalauja, kad Pirmosios instancijos teismas išnagrinėtų apeliantės nurodytus panaikinimo pagrindus ir išdėstytų priežastis, kurios lemia pagrindo atmetimą ar skundžiamo akto panaikinimą. Teisingumo Teismas mano turįs patikrinti, ypač taikant EB 81 straipsnį ir Reglamento Nr. 17 15 straipsnį, ar Pirmosios instancijos teismas teisės požiūriu pakankamai nuodugniai išnagrinėjo visus apeliantės argumentus dėl baudos panaikinimo arba sumažinimo[136].

331. Vis dėlto Sprendime *Connolly prieš Komisiją*[137] Teisingumo Teismas nustatė šios pareigos išnagrinėti nurodytus pagrindus ribas. Jis nusprendė, kad sprendimo motyvavimas turi būti vertinamas atsižvelgiant į bylos aplinkybes[138] ir negali būti reikalaujama, kad Pirmosios instancijos teismas „išsamiai atsakytų į kiekvieną ieškovės argumentą, ypač jei šis nėra pakankamai aiškus ir tikslus ir nėra grindžiamas faktais paremtais įrodymais“[139].

134 — Primintina, kad pagal nusistovėjusią teismo praktiką klausimas, ar Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo šalių ieškinio pagrindus ir teisėtai motyvavo savo sprendimą, yra teisės klausimas ir todėl jis gali būti keliamas pateikus apeliacinį skundą (be kita ko, žr. 1998 m. gegužės 7 d. Sprendimą *Somaco prieš Komisiją* (C-401/96 P, Rink. p. I-2587, 53 punktas ir jame nurodyta teismo praktika)).

135 — Šiuo klausimu žr. 1998 m. gegužės 14 d. Sprendimą *Taryba prieš de Nil ir Impens* (C-259/96 P, Rink. p. I-2915, 32–34 punktai) ir 2001 m. gegužės 17 d. Sprendimą *IECC prieš Komisiją* (C-449/98 P, Rink. p. I-3875, 70 punktas); o taip pat 1995 m. liepos 19 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartį *Komisiją prieš Atlantic Container Line ir kt.* (C-149/95 P(R), Rink. p. I-2165, 58 punktas); 1996 m. spalio 14 d. Nutartį *SCK ir FNK prieš Komisiją* (C-268/96 P (R), Rink. p. I-4971, 52 punktas) ir 1998 m. birželio 25 d. Nutartį *Antilles néerlandaises prieš Tarybą* (C-159/98 P(R), Rink. p. I-4147, 70 punktas).

136 — Žr. šios išvados 19 išnašoje nurodytą teismo praktiką.

137 — 2001 m. kovo 6 d. sprendimas (C-274/99 P, Rink. p. I-1611).

138 — 120 punktas.

139 — 121 punktas. Taip pat žr. 2003 m. rugsėjo 11 d. Sprendimą *Belgija prieš Komisiją* (C-197/99 P, Rink. p. I-8461, 81 punktas).

332. Atsižvelgdamas į tai manau, kad Pirmosios instancijos teismas neprivalėjo atsakyti į apelianto pateiktus argumentus.

6. Dėl šeštos pagrindo dalies, susijusios su bendro pažeidimo sunkumo vertinimo neatlikimu

a) Šalių argumentai

333. Iš tikrųjų skundžiamo sprendimo 315 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad apelianto prielaida, jog Komisija pradėjo tyrimą dėl įmonių pasirinktinai ir simboliškai, yra klaidinga. Jis pažymėjo, kad iš tikrųjų Komisija atrinko ginčijamo sprendimo adresatus tik pagal jų dalyvavimo svarbiausiuose apskritojo stalo susitikimuose dažnumą[140]. Šiomis aplinkybėmis atrodo, kad Pirmosios instancijos teismas neprivalėjo nagrinėti kitų apelianto nurodytų argumentų, grindžiamų šia prielaida.

335. RZB priekaištauja Pirmosios instancijos teismui neatlikus bendro pažeidimo sunkumo vertinimo atsižvelgiant į visus gairėse nurodytus aspektus (pažeidimo pobūdis, konkretus pažeidimo poveikis, atitinkamos geografinės rinkos dydis) bei išorinius veiksnius, t. y. Austrijos bankininkystės sektoriaus ekonominę svarbą, atgrasomojo poveikio nereikalingumą ir pradėtų tyrimų atrankinį pobūdį. Jei Pirmosios instancijos teismas būtų atlikęs tokį tyrimą, jis būtų nustatęs, kad nagrinėjamo pažeidimo negalima kvalifikuoti kaip „labai sunkaus“.

b) Vertinimas

334. Todėl siūlau Teisingumo Teismui pripažinti penktą šio pagrindo dalį nepriimtina ir nepagrįsta.

336. Manau, kad šis argumentas nepagrįstas. Iš tikrųjų nagrinėjant pirmą šio pagrindo dalį buvo padaryta išvada, jog, vertindamas pažeidimo sunkumą Pirmosios instancijos teismas nepadarė jokios vertinimo klaidos nusprendęs, kad Komisija galėjo atsižvelgti ne tik į gairėse aiškiai nurodytus veiksnius, įskaitant “išorinius“[141]. Mano nuomone, šioje

140 — Ginčijamo sprendimo 470 konstatuojamoji dalis.

141 — Šios išvados 245–251 punktai.

dalyje apeliantas nurodo visiškai kitokius argumentus nei pirmoje šio pagrindo dalyje.

337. Todėl šešta šio pagrindo dalis turi būti atmesta kaip nepagrįsta.

7. Dėl septintos pagrindo dalies, susijusios su klaidingu vertinimu suskirstant apeliantus į kategorijas

338. Iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Austrijos bankų rinkai būdinga tai, kad joje veikia „decentralizuotos“ bankų grupės, turinčios daugiapakopes struktūras.

339. Taupomosios kasos ir kredito unijos turi dvipakopę struktūrą, o agrarinės kredito unijos (*Raiffeisen bankai*) – tripakopę struktūrą. Kiekvienoje iš šių daugiapakopių struktūrų (toliau – taupomųjų kasų sektorius, *Raiffeisen* sektorius, kredito unijų sektorius, kartu – decentralizuoti sektoriai) centrinė įstaiga, paprastai vadinama „vadovaujančia bendrove“, tam tikro sektoriaus bankams teikia paramą ir paslaugas. *Erste*, *RZB* ir *ÖVAG* yra atitinkamai centrinės taupomųjų kasų sektoriaus, *Raiffeisen* sektoriaus ir kredito unijų sektoriaus įstaigos.

340. Pagal gairių 1 punkto A dalį labai sunkių pažeidimų atveju Komisija gali pakoreguoti pagrindinį baudos dydį, atsižvelgdama į faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę iškreipti konkurenciją.

341. Šiose bylose Komisija ginčijamo sprendimo 515 konstatuojamojoje dalyje nurodė, kad toks diferencijuotas vertinimas tinka, nes „Lombardo tinkle“ dalyvavusių bankų ir bankų grupių dydis labai skiriasi.

342. Taigi Komisija suskirstė ginčijamo sprendimo adresatus į penkias kategorijas, remdamasi prieinama informacija apie jų turimas rinkos dalis. Dėl *Erste*, RZB ir ÖVAG ji nusprendė, kad kaip decentralizuotų sektorių, atitinkamai taupomųjų kasų, *Raiffeisen* bankų ir kredito unijų, vadovaujančioms bendrovėms joms reikėtų priskirti atitinkamų sektorių rinkos dalis, siekiant geriau įvertinti ekonominį pajėgumą rinkoje. *Erste* ir RZB buvo priskirti pirmai kategorijai, o ÖVAG – trečiai kategorijai.

a) Apeliantų kaltinimai

343. Pirma, išskyrus tam tikrus su atitinkamomis situacijomis susijusius ypatumus, *Erste*, RZB ir ÖVAG ginčija tokio priskyrimo principą. Jos mano, kad Pirmosios instancijos teismas teisinio požiūriu pažeidė sąlygas, kuriomis Komisija galėjo jiems, kaip centriniams decentralizuotų sektorių bankams, priskirti atitinkamų sektorių rinkos dalis skirstymo į kategorijas tikslais. Šiuo klausimu apeliantai tvirtina, kad priskyrimas prieštarauja Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 daliai, taip pat sankcijų proporcingumo, asmeninės atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimus ir lygybės principams.

344. Antra, *Erste*, RZB ir ÖVAG mano, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė jų teisę į gynybą.

345. Trečia, jie teigia, kad jis neteisingai įvertino jų vaidmenį ir funkcijas bankų grupėse.

346. Ketvirta, *Erste* nurodo, kad Pirmosios instancijos teismo teiginiai dėl taupomųjų kasų grupių rinkos dalies yra klaidingi.

347. Penkta, ÖVAG tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas iškraipė jam pateiktas faktines aplinkybes ir įrodymus.

i) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalių priskyrimo centrinėms įstaigoms neteisėtumu

348. Grįsdami šį kaltinimą *Erste*, RZB ir ÖVAG nurodo kelis argumentus.

— Dėl priskyrimo principo ir priskiriant panaudotų vertinimo kriterijų

349. *Erste*, RZB ir ÖVAG teigia, kad Pirmosios instancijos teismas, skundžiamo sprendimo 356 ir 373 punktuose nusprendęs, kad priskirdama jiems decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis, kad apskaičiuotų baudą, Komisija nepriskyrė jų neteisėto elgesio ir nubaudė tik už „jų pačių veiksmus“, padarė teisės klaidą.

350. Jų nuomone, toks priskyrimas iš tikrųjų reiškia atsakomybės už jų decentralizuotų sektorių bankų padarytus pažeidimus prisky-

rimą, nes į minėtų bankų poziciją rinkoje buvo visiškai atsižvelgta apskaičiuojant baudą. *Erste*, RZB ir ÖVAG mano, kad šis priskyrimas turėjo būti vertinamas atsižvelgiant į kriterijus, kuriuos Teisingumo Teismas yra nustatęs priskiriant pažeidimus bendrovių grupės viduje, t. y. į įmonės kontrolės galimybę ir atskiro ūkio subjekto egzistavimą.

351. Remdamiesi tvirtais ryšiais bankų grupių viduje ir centrinių įstaigų teikiama parama bei paslaugomis Komisija ir Pirmosios instancijos teismas nesilaikė teismo praktikoje nustatytų griežtų reikalavimų.

352. Komisija nurodo, kad lemiamas kriterijus skirstant į kategorijas yra realios galios rinkoje, kuri pagrįsta tvirtais decentralizuotų bankų ryšiais su vadovaujančiomis bendrovėms, palyginimas.

— Dėl Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalies, sankcijų proporcingumo, asmeninės atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimus ir lygybės principų pažeidimo

353. *Erste* tvirtina, kad apie 70 Austrijos taupomųjų kasų rinkos dalių priskyrimas vadovaujančioms bendrovėms (*GiroCredit* arba *Erste*)[142] pažeidžia Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį kartu su gairių 1 punkto A dalies šešta pastraipa. Iš tikrųjų šios nuostatos neleidžia įmonei priskirti trečiųjų įmonių, veikiančių tame pačiame sektoriuje, rinkos dalių.

354. *Erste* ir RZB taip pat nurodo, kad toks priskyrimas pažeidžia asmeninės atsakomybės už padarytus konkurencijos teisės pažeidimus principą ir sankcijos proporcingumo principą.

355. Galiausiai RZB ir ÖVAG tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas taip pat pažeidė lygybės principą. Šiuo klausimu RZB prie-

142 — (Rinkos dalys) buvo priskiriamos *GiroCredit* per laikotarpį nuo 1995 m. iki 1997 m. spalio mėn., kai jis buvo centrinė sektoriaus įstaiga, o *Erste* – per laikotarpį nuo 1997 m. spalio mėn. iki 1998 m. birželio mėn., kai perėmęs *GiroCredit* jis tapo vadovaujančiu banku sektoriuje.

kaištauja Pirmosios instancijos teismui, kad šis, skirstydamas į kategorijas, centrines decentralizuotų sektorių įstaigas prilygino dideliems centralizuotiems bankams. Apeliantės nuomone, Pirmosios instancijos teismas turėjo išnagrinėti, ar reikėjo remtis tik kiekvieno atitinkamo sektoriaus rinkos dalies dalimi, kad būtų atsižvelgta į aplinkybę, jog centrinės įstaigos, kaip antai RZB, dalyvavimas apskritojo stalo susitikimuose apsiriboja tik informacijos perdavimu, nes ji negali veikti bankų vardu ir duoti nurodymų dėl galimų susitarimų įgyvendinimo.

356. Komisija primena, kad rinkos dalių priskyrimas ginčijamame sprendime yra pagrįstas ne specialiais konstatavimais, susijusiais su realiu decentralizuotų bankų dalyvavimu pažeidime, o aplinkybe, kad Komisija nubaudė vadovaujančias bendroves už jų pačių veiksmus. Ji priduria, kad šioje byloje jokie trečiųjų asmenų veiksmai nebuvo priskirti (vadovaujančioms bendrovėms).

357. Dėl RZB argumentų Komisija visų pirma pažymi, kad vadovaujančioms bendrovėms nustatytos baudos neviršija 10 % jų apyvartos ribos, nustatytos Reglamento Nr. 17 15 straipsnyje. Tai nėra situacija, kuriai esant reikėtų atsižvelgti į bendrą grupės apyvartą, jei vadovaujanti bendrovė ir decentralizuoti bankai būtų laikomi vienu ūkio subjektu. Be to, Komisija nurodo, kad apeliantė nepaaiškino, kaip skirtingos situacijos buvo vertinamos vienodai be pagrįstos priežasties.

358. Galiausiai Komisija nurodo, kad argumentas dėl baudos proporcingumo nagrinėjimo nepriimtinas, nes Teisingumo Teismas teisingumo sumetimais negali savo vertinimu pakeisti Pirmosios instancijos teismo pateikto vertinimo.

ii) Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su teisės į gynybą pažeidimu

359. *Erste* ir ÖVAG kaltino Pirmosios instancijos teisme Komisiją tuo, kad pranešime apie kaltinimus ji nepaminėjo ketinimo apskaičiuojant baudą priskirti centrinėms įstaigoms jų atitinkamų grupių rinkos dalis.

360. Antrajame kaltinime *Erste* ir *ÖVAG* tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas pažeidė jų teisę į gynybą, skundžiamo sprendimo 369 punkte nusprendęs, kad pranešime apie kaltinimus esančios nuorodos, pagal kurią jie yra taupomųjų kasų ir kredito unijų sektorių vadovaujantys bankai, pakanka.

361. *Erste* ir ÖVAG teigia, kad Komisija neturėjo tik bendrai teigti ir privalėjo informuoti įmones apie ketinamus priimti sprendimus, atsižvelgusi į visas faktines aplinkybes, susijusias su pažeidimu.

iii) Dėl trečiojo kaltinimo, susijusio su neteisingu centrinių įstaigų vaidmens ir funkcijų bankų grupių viduje įvertinimu

362. *Erste*, RZB ir ÖVAG priekaištauja Pirmosios instancijos teismui netinkamai įvertinus jų vaidmenį bankų grupių viduje.

363. *Erste* ginčija Pirmosios instancijos teismo vertinimą skundžiamo sprendimo 401 punkte, pagal kurį jo užduotis buvo „atstovauti“ taupomųjų kasų sektoriui per bankų apskritojo stalo susitikimus.

364. ÖVAG nurodo, kad, priešingai nei nusprendė Pirmosios instancijos teismas, jis neturi jokios galimybės duoti nurodymus nepriklausomoms kredito unijoms ir nesudaro kartu su jomis vieno ūkio subjekto.

365. RZB tvirtina, kad, priešingai nei nurodyta skundžiamo sprendimo 405 punkte, jis neturėjo „daugiau kompetencijos ir geresnės informacijos“ nei kiti jo decentralizuoto sektoriaus bankai. Bet kuriuo atveju jis tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismo tvirtinimai, susiję su jo ryšiais su savo decentralizuotu sektoriumi, neleidžia jam priskirti visų šio sektoriaus rinkos dalių. Galiausiai jis nurodo, kad neturi tokių galimybių daryti žalą privatiems asmenims kaip dideli bankai, kuriems būdinga hierarchinė organizacija, ir kad negali pasipelnyti iš ginčijamos praktikos, nes neturi didelės individualios rinkos dalies ir negauna šio sektoriaus bankų pelno dalies.

iv) Dėl ketvirtojo kaltinimo, susijusio su neteisingu *Erste* ir taupomųjų kasų grupės rinkos dalių nustatymu

366. *Erste* tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai konstatavo, jog Komisija, priskirdama jį vienai iš kategorijų, rėmėsi per didele rinkos dalimi. Iš tikrųjų tiek prieš, tiek po susijungimo su *GiroCredit* jo turima rinkos dalis buvo daug mažesnė, nei nustatė Komisija, o Pirmosios instancijos teismas patvirtino skundžiamo sprendimo 455 ir 458 punktuose.

367. Taigi Pirmosios instancijos teismas, skundžiamo sprendimo 457 punkte nusprendęs, kad *Erste* turi būti priskirtas pirmai kategorijai ir kad kaltinimas, net jeigu būtų pagrįstas, neturėtų įtakos ginčijamo sprendimo rezoliucinei daliai, padarė teisės klaidą. Skirstydamas į kategorijas vienodai įvertinęs turimas 30 % ir 17 % rinkos dalis Pirmosios instancijos teismas taip pat pažeidė vienodo požiūrio ir proporcingumo principus.

368. Komisija tvirtina, kad ji galėjo priskirti *Erste* pirmai kategorijai po susijungimo su *GiroCredit*, nepaisant jo turimos tikslios rinkos dalies. Dėl argumento, kad Komisija turėjo du kartus atsižvelgti į *Erste Österreichische Spar-Casse-Bank AG* (t. y. *Erste* iki jo susijungimo su *GiroCredit*, toliau – EŐ) veiksmus ir rinkos dalis, ji nurodo, jog šis argumentas nepriimtinas, nes *Erste* siekia, kad būtų peržiūrėtos faktinės aplinkybės, o tai nepriklauso Teisingumo Teismo kompetencijai.

v) Dėl penktojo kaltinimo, susijusio su faktinių aplinkybių ir įrodymų iškraipymu

369. ÖVAG tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas iškraipė bylos medžiagoje esančius įrodymus. Iš tikrųjų keitimasis informacija ir ÖVAG, kaip decentralizuotų kredito unijų koordinatoriaus bei atstovo, veikla niekada nebuvo įrodyta (skundžiamo sprendimo 401–406 punktai). Be to, grįsdamas sektoriaus bankų rinkos dalių priskyrimą ÖVAG Pirmosios instancijos teismas neteisingai rėmėsi 1993 m. birželio 23 d. (Austrijos) *Verfassungsgerichtshof* (Konstitucinis teismas) sprendimu (skundžiamo sprendimo 392–401 punktai). Iš tikrųjų ÖVAG pažymi, jog nedalyvavo šiame procese ir kad šis sprendimas susijęs tik su „likvidumo atsargų“ aspektais. Pirmosios instancijos teismas padarė fakto ir teisės klaidą, be to, viršijo jam suteiktos diskrecijos ribas. Galiausiai apeliantas pažymi, kad Pirmosios instancijos teismas detaliai nenagrinėjo jo situacijos, kitaip negu *Erste* ir RZB, taip pat atitinkamų sektorių bankų.

370. Komisija nurodo, kad apeliantas nepateikia paaiškinimų, ir prašo atmesti šį kaltinimą. Kalbant apie Pirmosios instancijos teismo padarytą klaidą remiantis *Verfassungsgerichtshof* sprendimu, reikia nurodyti, kad Komisija ginčija bet kokį iškraipymą. Iš tikrųjų Austrijos teismas išsakė formalią ir bendrą nuomonę dėl santykių tarp „centrinių įstaigų“ ir jų „žemesnės grandies bankų“ ir aiškiai paminėjo šiame sprendime kredito unijas. Komisijos nuomone, ÖVAG netvirtina, kad jo, kaip vadovaujančio banko, vaidmuo yra kitoks negu kitų sektorių vadovaujančių bendrovių.

b) Vertinimas

374. Manau, kad šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, o skundžiamame sprendime nurodė prieštaringus motyvus.

i) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalių priskyrimo centrinėms įstaigoms neteisėtumu

375. Iš tikrųjų pateikdamas šiuos argumentus Pirmosios instancijos teismas teigia, jog vadovaujantis bankas neatsakingas už jo decentralizuoto sektoriaus bankų padarytus pažeidimus, tačiau apskaičiuojant baudą jam vis dėlto reikia priskirti visos grupės rinkos dalis.

371. Manau, kad šis kaltinimas susijęs su kitu jautriu bylos klausimu. Jis susijęs su tuo, kaip Komisija turi apskaičiuoti baudos dydį atsižvelgdama į atsakomybę, kurią turi prisiimti pažeidimą padaręs pažeidėjas.

376. Tai nelogiška. Komisija gali vadovaujančiam bankui priskirti atsakomybę, jeigu šis kartu su decentralizuotu sektoriumi yra vienas ūkio subjektas, ir tokiu atveju apskaičiuodama baudą gali atsižvelgti į realų viso atitinkamo sektoriaus ekonominį pajėgumą, arba ji pradeda tyrimą dėl paties vadovaujančio banko dalyvavimo pažeidime ir apskaičiuodama baudą gali atsižvelgti tik į jo rinkos dalis, nesvarbu, kokią dalį turi jo decentralizuotas sektorius.

372. Šiose bylose Komisija nustatė baudą, kurią ketino skirti *Erste*, RZB ir ÖVAG, kaip vadovaujantiems bankams, priskyrusi jiems jų decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis. Tai leido jai įvertinti jų ekonominį pajėgumą gairių 1 punkto A dalies ketvirtosios pastraipos prasme.

373. Skundžiamo sprendimo 356 ir 373 punktuose Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad taip elgdamasi Komisija nepriskyrė vadovaujantiems bankams jų sektorių bankų pažeidimų ir „nubaudė juos už jų pačių veiksmus“.

377. Taigi Pirmosios instancijos teismo požiūris nenuoseklus. Akivaizdu, jog baudos dydžio apskaičiavimas pagal decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis reiškia vadovaujančių bendrovių „nubaudimą“ už minėtų bankų pažeidimus.

378. Manau, kad nustatydama sankciją, o šiuo atveju baudą Komisija gali atsižvelgti tik į faktinį įmonių, kurios, anot jos, yra atsakingos už rinkoje padarytą pažeidimą, ekonominį pajėgumą. Tai akivaizdžiai matyti iš gairių 1 punkto A dalies ketvirtos pastraipos, kurioje aiškiai kalbama apie „faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę (padaryti žalos)“[143]. Tačiau ginčijamame sprendime tik vadovaujantys bankai buvo pripažinti atsakingais už pažeidimą. Pirmosios instancijos teismas pats tai nurodo, skundžiamo sprendimo 356 punkte pažymėdamas, kad „ginčijamame sprendime rinkos dalių priskyrimas negrindžiamas konkrečiais įrodymais dėl tikrojo decentralizuotų bankų dalyvavimo darant pažeidimą“ ir kad „Komisija patraukė vadovaujančius bankus atsakomybėn už jų pačių veiksmus“.

379. Šiame mano tyrimo etape reikia daryti išvadą, kad pirmas kaltinimas, susijęs su decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalių priskyrimo centrinėms įstaigoms neteisėtumu, yra pagrįstas, net nenagrinėjant kitų apeliantų nurodytų kaltinimų, todėl septinta pirmojo apeliacinių skundų pagrindo dalis priimtina.

380. Atsižvelgdamas į tai manau, kad trečia ir septinta pirmojo apeliacinių skundų pagrindo dalys pagrįstos. Todėl siūlau Teisingumo Teismui pripažinti šį pagrindą, susijusį su teisės klaida vertinant pažeidimo sunkumą, pagrįstu ir panaikinti skundžiamą sprendimą tiek, kiek jis susijęs:

— su teisės klaida, Pirmosios instancijos teismui nusprendus, kad vertindama pažeidimo sunkumą ir apskaičiuodama pagrindinę baudą Komisija galėjo padaryti išvadą apie konkretų pažeidimo poveikį rinkai remdamasi vien kartelio įgyvendinimo faktu, ir

— su teisės klaida ir prieštaringais motyvais, Pirmosios instancijos teismui nusprendus, kad vertindama pažeidimo sunkumą ir apskaičiuodama pagrindinę baudą Komisija galėjo priskirti *Erste*, RZB ir ÖVAG jų decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis, nors nepriskyrė joms pastarųjų neteisėto elgesio.

381. Vis dėlto siūlau Teisingumo Teismui toliau nagrinėti kitus apeliantų nurodytus pagrindus, nes jais taip pat siekiama, kad būtų sumažinta Komisijos skirta bauda.

143 — Išskirta mano.

B — *Dėl antrojo apeliacinių skundų pagrindo, susijusio su teisės klaidomis, motyvavimo stoka ir įrodymų iškraipymu, kalbant apie lengvinančių aplinkybių egzistavimą*

382. Pagal gairių 3 punktą lengvinančios aplinkybės gali būti tokios:

— išimtinai pasyvus arba „prisitaikėliškas prie lyderio“ elgesys darant pažeidimą,

— neteisėtų susitarimų neįgyvendinimas praktikoje,

— pažeidimo nutraukimas Komisijai įsikišus,

— pagrįstos pažeidėjo abejonės dėl savo neteisėto antikonkurencinio elgesio,

— pažeidimai, padaryti dėl aplaidumo arba neatsargumo, ir

— aktyvus įmonės bendradarbiavimas tyrimo metu, nepatenkantis į Pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymo sritį.

383. Nei Komisija ginčijamame sprendime (525–542 konstatuojamosios dalys), nei Pirmosios instancijos teismas skundžiamame sprendime (469–511 konstatuojamosios dalys) nenustatė apeliantų atžvilgiu lengvinančių aplinkybių.

384. Šiuose apeliaciniuose skunduose ÖVAG priekaištauja Pirmosios instancijos teismui nepripažinus lengvinančia aplinkybe jo pasyvaus elgesio darant pažeidimą. BA-CA nuomone, Pirmosios instancijos teismas taip pat padarė teisės klaidų neatsižvelgęs į viešosios valdžios institucijų dalyvavimą bankų apskritojo stalo susitikimuose bei jų viešąjį pobūdį.

a) Dėl pirmos pagrindo dalies, susijusios su klaidingu Pirmosios instancijos teismo pasyvaus ÖVAG elgesio vertinimu

i) Šalių argumentai

385. ÖVAG iš esmės kritikuoja tai, kaip Pirmosios instancijos teismas įvertino lengvinančias aplinkybes, būtent jo elgesį vykdant pažeidimą. Šiuo klausimu jis nurodo kelis kaltinimus.

— Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su neteisingu Pirmosios instancijos teismo kompetencijos įgyvendinimu

386. Apeliantas kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad šis tik pakartojo gairių tekstą ir nenagrinėjo bylos aplinkybių, būtent tam tikro *ÖVAG* vaidmens „Lombardo tinkle“.

— Dėl antrojo kaltinimo, susijusio su klaidingu vertinimo kriterijaus taikymu

387. Apeliantas mano, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą, skundžiamo sprendimo 483 punkte savo vertinimą pagrindęs bankų dalyvavimo apskritojo stalo susitikimuose aplinkybe, į kurią taip pat buvo atsižvelgta skirstant bankus į kategorijas. Taip Pirmosios instancijos teismas bankų paskirstymo pagal jų galią rinkoje klausimą nagrinėjo kartu su lengvinančių aplinkybių pripažinimo klausimu. Tačiau apeliantas mano, kad lengvinančių aplinkybių pripažinimo negali lemti įmonės dalyvavimo susitikimuose „atsitiktinis“ pobūdis. Iš tikrųjų gairės įpareigoja Komisiją atlikti diferencijuotą vaidmenų vertinimą, o ne taikyti kategorišką požiūrį „viskas arba nieko“.

— Dėl trečiojo kaltinimo, susijusio su Pirmosios instancijos teisme pateiktų įrodymų iškraipymu

388. Apelianto nuomone, Pirmosios instancijos teismas iškraipė jo pateiktą aprašą ir iš bylos medžiagos išplaukiančias faktines aplinkybes, susijusias su jo dalyvavimu kartelyje. Iš tikrųjų jis niekada netvirtino nedalyvavęs kartelyje, tačiau nuolat pabrėždavo, kad vaidino jame nereikšmingą vaidmenį.

— Dėl ketvirtojo kaltinimo, susijusio su motyvų prieštaringumu

389. Anot ÖVAG, pateikta analizė prieštaringa tiek, kiek jis yra kvalifikuojamas kaip „didelis bankas“ ir kaip „sektoriaus atstovas“, nors Komisija jo patalpose net neatliko jokio patikrinimo, o apeliantas nepriklausė „ribotam bankų ratui“ ir dalyvavo tik keliuose susitikimuose.

390. Komisija mano, kad šie kaltinimai yra nereikšmingi, nes Teisingumo Teismas teisingumo sumetimais negali savo vertinimu pakeisti Pirmosios instancijos teismo pateikto vertinimo.

ii) Vertinimas

391. Manau, kad visa pirma dalis turi būti atmesta.

392. Dėl pirmojo kaltinimo, manau, kad Pirmosios instancijos teismo negalima kaltinti tuo, kaip jis vykdo teisminę kontrolę. Iš tikrųjų primintina, kad kontroliuodamas ginčijamo sprendimo teisėtumą Pirmosios instancijos teismas vykdo ribotą teisminę kontrolę ir turi atsižvelgti į Komisijos diskreciją nustatyti baudų dydį. Taigi nagrinėdamas ÖVAG nurodytus kaltinimus Pirmosios instancijos teismas turėjo tik patikrinti, ar buvo laikytasi procedūros ir motyvavimo taisyklių, ar tikslios faktinės aplinkybės ir ar nebuvo padaryta teisės arba akivaizdžios vertinimo klaidos ir piktnaudžiauta įgaliojimais. Šiuo klausimu skundžiamo sprendimo 484–487 punktuose Pirmosios instancijos teismas pažymėjo, jog apeliantas neįrodė, kad Komisija padarė faktinių klaidų arba akivaizdžią vertinimo klaidą arba kad atlikdama analizę piktnaudžiavo įgaliojimais.

393. Priešingai nei teigia apeliantas, Pirmosios instancijos teismas ne tik pakartojo gairių tekstą, nes prieš nagrinėdamas skundžiamo sprendimo 483-489 punktuose, kaip Komisija atsižvelgė į kiekvienos įmonės, ypač ÖVAG, elgesį per apskritojo stalo susitikimus, jis šio sprendimo 482-486 punktuose aiškiai nurodė taikytiną teismo praktiką.

394. Todėl manau, kad šį kaltinimą galima lengvai atmesti kaip nepagrįstą.

395. Antrasis kaltinimas taip pat turi būti atmestas. Viena vertus, Komisijos pritaikytas

vertinimo kriterijus, būtent susijęs su kartelio narių dalyvavimu susitikimuose, atitinka skundžiamo sprendimo 482 punkte aiškiai paminėtą nusistovėjusią teismo praktiką. Pagal šį kriterijų leidžiama atsižvelgti į ypatingą įmonės elgesį kartelyje. Kita vertus, priešingai nei tvirtina ÖVAG, minėtas kriterijus skiriasi nuo Komisijos taikyto skirstant apeliantus į kategorijas, t. y. grindžiamo vien įmonių ekonominiu pajėgumu.

398. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, manau, kad pirma šio pagrindo dalis turi būti atmesta kaip iš dalies nepriimtina ir iš dalies nepagrįsta.

b) Dėl antros pagrindo dalies, susijusios su Pirmosios instancijos teismo teisės klaida vertinant viešosios valdžios institucijų dalyvavimą bankų apskritojo stalo susitikimuose[144]

i) Šalių argumentai

396. Trečiasis kaltinimas, mano nuomone, nepriimtinas, nes ÖVAG nepateikė jokių rimtų įrodymų, kurie patvirtintų, kad Pirmosios instancijos teismas iškraipė jo pateiktą aprašą arba iš bylos medžiagos išplaukiančias aplinkybes, susijusias su jo dalyvavimu kartelyje. Bet kuriuo atveju akivaizdu, kad pabrėždamas savo nereikšmingą vaidmenį bankų apskritojo stalo susitikimuose apeliantas siekė įrodyti atsiribojimą nuo kitų kartelio narių.

399. BA-CA iš esmės kaltina Pirmosios instancijos teismą neatsižvelgus į tam tikrų viešosios valdžios institucijų dalyvavimą susitikimuose kaip į lengvinančią aplinkybę. Todėl, vertindamas BA-CA kitaip nei ankstesniuose Komisijos sprendimuose buvo vertinamos kitos įmonės, Pirmosios instancijos teismas pažeidė vienodo požiūrio principą.

397. Galiausiai siūlau Teisingumo Teismui iš karto atmesti ketvirtąjį kaltinimą kaip nepagrįstą, nes aplinkybė, kad Komisija neatliko netikėtų patikrinimų apelianto patalpose, visiškai nedraudžia kvalifikuoti jo kaip „didelio banko“ ir „kredito unijų sektoriaus atstovo“.

400. Apelianto nuomone, iš Komisijos sprendimų praktikos, taip pat Teisingumo Teismo praktikos matyti, kad nacionalinės teisės aktų leidėjo tokio elgesio toleravimas ar nacionalinės valdžios institucijos dalyvavimas susitikimuose yra lengvinanti aplinkybė, pateisinanti baudos sumažinimą, nepaisant atitin-

144 — Skundžiamo sprendimo 261 ir 504–506 punktai.

kamų įmonių dydžio[145]. Konkrečiai BA-CA priekaištauja Pirmosios instancijos teismui skundžiamo sprendimo 505 punkte nusprendus, kad negalima atsižvelgti į tai, jog viešosios valdžios institucijos toleravo pažeidimą, „visų pirma turint galvoje išteklius, kuriais bankai disponavo, kad galėtų gauti tikslios ir teisingos teisinės informacijos“. Pirma, ši sąlyga neatitinka Teisingumo Teismo praktikos, konkrečiai kalbant, 2003 m. rugsėjo 9 d. Sprendimo *CIF*[146]. Antra, tokia sąlyga lemia tam tikrų įmonių diskriminaciją, atsižvelgiant į jų veiklos sritis.

ii) Vertinimas

401. Manau, kad BA-CA nurodyti kaltinimai nepagrįsti.

402. Pirma, skundžiamo sprendimo 505 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad apeliantų pateiktų duomenų dėl tam tikrų viešosios valdžios institucijų dalyvavimo susitikimuose nepakanka tam, kad būtų galima pateisinti pagrįstas abejones dėl apskritojo stalo susitikimų suderinamumo su Bendrijos konkurencijos teise. Mano nuomone, kalbama apie vertinimą, kurio Teisingumo Teismas, remdamasis šios išvados 66-68 punktuose jau nurodytais principais, neprivalo tikrinti apeliacine tvarka.

403. Antra, tai, kad Pirmosios instancijos teismas nusprendė, jog Austrijos institucijų pritarimas tokiam elgesiui arba jo toleravimas negali būti laikomas lengvinančia aplinkybe, neprieštarauja Bendrijos teismo praktikai ir, mano nuomone, nepažeidžia vienodo požiūrio principo.

404. Viena vertus, manau, jog apeliantas negali remtis minėtu Sprendimu *CIF*. Iš tikrųjų šioje byloje palankios sąlygos karteliui buvo sudarytos dėl nacionalinio įstatymo. Būtent šiomis aplinkybėmis Bendrijos teismas minėto sprendimo 57 punkte nusprendė, kad „nustatant sankcijos dydį atitinkamos įmonės veikla gali būti vertinama atsižvelgiant į lengvinančią aplinkybę, kuria laikomi nacionalinės teisės aktai“. Tačiau nagrinėjamu atveju yra kitaip, nes aptariamas Austrijos įstatymas, leidžiantis bankams derinti veiksmus, buvo panaikintas vėliausiai 1994 m. sausio 1 d., t. y. prieš pažeidimo laikotarpį, nagrinėjamą ginčijamame sprendime.

145 — Apeliantas remiasi 1977 m. balandžio 19 d. Komisijos sprendimu 77/327/EEB dėl EEB sutarties 86 straipsnio taikymo procedūros (IV/28.841 – ABG prieš Nyderlanduose veikiančias naftos perdirbimo įmones) (OL L 117, p. 1); 1992 m. vasario 5 d. Komisijos sprendimu 92/204/EEB dėl EEB sutarties 85 straipsnio taikymo procedūros (IV/31.572 ir 32.571 – Nyderlandų statybų pramonė) (OL L 92, p. 1) (žr. sprendimo 141 punktą) ir 1998 m. gruodžio 9 d. Komisijos sprendimu 1999/271/EB dėl EB sutarties 85 straipsnio taikymo procedūros (IV/34.466 – Graikijos keltai (OL L 109, p. 24) bei minėtu Sprendimu *Jungbunzlauer prieš Komisiją* (88 punktas).

146 — C-198/01, Rink. p. I-8055, 57 punktas.

405. Kita vertus, reikia daryti išvadą, kad BACA negali remtis vienodo požiūrio principo pažeidimu dėl to, kad jis buvo vertinamas kitaip negu kitos įmonės ankstesniuose Komisijos sprendimuose.

406. Primintina, kad vienodo požiūrio principas – bendrasis teisės principas, kurio Komisija turi laikytis vykdydama procedūrą pagal EB 81 straipsnį. Pagal nusistovėjusią teismo praktiką reikalaujama, kad panašios situacijos nebūtų vertinamos skirtingai, o skirtingos situacijos – vienodai, nebent toks vertinimas būtų objektyviai pagrįstas[147]. Bendrijos teismas pripažino, kad skaičiuojant pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį skiriamas baudas tam tikras skirtingas įmonių, kurioms yra skirtas Komisijos sprendimas, vertinimas neatsiejamas nuo gairėse pasirinkto metodo taikymo[148]. Iš esmės gairės leidžia Komisijai individualizuoti baudą atsižvelgiant į įmonių elgesį ir specifinius požymius, kad būtų užtikrintas Bendrijos konkurencijos taisyklių veiksmingumas.

407. Be to, iš nusistovėjusios teismo praktikos, kurią Teisingumo Teismas priminė Sprendime *JCB Service prieš Komisiją*, matyti, kad „ankstesnė Komisijos sprendimų praktika nėra teisinis pagrindas nustatant baudas konkurencijos srityje ir kad sprendimai kitose bylose, kiek tai susiję su diskriminacijos buvimu, tėra papildomas rodiklis“[149]. Iš esmės, kaip pažymi Teisingumo Teismas, išvados, kylančios iš šios praktikos, gali būti tik pavyzdys, nes bylų aplinkybės, kaip antai rinkos, prekės, šalys, įmonės ir aptariami laikotarpiai, nėra tapačios[150].

408. Todėl man atrodo, kad galimomis išvadomis iš ankstesnių Komisijos sprendimų negalima remtis nagrinėjamose bylose.

409. Atsižvelgdamas į tai manau, kad antrą šio pagrindo dalį reikia atmesti kaip nepagrįstą.

147 — Be kita ko, žr. 1998 m. gegužės 14 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *BPB de Eendracht prieš Komisiją* (T-311/94, Rink. p. II-1129, 309 punktas) ir minėtą Sprendimą *Archer Daniels Midland I* (107 punktas).

148 — Šiuo klausimu žr. minėtą Sprendimą *Jungbunzlauer prieš Komisiją* (238 punktas).

149 — 205 punktas. Taip pat žr. minėtą Sprendimą *Scandinavian Airlines System prieš Komisiją* (87 punktas ir jame nurodyta teismo praktika)

150 — Minėtas Sprendimas *JCB Service prieš Komisiją* (201 punktas).

c) Dėl trečios pagrindo dalies, susijusios su Pirmosios instancijos teismo klaidingu viešo susitikimų pobūdžio vertinimu[151]

i) Šalių argumentai

410. BA-CA tvirtina, kad nesumažinęs baudos ir neatsižvelgęs į tai, jog apie bankų apskritojo stalo susitikimus buvo viešai žinoma, Pirmosios instancijos teismas padarė įvairių teisės klaidų. Pirma, Pirmosios instancijos teismas nepagrįstai nusprendė, kad apie tikrąjį kartelio mastą nebuvo viešai žinoma, tačiau ieškinyje nurodyta informacija ir, be kita ko, straipsniai spaudoje įrodo, kad visuomenė žinojo apie vykusių pokalbių temas ir tiesioginį bankų apskritojo stalo susitikimų ir palūkanų normos pokyčių ryšį. Todėl Pirmosios instancijos teismas, iš esmės neišnagrinėjęs apelianto pateiktų dokumentų, pažeidė įrodymų administravimo principus. Antra, Pirmosios instancijos teismas, nusprendęs, jog tam, kad būtų sumažinta bauda, visuomenė turi būti puikiai informuota apie vykusius pokalbius, reikalavo daugiau, nei galima reikalauti. Trečia, Pirmosios instancijos teismas klaidingai išdėstė apelianto nurodytas faktines aplinkybes, nes jis iš tikrųjų netvirtino, kad tai, jog apskritojo stalo susitikimai yra viešai žinomi, įrodo jų teisėtumą.

411. Komisija atmeta šiuos teiginius. Ji nurodo, kad nėra jokios teismo praktikos, pagal kurią kartelio dalyviai galėtų manyti, kad jų elgesys teisėtas, nes tam tikri veiksmai yra visiems žinomi. Jei taip būtų, pakaktų tam tikrus veiksmus paviešinti, taip išvengiant baudų. Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas aiškiai nurodė, kad viešumas nėra lemiamas veiksnys.

ii) Vertinimas

412. Siūlau Teisingumo Teismui iš karto atmesti šią dalį kaip nepriimtiną.

413. BA-CA iš esmės ginčija kai kuriuos faktinių aplinkybių vertinimus, kuriuos Pirmosios instancijos teismas atliko skundžiamo sprendimo 506 punkte. Apeliantas tik kritikuoja Pirmosios instancijos teismo išvadas ir nenurodo klaidų, dėl kurių jis iškraipė įrodymus. Taigi jis tik bando pakeisti Pirmosios instancijos vertinimą pateikdama savo įvykių versiją.

151 — Skundžiamo sprendimo 506 punktas.

414. Šiomis aplinkybėmis trečia pagrindo dalis laikytina nepriimtina.

415. Atsižvelgdamas į visą tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pripažinti antrąjį pagrindą, susijusį su Pirmosios instancijos teismo atlikta lengvinančių aplinkybių egzistavimo analize, iš dalies nepriimtinu ir iš dalies nepagrįstu ir jį atmesti.

C — Dėl trečiojo apeliacinių skundų pagrindo, susijusio su teisės klaidomis, vienodo požiūrio, teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisės į gynybą principų pažeidimu bei nepakankamais ir prieštaringais motyvais taikant pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių

416. Pranešime dėl bendradarbiavimo Komisija apibrėžė sąlygas, kurioms esant įmonėms, bendradarbiaujančioms su ja atliekant tyrimą dėl kartelio, gali būti neskiriama arba sumažinama bauda, kuri joms būtų skirta kitu atveju (A skyriaus 3 punktas).

417. Neginčijama, kad taikant apeliantams pranešimą dėl bendradarbiavimo, jų elgesys turi būti vertinamas pagal šio pranešimo D skyrių „Reikšmingas baudos sumažinimas“.

418. Pagal minėto pranešimo D skyriaus 1 punktą, „jei įmonė bendradarbiauja su Komisija, nors neįvykdytos visos B ir C skyrių sąlygos, bauda, kuri jai būtų skirta, jei nebūtų bendradarbiavusi su Komisija, sumažinama 10–50 %“.

419. Pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkte numatyta:

„Taip visų pirma yra tuomet, kai:

— iki išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus įmonė suteikė Komisijai informacijos, pateikė dokumentus ar kitus įrodymus, padedančius atskleisti padarytą pažeidimą,

— gavusi pranešimą apie kaltinimus, įmonė informuoja Komisiją, kad ji neginčija

faktinių aplinkybių, kuriomis Komisija grindžia savo kaltinimus.“

420. Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 530 punkte priminė, jog iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad baudos įmonei sumažinimas dėl bendradarbiavimo pateisinamas tik tuo atveju, jei atitinkamos įmonės veiksmai padeda Komisijai įvykdyti užduotį ir leidžia jai lengviau nustatyti pažeidimą, o prireikus tam tikrais atvejais – užkirsti jam kelią.

421. Primintina, kad pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 1 dalį Komisija, vykdydama pareigas, kurios jai pavestos pagal EB 81 straipsnį, be kita ko, gali gauti visą reikiamą informaciją iš įmonių bei įmonių asociacijų, kurios pagal šio straipsnio 4 dalį privalo pateikti reikalaujamą informaciją. Jeigu įmonė arba įmonių asociacija nepateikia reikalaujamos informacijos per Komisijos nustatytą terminą arba pateikia ne visą informaciją, Komisija, remdamasi Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 5 dalimi, gali priimti reikalaujantį pateikti informaciją sprendimą, o ir toliau atsisakančioms pateikti tokią informaciją įmonėms ir įmonių asociacijoms – skirti vienkartinę arba periodinę baudą.

422. Toks bendradarbiavimas atliekant tyrimą, kaip pažymėjo Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 529 punkte, nesukuria teisės sumažinti baudą, jeigu jis neviršija įmonei pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 4 ir 5 dalis tenkančių pareigų. Tačiau jei atsakydama į prašymą pateikti informacijos pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį įmonė suteikia informacijos, išsamesnės už tą, kurios Komisija gali reikalauti pagal minėtą straipsnį, bauda šiai įmonei gali būti sumažinta.

423. Atsižvelgiant į šiuos principus reikia išnagrinėti, ar Pirmosios instancijos teismo atlikta analizė, susijusi su baudos mažinimu, kurį Komisija pritaikė apeliantams remdamasi pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkto pirma įtrauka, pagrįsta klaidingu vertinimu.

424. Ginčijamame sprendime bankų bendradarbiavimą Komisija vertino remdamasi pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punktu. Šiems bankams skirtas baudas ji 10 % sumažino pagal D skyriaus 2 punkto antrą įtrauką, nes bankai neginčijo pranešime apie kaltinimus išdėstytų faktinių aplinkybių[152]. Tačiau ji atsisakė sumažinti baudą pagal D skyriaus 2 punkto pirmą įtrauką, pagal

152 — Ginčijamo sprendimo 558 ir 559 konstatuojamosios dalys.

kurią bauda gali būti sumažinama, jei „prieš išsiunčiant pranešimą apie kaltinimus įmonė suteikė Komisijai informaciją, dokumentus ir įrodomąją medžiagą, kuri padeda patvirtinti padarytą pažeidimą“.

425. Dėl atsakymų į prašymus pateikti informacijos Komisija teigė, kad apskritojo stalo susitikimų datos ir dalyvių pavadinimai nebuvo paskelbti, o atitinkami dokumentai nebuvo pateikti savanoriškai. Todėl, Komisijos nuomone, jų negalima kvalifikuoti kaip „bendradarbiavimo“[153].

426. Dėl bendro bankų faktinių aplinkybių aprašo Komisija nusprendė, kad jame nebuvo vertingesnės informacijos nei reikalaujama pagal teisės aktus. Ji pripažino, kad bendrame aplinkybių apraše yra daugiau informacijos nei reikalauta, nes išsamiai išdėstomas istorinis „Lombardo tinklo“ kontekstas ir apibendrinamas įvairių apskritojo stalo susitikimų turinys. Tačiau, anot jos, šis aprašas labiau buvo skirtas ne aplinkybėms paaiškinti, o bankų gynybai.

427. Dėl kartu su bendru aplinkybių aprašu pateiktų dokumentų Komisija pažymėjo, kad bankai negalėjo atsakyti į jos užklausą nurodyti, kuriuose dokumentuose yra naujų faktinių aplinkybių nei nurodytos dokumentuose, paimtuose per patikrinimus arba turėjusiuose būti perduotais dėl prašymo pateikti informacijos, todėl ji nusprendė, kad jie nedavė jokios papildomos naudos[154].

428. Skundžiamame sprendime Pirmosios instancijos teismas atmetė visus pagrindus, susijusius su pranešimo dėl bendradarbiavimo nepaisymu. Be to, atsižvelgdamas į pažeidimo sunkumą Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad apeliantų bendradarbiavimas nagrinėjamoje byloje nepateisina papildomo jiems skirtos baudos sumažinimo.

429. Apeliaciniame skunde apeliantai kaltina Pirmosios instancijos teismą neteisingai įvertinus jų bendradarbiavimo pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo apimtį, taip pat pažeidus vienodo požiūrio ir teisėtų lūkesčių apsaugos principus. Jie tvirtina, kad pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių jiems turėtų būti kur kas daugiau sumažinta skirta bauda.

153 — Ginčijamo sprendimo 545 ir 546 konstatuojamosios dalys.

154 — Ginčijamo sprendimo 547–557 konstatuojamosios dalys.

1. Dėl pirmosios pagrindo dalies, pagrįstos aplinkybe, kad Pirmosios instancijos teismas netinkamai įvertino Komisijos diskreciją ir savo teisminės kontrolės ribas

a) Šalių argumentai

430. BA-CA tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas neteisingai įvertino Komisijos turimą diskreciją įgyvendinti pranešimą dėl bendradarbiavimo ir savo teisminės kontrolės ribas. Iš tikrųjų pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrius Komisijai nesuteikia jokios diskrecijos vertinant, ar, pirma, įmonės pateikta informacija padėjo Komisijai, ir, antra, ar bendradarbiavusiai įmonei turi būti sumažinta bauda. Nuoroda į minėtą Sprendimą *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* taip pat negali pateisinti Komisijos neribotos diskrecijos vertinti. Be to, priešingai nei Pirmosios instancijos teismas nusprendė ginčijamo sprendimo 532 punkte, įmonės bendradarbiavimo vertinimas priklauso neribotai Pirmosios instancijos teismo kompetencijai. Šiuo klausimu apeliantas remiasi minėtu Sprendimu *Groupe Danone prieš Komisiją*, kuriame Pirmosios instancijos teismas sutiko išnagrinėti, ar Komisijos įmonei pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkto pirmą įtrauką pritaikytas baudos sumažinimas grindžiamas klaidingu įmonės bendradarbiavimo apimties įvertinimu, visų pirma atsižvelgiant į Komisijos sprendimų praktiką[155].

b) Vertinimas

431. Aš nepritariu apelianto požiūriui į Komisijos diskreciją taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo.

432. Iš tikrųjų, kaip buvo pažymėta, remiantis nusistovėjusia teismo praktika, Komisija, nustatydama baudos dydį, turi didelę diskreciją. Įgyvendindama šią diskreciją Komisija gali atsižvelgti į įvairius veiksnius su sąlyga, kad nebus viršytos Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalyje nustatytos ribos. Dėl atsižvelgimo į įmonės bendradarbiavimą per procedūrą minėtame Sprendime *Dansk Rørindustri ir kt. prieš Komisiją* Teisingumo Teismas aiškiai pripažino, kad „šiuo klausimu Komisija disponuoja diskrecija, kaip išplaukia iš (pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkto) teksto, būtent iš jo pirmos frazės „Tai visų pirma taikoma <…>““. Šiame sprendime Teisingumo Teismas nusprendė, kad neviršydama šio pranešimo nubrėžtų ribų Komisija naudojasi savo diskrecija įvertinti, ar informacija arba dokumentai, kuriuos įmonės pateikė savanoriškai, padėjo jai atlikti užduotį ir ar, remiantis šiuo pranešimu, įmonei reikia sumažinti baudą[156].

155 — 456 punktas.

156 — 393 ir 394 punktai.

433. Todėl šiomis sąlygomis bei, kaip skundžiamo sprendimo 532 punkte teigia Pirmosios instancijos teismas, Komisijos vertinimui gali būti taikoma tik ribota teisminė kontrolė.

434. Galiausiai pabrėžtina, kad minėtame Sprendime *Groupe Danone prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas tinkamai išnagrinėjo, ar Komisijos atitinkamai įmonei pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkto pirmą įtrauką pritaikytas baudos sumažinimas nėra grindžiamas klaidingu jos bendradarbiavimo apimties įvertinimu ir ar juo nepažeidžiamas vienodo požiūrio principas. Vis dėlto reikia priminti apeliantui, kad šio sprendimo 458 punkte Pirmosios instancijos teismas nesirėmė ankstesne Komisijos sprendimų praktika, manydamas, jog „vien tai, kad (ji) savo sprendimų praktikoje yra tam tikra dalimi sumažinusi baudą už tam tikrą elgesį, nereiškia, kad per vėlesnę administracinę procedūrą Komisija, vertindama panašų elgesį, privalo atitinkamai sumažinti baudą“.

435. Atsižvelgdamas į tai, siūlau Teisingumo Teismui atmesti pirmą dalį kaip nepagrįstą.

2. Dėl antros pagrindo dalies, susijusios su teisės klaida taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo

436. Grįsdami šią dalį RZB ir BA-CA pateikia du kaltinimus.

a) Dėl pirmojo kaltinimo, susijusio su klaidingo vertinimo kriterijaus taikymu ir vienodo požiūrio principo pažeidimu

i) Šalių argumentai

437. RZB ir BA-CA tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas, skundžiamo sprendimo 553 punkte nusprendęs, jog Komisija galėjo reikalauti, kad bendradarbiavimas atneštų „papildomos naudos“ tam, kad būtų sumažinta bauda, padarė teisės klaidą[157].

438. BA-CA taip pat tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas, panaudodamas šį kriterijų, pažeidė vienodo požiūrio principą. Viena vertus, Pirmosios instancijos teismas turėjo daugiau sumažinti baudą, nes jo bendradarbiavimas buvo didesnis ir geresnis, palyginti

157 — Apeliaciniame skunde BA-CA nurodo „naudingą“ („Hilfreiche“) įmonės bendradarbiavimą. Skundžiamame sprendime šio žodžio nėra.

su kitais bankais. Kita vertus, skundžiamo sprendimo 534 punkte Pirmosios instancijos teismas klaidingai nusprendė, jog remiantis vien aplinkybe, kad Komisija ankstesnėje sprendimų praktikoje už tam tikrą elgesį tam tikra dalimi sumažindavo baudą, negalima daryti išvados, kad ji yra įpareigota per vėlesnę administracinę procedūrą vertindama panašų elgesį atitinkamai sumažinti baudą.

ii) Vertinimas

439. Siūlau Teisingumo Teismui iš karto atmesti RZB ir BA-CA argumentus dėl klaidingo vertinimo kriterijaus taikymo kaip nepriimtinus remiantis šios išvados 65 punkte nurodytais principais. Iš tikrųjų iš bylos dokumentų matyti, kad RZB ir BA-CA tik pakartoja argumentus, kurios jau buvo nurodę Pirmosios instancijos teisme.

440. Manau, kad BA-CA argumentas, pagrįstas vienodo požiūrio principo pažeidimu, nepagrįstas.

441. Taip pat reikia pažymėti, kad pagal teismų praktiką, vertindama įmonių bendradarbiavimą, Komisija negali pažeisti vienodo požiūrio principo[158]. Vienodo požiūrio principas yra bendras Bendrijos teisės principas, kuris pagal nusistovėjusią teismų praktiką yra pažeidžiamas, jei panašios situacijos vertinamos skirtingai ar skirtingos situacijos vertinamos vienodai, nebent tai būtų objektyviai pagrįsta.

442. Vis dėlto Bendrijos teismas pripažino, kad skaičiuojant pagal Reglamento Nr. 17 15 straipsnio 2 dalį skiriamas baudas tam tikras skirtingas įmonių, kurioms skirtas Komisijos sprendimas, vertinimas yra neatsiejamas nuo gairėse pasirinkto metodo taikymo[159]. Dėl įmonės bendradarbiavimo per procedūrą Pirmosios instancijos teismas minėtame Sprendime *Groupe Danone prieš Komisiją* nusprendė, kad skirtingas atitinkamų įmonių vertinimas turi būti aiškinamas skirtingu bendradarbiavimo laipsniu, ypač tada, kai yra pateikiama skirtinga informacija arba ši informacija pateikiama skirtinguose administracinės procedūros etapuose ar skirtingomis aplinkybėmis[160].

158 — Žr. minėtą Sprendimą *Groupe Danone prieš Komisiją* (453 punktas).

159 — Šiuo klausimu žr. minėtą Sprendimą *Jungbunzlauer prieš Komisiją* (238 punktas).

160 — 454 punktas.

443. Grįsdamas savo kaltinimą apeliantas kaltina Pirmosios instancijos teismą nepakankamai sumažinus jo baudą pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių ir neatsižvelgus į tai, kad jis daugiau bendradarbiavo per procedūrą nei kiti suinteresuoti bankai. Manau, kad Teisingumo Teismas negali nagrinėti šio argumento apeliacine tvarka, nes taip jis savo vertinimu pakeistų Pirmosios instancijos teismo pateiktą vertinimą.

444. Bet kuriuo atveju, ir net jei Teisingumo Teismas turėtų pripažinti minėtą argumentą priimtinu, atrodo, kad atsižvelgęs į Komisijos turimą diskreciją Pirmosios instancijos teismas galėjo pagrįstai ir nepadaręs teisės klaidos, kuri galėtų būti apskųsta apeliacine tvarka, nuspręsti, kad apelianto bendradarbiavimas, iš esmės atitinkantis situaciją, kuriai esant galima mažinti baudą pagal pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyrių, nebūtinai turėjo įpareigoti Komisiją dar labiau ją sumažinti.

445. Galiausiai, priešingai negu tvirtina BA-CA, Pirmosios instancijos teismas nepadarė teisės klaidos skundžiamo sprendimo 534 punkte nusprendęs, kad Komisija nėra susaistyta savo ankstesnės sprendimų praktikos. Iš tikrųjų, kaip buvo nurodyta šios išvados 407 punkte, iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad ankstesnė Komisijos sprendimų praktika nėra teisinis pagrindas nustatant baudas konkurencijos srityje ir kad sprendimai kitose bylose, kiek tai susiję su diskriminacijos buvimu, tėra papildomas rodiklis. Todėl darytina išvada, kad BA-CA negali remtis vienodo požiūrio principo pažeidimu dėl to, kad buvo vertinamas kitaip negu kitos įmonės ankstesniuose Komisijos sprendimuose.

446. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui pripažinti šį pirmąjį kaltinimą iš dalies nepriimtinu ir iš dalies nepagrįstu.

b) Dėl antro kaltinimo, susijusio su teisės klaida vertinant bankų bendradarbiavimo apimtį, vienodo požiūrio, teisėtų lūkesčių apsaugos ir teisės į gynybą užtikrinimo principų pažeidimu bei nepakankamu ir prieštaringu motyvavimu

447. Ši kaltinimą nurodo RZB ir BA-CA.

448. Nurodydami savo situacijos ypatumus jie iš esmės tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidų vertindamas jų bendradarbiavimą su Komisija įvairiuose procedūros etapuose. Pirmosios instancijos teismas neteisingai taikė Reglamento Nr. 17 11 straipsnį ir neatsižvelgė į ankstesnę Komisijos sprendimų praktiką. Be to, jis pažeidė

vienodo požiūrio, teisėtų lūkesčių apsaugos principus ir apeliantų teisę į gynybą. Galiausiai Pirmosios instancijos teismas nepakankamai ir prieštaringai motyvavo skundžiamą sprendimą.

i) Dėl pirmojo RZB argumento, susijusio su klaidingu savanoriškų atsakymų į prašymus pateikti informacijos vertinimu ir teisės į gynybą pažeidimu

— Šalių argumentai

449. RZB kaltina Pirmosios instancijos teismą nekvalifikavus jo pateiktų atsakymų į Komisijos prašymą pateikti informacijos kaip „savanoriškų“, dėl ko, RZB nuomone, remiantis pranešimu dėl bendradarbiavimo jai būtų sumažinta bauda. Taip Pirmosios instancijos teismas leidžia Komisijai, kai tik ji pradeda abejoti dėl konkurentų susitikimų, adresuoti labai neaiškiai suformuluotus prašymus pateikti informacijos, sukeliančius rimtų pasekmių įmonėms, kurios į juos neatsako. Taigi Komisija pateikė įmonėms paprastus standartinius klausimus, į kuriuos atsakydamos jos buvo priverstos liudyti prieš save. Toks požiūris pažeidžia minėtų įmonių teisę į gynybą, apibrėžtą minėtame Sprendime *Orkem prieš Komisiją*[161].

450. Komisija mano, kad RZB nepaisė fakto, jog į informaciją, pateiktą „savanoriškai“ bendradarbiaujant pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo, ši institucija gali atsižvelgti, tik jei ši informacija padeda atskleisti pažeidimą ir nubausti už jį ir patenka į tikro bendradarbiavimo sferą. Tačiau RZB pateikta informacija tik apibūdino istorinį „Lombardo tinklo“ kontekstą ir kartelio susitikimų turinį, o tai Komisija jau žinojo. Taigi nebuvo jokios „papildomos naudos“. Be to, Komisija pabrėžia, kad apklausdama apeliantus ji buvo informuota, jog visi bankininkystės produktai buvo aptariami apskritojo stalo susitikimuose, kurie sudarė tinklą, todėl pažeidimo apimtis, taigi ir tyrimo dalykas buvo aiškiai nustatyti, konkrečiai kalbant apie dalyvavusias įmones, pažeidimo pobūdį ir susitarimų dalyką. Galiausiai Komisija pažymi, kad klausimai buvo susiję su visais reguliariai vykusiais apskritojo stalo susitikimais, taigi įmonės neturėjo nei išskirti, nei vertinti susitikimų, kurie galėjo būti pripažinti pažeidžiančiais EB 81 straipsnį.

161 — 32 ir paskesni punktai.

— Vertinimas

451. 1998 m. rugsėjo 21 d. Komisija daugeliui bankų, įtariamų dalyvaujant kartelyje arba suderintuose veiksmuose, išsiuntė prašymą pateikti informacijos, kaip numatyta Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 1 ir 2 dalyse.

452. Komisijos įvairiems bankams išsiųstų prašymų pateikti informacijos apimtis svyravo nuo 30 (BA-CA) iki 3 (ÖVAG ir *Bank der Österreichischen Postsparkasse AG*, toliau – PSK-B) klausimų. Bankams pateikti klausimai išsamiausiuose prašymuose pateikti informacijos, be kita ko, buvo susiję su apskritojo stalo susitikimų dalyvių nurodymu (pavardžių, atstovaujamų įmonių ir pareigų), visų su jais susijusių vidaus dokumentų pateikimu, taip pat pokalbių turinio aprašymu. Prašymuose pateikti informacijos taip pat būdavo nurodomi tokie prašymai:

„Pateikite visus protokolus, raštus, korespondenciją arba kitus dokumentus, susijusius su susirinkimais, pokalbiais arba kitais Jūsų įmonės ryšiais su kitomis Austrijos kredito įstaigomis per toliau nurodytus apskritojo stalo susitikimus arba galimus kitus reguliariai vykusius apskritojo stalo susitikimus (vykusius iki, per ar po tokių kontaktų). Nurodykite datas (įskaitant atitinkamai pirmo ir paskutinio susitikimo datą) ir dalyvius (pavardes, atstovaujamą įmonę, pareigas)“. (Toliau pateikiamas tam tikrų apskritojo stalo susitikimų sąrašas).

453. Manau, kad šie kaltinimai nepagrįsti.

454. Iš tikrųjų atrodo, kad apeliantas painioja pareigas, kurios jam kyla Komisijai pateikus prašymą pateikti informacijos pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį, ir pranešimo dėl bendradarbiavimo jam suteikiamus pranašumus.

455. Apeliantas turi atsakyti į Komisijos prašymus pateikti informacijos remdamasis šiai institucijai suteiktais įgaliojimais vykdyti tyrimą.

456. Pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 1–5 dalis bei, kaip matyti iš minėto Sprendimo *Orkem prieš Komisiją*, Komisija turi teisę prireikus savo sprendimu įpareigoti įmonę visą reikalingą informaciją apie jai žinomas faktines aplinkybes ir pateikti turimus su

šiomis aplinkybėmis susijusius dokumentus[162]. Nepažeisdama įmonės teisės į gynybą ji privalo taip elgtis taip pat tuo atveju, kai minėti dokumentai gali padėti „nustatyti šios ar kitos įmonės antikonkurencinius veiksmus“[163]. Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagal Reglamentą Nr. 17 įmonei nustatyta pareiga aktyviai bendradarbiauti, o tai reiškia, kad Komisijos žinion ji turi pateikti visą su tyrimo dalyku susijusią informaciją[164]. Taigi nagrinėjamoje byloje nebuvo „savanoriško“ apelianto bendradarbiavimo per procedūrą, kuris galėtų būti priskirtas pranešime dėl bendradarbiavimo numatytiems atvejams.

457. Tokiomis aplinkybėmis Pirmosios instancijos teismas, panašu, galėjo pagrįstai nekvalifikuoti apelianto indėlio kaip „savanoriško“ ir nesumažinti jo baudos remiantis pranešimu dėl bendradarbiavimo.

458. Be to, atsižvelgdamas į Teisingumo Teismo praktiką manau, kad Pirmosios instancijos teismas nepažeidė apelianto teisės į gynybą.

459. Žinau, kad Komisija per sankcijų paskyrimu galinčias pasibaigti administracines procedūras privalo užtikrinti teisę į gynybą, kuri yra pagrindinis Bendrijos teisės sistemos principas[165]. Taigi, kaip Teisingumo Teismas pažymėjo minėtame Sprendime *Orkem prieš Komisiją*, ši teisė privalo būti užtikrinta dar parengtinio tyrimo etape, nes šis tyrimas gali būti lemiamas pateikiant įmonių veiksmų neteisėtumo įrodymų[166].

460. Teisingumo Teismas ieško pusiausvyros tarp antikonkurencinių kartelių atskleidimo ir nubaudimo už juos reikalavimų, taip pat reikalavimų, susijusių su būtinybe užtikrinti įmonių, kurių atžvilgiu Komisija pradėjo tyrimą, teisę į gynybą.

461. Atsižvelgiant į Teisingumo Teismo Sprendime *Orkem prieš Komisiją* 34 punkte pateiktą apibrėžimą, pagal kurį: „nors Komisija, norėdama išsaugoti Reglamento Nr. 17 11 straipsnio 2 ir 5 dalių veiksmingą poveikį, turi teisę nurodyti įmonėms pateikti visą būtiną informaciją apie faktus, kurie joms gali būti žinomi, ir prireikus perduoti jai turimus su tuo susijusius dokumentus, *net jeigu jais pasinaudojus galima nustatyti vienos ar kitos įmonės konkurenciją pažeidžiančius veiksmus, vis dėlto sprendimu dėl*

162 — 34 punktas.
163 — Ten pat.
164 — 27 punktas.
165 — Žr. 1983 m. lapkričio 9 d. Teisingumo Teismo sprendimą *Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin prieš Komisiją* (322/81, Rink. p. 3461, 7 punktas); minėtą Sprendimą *Hoechst prieš Komisiją* (15 punktas); taip pat minėtą Sprendimą *Orkem prieš Komisiją* (32 ir 33 punktai).
166 — 33 punktas.

prašymo pateikti informacijos ji negali pažeisti įmonei pripažintos teisės į gynybą[167]“, atrodo, kad šią pusiausvyrą labai sunku rasti. Kaip Teisingumo Teismas nurodo šio sprendimo 35 punkte, tai reiškia, jog „Komisija negali įpareigoti įmonės pateikti atsakymus, kuriais tokia įmonė turėtų pripažinti pažeidimą, kurį turi įrodyti pati Komisija“[168].

462. Ši tam tikrais atžvilgiais prieštaringa teismo praktika parodo, su kokiais sunkumais gali susidurti Bendrijos teismas kontroliuodamas teisės į gynybą laikymąsi tokiose procedūrose.

463. Ši kontrolė būtinai turi būti vykdoma kiekvienu konkrečiu atveju. Visų pirma kyla klausimas, kokia informacija gali įrodyti įmonės antikonkurencinį elgesį rinkoje.

464. Nagrinėjamos bylos šiuo klausimu nekelia sunkumų.

465. Iš tikrųjų Teisingumo Teismas jau nusprendė, kad klausimai dėl įmonių susitikimų, kuriais siekiama gauti faktinės informacijos apie šių susitikimų turinį ir dalyvių įgaliojimus bei su jais susijusius dokumentus, nekritikuotini[169].

466. Tačiau Teisingumo Teismas taip pat nusprendė, kad informacija apie susitikimų, kuriuose įmonės dalyvavo, dalyką ir eigą bei jų rezultatus arba išvadas yra nesuderinami su teise į gynybą, nes tokia informacija gali priversti įmones prisipažinti dalyvavus darant pažeidimą[170].

467. Šiose bylose Pirmosios instancijos teismas nurodė, kad Komisijos prašymais buvo siekiama gauti faktinės informacijos apie visus apskritojo stalo susitikimus, o tokios išvados, priminsiu, Teisingumo Teismas negali nagrinėti apeliacine tvarka.

468. Todėl atsižvelgiant į minėtą teismo praktiką atrodo, kad Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 541 ir 544 punktuose galėjo pagrįstai nuspręsti, kad

167 — Mano pažymėta.

168 — Taip pat žr. minėtą Sprendimą *Aalborg Portland ir kt. prieš Komisiją* (61-65 punktai).

169 — Minėto Sprendimo *Orkem prieš Komisiją* (37 punktas).

170 — Žr. skundžiamo sprendimo 540 punkte nurodytą teismo praktiką ir visų pirma 2001 m. vasario 20 d. Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Mannesmannröhren-Werke prieš Komisiją* (T-112/98, Rink. p. II-729, 71–73 punktai ir juose nurodyta teismo praktika).

pateiktais klausimais Komisija negalėjo pažeisti apelianto teisės į gynybą.

469. Atsižvelgdamas į tai manau, kad pirmasis RZB argumentas, susijęs su klaidingu atsakymų į prašymus pateikti informacijos „savarankiškumo“ vertinimu, turi būti atmestas kaip nepagrįstas.

ii) Dėl antro argumento, susijusio su teisės klaidomis vertinant bendrą faktinių aplinkybių aprašą

— Šalių argumentai

470. Šį antrą argumentą nurodo RZB ir BA-CA.

471. Pirma, šie du bankai tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas, skundžiamo sprendimo 556 punkte nusprendęs, kad konkurencijos teisę pažeidžiančios veiklos konteksto paaiškinimai negali būti laikomi bendradarbiavimu vykstant procedūrai pranešimo dėl bendradarbiavimo prasme, nes jie gali būti įmonių gynybos priemonė, padarė teisės klaidą. BA-CA mano, kad nėra jokios teisės normos, pagal kurią dokumentas, šalių naudotas savo gynybai, kartu negali suteikti Komisijai tikslios ir naudingos informacijos dėl bylos esmės, kuria remiantis konstatuojamas pažeidimas.

472. Antra, RZB tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismo atlikta analizė yra klaidinga, nes Komisijos argumentai prieštarauja jos sprendimuose esančiai praktikai. Apeliantas šiuo klausimu daro nuorodą į 2006 m. pranešimo dėl bendradarbiavimo II skyriaus A dalies 9 punkto a papunktį ir IV skyrių[171].

473. Trečia, BA-CA nurodo, kad Pirmosios instancijos teismas padarė teisės klaidą nusprendęs, jog Komisija turėjo teisę, vertindama savanoriško bankų bendradarbiavimo naudą, atsižvelgti į tai, kad bankai kartu su bendru faktinių aplinkybių aprašu jai neperdavė „visų dokumentų, susijusių su apskritojo stalo susitikimais“. Jis mano, kad nėra jokios normos šiuo klausimu. Be to, atsižvelgiant į pažeidimo apimtį, BA-CA galėjo pateikti šiuos dokumentus tik dalimis per tam tikrą laiką.

474. Ketvirta, BA-CA tvirtina, kad skundžiamame sprendime yra prieštaravimų. Iš

171 — Komisijos pranešimas dėl baudų neskyrimo ar sumažinimo kartelių atvejais (OL C 298, p. 17).

tikrųjų, nors bendras faktinių aplinkybių aprašas padėjo nustatyti pažeidimą, Pirmosios instancijos teismas nesumažino baudos apeliantui.

— Vertinimas

475. Iš esmės RZB ir BA-CA kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad jis nepaneigė Komisijos vertinimo, pagal kurį bankai panaudojo kaip gynybos priemonę bendrą faktinių aplinkybių aprašą. Siūlau Teisingumo Teismui iš karto atmesti šį argumentą kaip nepagrįstą, nes tik Komisija gali vertinti galimą įmonių bendradarbiavimo per procedūrą apimtį pateikdamos bendrą faktinių aplinkybių aprašą, o Pirmosios instancijos teismas turi paisyti Komisijos diskrecijos šioje srityje.

476. Siūlau Pirmosios instancijos teismui taip pat nepritarti antrajam RZB argumentui. Viena vertus, kaip buvo nurodyta, Komisija nėra įpareigota savo ankstesnės sprendimų praktikos. Kita vertus, RZB negali remtis pranešimo dėl bendradarbiavimo, kurį Komisija patvirtino 2006 m., t. y. praėjus ketveriems metams po to, kai buvo priimtas ginčijamas sprendimas, nuostatomis.

477. Trečiasis, BA-CA nurodytas argumentas taip pat turi būti atmestas. Pirmosios instancijos teismas galėjo pagrįstai remtis Komisijos šiuo klausimu turima diskrecija tam, kad nuspręstų, jog vertindama įmonės bendradarbiavimo naudą ji galėjo atsižvelgti į tai, kad kartu su bendru faktinių aplinkybių aprašu buvo perduoti ne visi dokumentai.

478. Atsižvelgdamas į tai manau, kad Pirmosios instancijos teismo atliktoje apeliantų pateikto bendro faktinių aplinkybių aprašo analizėje nėra teisės klaidų ir prieštaravimų.

479. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti visus šiuo klausimu RZB ir BA-CA pateiktus kaltinimus.

iii) Dėl trečiojo argumento, susijusio su teisės klaida vertinant RZB pripažinimą, kad pažeidimas turėjo antikonkurencinį tikslą, ir vienodo požiūrio principo pažeidimu

— Šalių argumentai

480. RZB kaltina Pirmosios instancijos teismą skundžiamo sprendimo 559 punkte neatsižvelgus į ypatingą jo prisipažinimo vertę, nors pati Komisija, atlikdama analizę, aiškiai juo rėmėsi. Pirmosios instancijos teismo vertinimas prieštarauja jo praktikai, nes minėtame Sprendime *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją* šis teismas pripažino, kad įmonės prisipažinimas dalyvavus neteisėtame kartelyje palengvina Komisijos darbą. Be to, šia analize pažeidžiamas vienodo požiūrio principas, nes, nepaisant prisipažinimo, RZB buvo vertinamas taip pat kaip ir kiti bankai. Apeliantas ragina Teisingumo Teismą sumažinti jam skirtą baudą mažiausiai 10 %.

481. Komisija nurodo, kad baudai sumažinti daugiau kaip 10 % būtina sąlyga nebuvo įvykdyta, nes ji jau turėjo dokumentus, kurių reikėjo pagrindinėms faktinėms aplinkybėms nustatyti. Ji atkakliai tvirtina, jog pranešimas dėl bendradarbiavimo yra tyrimo priemonė, kurioje kartu nurodytas finansinis paskatinimas, o ne priemonė, kuria siekiama atsidėkoti įmonei, sutikusiai bendradarbiauti su Komisija, ir primena, kad ji naudojasi diskrecija nagrinėdama klausimą, ar informacija padeda nustatyti pažeidimą.

— Vertinimas

482. Manau, kad šis argumentas taip pat turi būti atmestas.

483. Minėtame Sprendime *Krupp Thyssen Stainless ir Acciai speciali Terni prieš Komisiją* Pirmosios instancijos teismas pripažino, kad „kartelio pripažinimas labiau palengvina Komisijos darbą vykstant tyrimui nei paprasčiausias faktinių aplinkybių pripažinimas“[172]. Kalbama apie principinę formuluotę, kurią vis dėlto reikia taikyti kiekvienu konkrečiu atveju, kaip aiškiai pripažino Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 559 punkte. Pirmosios instancijos teismas atsižvelgė į Komisijos turimą diskreciją vertinant įmonių bendradarbiavimą per procedūrą. Todėl galėjo pagrįstai ir nepadaręs teisės klaidos, kuri galėtų būti apskųsta apeliacine tvarka, nuspręsti, kad Komisija kiekvienu atskiru atveju privalo įvertinti, ar toks prisipažinimas iš tikrųjų palengvino jos darbą.

172 — 276 punktas.

484. Be to, negali būti pritarta RZB argumentui, kad pažeidžiamas vienodo požiūrio principas, nes, nepaisant prisipažinimo, jis buvo vertinamas taip pat kaip ir kiti bankai.

485. Iš tikrųjų iš skundžiamo sprendimo matyti, kad apelianto prisipažinimas nepalengvino Komisijos darbo, t. y. nebuvo kriterijaus, kurio pagrindu gali būti sumažinta bauda. Šiomis sąlygomis manau, kad Pirmosios instancijos teismas galėjo nuspręsti, jog Komisija visiškai neprivalo išskirti šio banko iš kitų, atitinkamai dar sumažindama jo baudą.

iv) Dėl ketvirtojo argumento, pagrįsto įrodinėjimo pareigos, susijusios su RZB bendradarbiavimo nauda, perkėlimu ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu

— Šalių argumentai

486. RZB kaltina Pirmosios instancijos teismą tuo, kad skundžiamo sprendimo 546–551 punktuose nusprendęs, jog apeliantas, norėdamas, kad jo bauda būtų sumažinta daugiau nei 10 %, turėjo įrodyti, kad Komisija nebūtų galėjusi nustatyti pažeidimo be jo pateiktų duomenų, perkėlė įrodinėjimo pareigą. Viena vertus, ši analizė prieštarauja pranešimo dėl bendradarbiavimo D skyriaus 2 punkto antrai įtraukai ir dėl to pažeidžia teisėtų lūkesčių apsaugos principą. Kita vertus, minėta analizė yra nesuderinama su Komisijos pareiga per administracines procedūras nustatyti ir palankias, ir nepalankias aplinkybes.

— Vertinimas

487. Siūlau Teisingumo Teismui atmesti šį argumentą. Manau, kad RZB vėl painioja Reglamento Nr. 17 11 straipsnyje numatytą procedūrą, susijusią su prašymais pateikti informacijos, kuriuos Komisija gali parengti vykdydama tyrimą, ir atvejus, kai pagal pranešimą dėl bendradarbiavimo jam gali būti sumažinta bauda.

488. RZB ginčija argumentus, kuriuos Pirmosios instancijos teismas nurodė skundžiamo sprendimo 551 punkte. Šie argumentai susiję su atsakymais į Komisijos pagal Reglamentą Nr. 17 pateiktus prašymus pateikti informacijos. Taigi apeliantas negali remtis pranešimo dėl bendradarbiavimo teksto ir *a fortiori* teisėtų lūkesčių apsaugos principo pažeidimu.

489. Be to, RZB negali teigti, kad Pirmosios instancijos teismo analizė prieštarauja proceso taisyklėms, taikomoms įrodinėjimo pareigai ir įrodymų administravimo srityje.

490. Pranešimas dėl bendradarbiavimo – tai tyrimo priemonė, padedanti Komisijai surinkti informaciją apie tariamą konkurencijos teisės pažeidimą finansiškai skatinant įmones bendradarbiauti per procedūrą. Taigi, kaip buvo pažymėta šios išvados 420 ir 422 punktuose, jei įmonė bendradarbiauja atsakydama į prašymą pateikti informacijos pagal Reglamento Nr. 17 11 straipsnį, bauda jai gali būti sumažinta tik tuo atveju, jei Komisijai suteikta informacija yra išsamesnė už tą, kurios Komisija gali reikalauti pagal minėtą straipsnį. Šios įmonės veiksmai turi padėti Komisijai įvykdyti užduotį ir leisti jai lengviau nustatyti pažeidimą.

491. Šiomis aplinkybėmis, nors iš tikrųjų Komisija privalo pateikti nustatytų EB 81 straipsnio 1 dalies pažeidimų įrodymus[173], tačiau būtent prašanti sumažinti baudą įmonė turi įrodyti, kad jos bendradarbiavimas padėjo Komisijai įvykdyti užduotį.

173 — Šiuo klausimu žr. mano argumentus šios išvados 128 punkte.

492. Skundžiamo sprendimo 551 punkte nusprendęs, kad „ieškovai neįrodė, jog atsakant į prašymą pateikti informacijos perduoti dokumentai buvo reikalingi tam, kad leistų Komisijai nustatyti visus svarbiausius apskritojo stalo susitikimus arba kad be jų per patikrinimus gautų dokumentų nebūtų pakakę iš esmės įrodyti pažeidimą ir priimti sprendimą dėl baudos skyrimo“, Pirmosios instancijos teismas neperkėlė bankams įrodinėjimo pareigos.

493. Taigi ketvirtasis RZB argumentas, mano nuomone, yra nepagrįstas.

v) Dėl penktojo argumento, susijusio su teisės klaida ir prieštaringu motyvavimu Pirmosios instancijos teismui vertinant BA-CA papildomai pateiktų dokumentų vertę

— Šalių argumentai

494. BA-CA iš esmės ginčija Pirmosios instancijos teismo vertinimą dėl jo Komisijai pateiktų 33 segtuvų, kuriuose buvo daugiau kaip 10 000 puslapių, vertės.

495. Pirmiausia BA-CA tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas nuvertino jo bendradarbiavimą nuolat griežtindamas reikalavimus, kuriuos jis turėjo įvykdyti, kad jam būtų sumažinta bauda. Jis, konkrečiai kalbant, ginčija Pirmosios instancijos teismo pateiktą šiems dokumentams teiktinos vertės ir bendram faktinių aplinkybių aprašui suteiktinos vertės palyginimą.

496. Antra, apeliantas tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismo motyvai yra prieštaringi, nes šis, remdamasis bendru faktinių aplinkybių aprašu, atsisakė sumažinti baudą, kadangi nebuvo pateikta naujų dokumentų, nors akivaizdu, kad jis savanoriškai pateikė 10 000 puslapių naujų dokumentų, kurių dalis, be jokios abejonės, naudota rengiant ginčijamą sprendimą.

497. Komisija nurodo, kad šis argumentas nepriimtinas, nes pakartoja Pirmosios instancijos teisme jau pateiktą argumentą. Be to, Komisija pabrėžia, jog vien aplinkybės, kad dokumentai yra nauji, t. y. kad jie dar nebuvo pateikti, nepakanka šių dokumentų pateikimą pripažinti naudingu bendradarbiavimu.

— Vertinimas

498. Skundžiamo sprendimo 560 punkte Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad vieno iš bankų papildomų dokumentų pateikimas gali pateisinti vėlesnį individualų baudos sumažinimą tik tuomet, jei per šį bendradarbiavimą iš tikrųjų buvo sužinota naujų ir naudingų aplinkybių, palyginti su visų bankų bendrame apraše išdėstytomis aplinkybėmis.

499. Pirma, ši analizė atrodo labai logiška ir nuosekli, nes bendradarbiavimo nauda pirmiausia priklauso nuo pateiktų dokumentų svarbos ir jų naudos nustatant pažeidimą.

500. Antra, minėtoje analizėje, atrodo, nėra jokio prieštaravimo. Iš tikrųjų priešingai nei tvirtina BA-CA, Pirmosios instancijos teismas neatsisakė sumažinti apeliantų baudų dėl to, kad bendrame faktinių aplinkybių apraše nebuvo jokių naujų aplinkybių. Jis tik nusprendė, kaip tai matyti iš skundžiamo sprendimo 552–558 punktų, kad Komisija, nesumažinusi baudos dėl to, kad minėtas aprašas nepalengvino jos darbo, nepadarė jokios akivaizdžios vertinimo klaidos.

501. Tiek vertindamas bendrą faktinių aplinkybių aprašą, tiek nagrinėdamas BA-CA papildomai pateiktų dokumentų vertę Pirmosios instancijos teismas labai nuosekliai argumentavo bei grindė savo išvadas vieninteliu kriterijumi, būtent apeliantų pateiktos informacijos svarba ir jos nauda Komisijos darbui. viduje įrodymų, o tai leido Komisijai konstatuoti pažeidimą. Be to, neatmestina įmonės bendradarbiavimo po pranešimo apie kaltinimus išsiuntimo galimybė.

502. Šiomis aplinkybėmis atrodo, kad apeliantai negali kritikuoti Pirmosios instancijos teismo atliktos analizės, tad siūlau Teisingumo Teismui atmesti penktą argumentą kaip nepagrįstą.

— Vertinimas

vi) Dėl šeštojo argumento, susijusio su neatsižvelgimu į BA-CA atsakymus į pranešimą apie kaltinimus

504. Manau, kad šis argumentas nepriimtinas, nes BA-CA tik pažodžiui pakartoja argumentą, kurį jau buvo pateikęs Pirmosios instancijos teisme. Taigi atsižvelgiant į šios išvados 65 punkte minėtus principus Teisingumo Teismas negali nagrinėti minėto argumento apeliacine tvarka.

— Šalių argumentai

503. BA-CA ginčija Pirmosios instancijos teismo išvadą, pateiktą skundžiamo sprendimo 564 punkte, pagal kurią Komisija, vertindama bendradarbiavimą, neprivalėjo atsižvelgti į jo atsakymą į pranešimą apie kaltinimus. Iš tikrųjų atsakyme apeliantas pateikė keitimosi informacija decentralizuotų sektorių

505. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, reikia daryti išvadą, kad antra dalis, susijusi su teisės klaida taikant pranešimą dėl bendradarbiavimo, turi būti atmesta kaip iš dalies nepriimtina ir iš dalies nepagrįsta.

3. Dėl trečios dalies, susijusios su teisės į gynybą, apimančios teisę būti išklausytam, pažeidimu

a) Šalių argumentai

506. BA-CA tvirtina, kad Pirmosios instancijos teismas, atsisakęs apklausti liudininką, šiuo atveju Komisijos pareigūną, kuris galėtų padėti Bendrijos teismui geriau įvertinti dokumentus pateikusio apelianto bendradarbiavimą per procedūrą, pažeidė jo teisę būti išklausytam.

507. Manau, kad ši dalis turi būti atmesta.

508. Skundžiamo sprendimo 563 punkte Pirmosios instancijos teismas atmetė prašymą taikyti šią tyrimo priemonę, nes „šis įrodymų pasiūlymas nebuvo tiesiogiai reikšmingas vertinant minėtų dokumentų vertę“. Visų pirma Pirmosios instancijos teismas pastebėjo, kad šių dokumentų panaudojimas savaime neįrodo, jog jų pateikimas iš esmės būtų palengvinęs Komisijos darbą.

509. Iš nusistovėjusios teismo praktikos matyti, kad tik Pirmosios instancijos teismas gali spręsti dėl galimos būtinybės papildyti informaciją, kurią jis turi apie nagrinėjamas bylas. Šių dokumentų įrodomoji galia priklauso nuo jo atlikto nepriklausomo faktų vertinimo. Teisingumo Teismo nuomone, jis neturi tikrinti šio vertinimo apeliacine tvarka, išskyrus, kai šalys atkreipia dėmesį į Pirmosios instancijos teisme pateiktų įrodymų iškraipymą arba kai iš bylos medžiagos matyti, kad šio teismo išvados iš esmės netikslios[174].

510. BA-CA apeliaciniame skunde pateikta informacija neleidžia daryti išvados, kad taip yra šioje byloje. Šiomis aplinkybėmis manau, kad negalima kaltinti Pirmosios instancijos teismo, jog nepriėmė apelianto pasiūlytų įrodymų.

b) Vertinimas

511. Todėl, mano nuomone, trečiojo pagrindo trečia dalis nepagrįsta ir turi būti atmesta.

512. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui paskelbti trečiąjį apeliacinių skundų pagrindą, susijusį su Pirmosios instancijos teismo atliktu bankų bendradar-

174 — Be kita ko, žr. 2006 m. gruodžio 12 d. Nutartį *Autosalone Ispra prieš Komisiją* (C-129/06 P, 22 punktas ir jame nurodyta teismo praktika).

biavimo per procedūrą vertinimu, iš dalies nepagrįstu ir iš dalies nepriimtinu bei jį atmesti.

D — *Dėl ketvirtojo apeliacinių skundų pagrindo, susijusio su teisės į gynybą, kurios dalis yra teisė būti išklausytam, pažeidimu ir Pirmosios instancijos teismo pareigos motyvuoti išvadas dėl prašymų sumažinti baudas nesilaikymu*

1. Šalių argumentai

513. Savo apeliaciniame skunde BA-CA kritikuoja bendrąsias Pirmosios instancijos teismo išvadas dėl visų prašymų sumažinti baudas. Jis teigia, kad turėjo būti išklausytas Pirmosios instancijos teismui pateikiant išvadas dėl skirtinos baudos.

514. Komisija nurodo, kad skundžiamo sprendimo 566 punkte pateiktos papildomos ir galutinės išvados, atspindinčios Pirmosios instancijos teismo vertinimą.

2. Vertinimas

515. Skundžiamo sprendimo 566 punkte Pirmosios instancijos teismas pareiškė, kad „atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, palyginti su kuriuo Komisijos nustatytos baudos atrodo nedidelės, Pirmosios instancijos teismas, naudodamasis savo neribota kompetencija, mano, kad ieškovų bendradarbiavimas nagrinėjamoje byloje nepateisina papildomo jiems skirtų baudų sumažinimo“.

516. Be to, šio sprendimo 570 punkte jis nurodė, jog ieškinių pagrindai, kuriais siekiama, kad, tikrinant teisėtumą, būtų sumažintos baudos, atmestini, ir kad baudos neturi būti sumažintos dėl kitų priežasčių, jam naudojantis neribota kompetencija.

517. Nemanau, kad prieš darydamas tokias išvadas Pirmosios instancijos teismas turėjo pasiūlyti BA-CA pateikti pastabas. Iš tikrųjų manau, kad apeliantas galėjo tinkamai išreikšti savo nuomonę dėl baudos dydžio nustatymo.

518. Tai pirmiausia matyti iš BA-CA argumentų, pateiktų Pirmosios instancijos teisme,

antra, iš jo apeliantui užduotų klausimų ir, trečia, iš skundžiamame sprendime esančių teiginių.

519. Pirma, pabrėžiu, kad keturiais iš šešių Pirmosios instancijos teisme apelianto pateiktų pagrindų buvo siekiama sumažinti paskirtos baudos dydį. Šie pagrindai buvo ypač susiję su Komisijos vertinimais dėl pažeidimo kvalifikavimo, lengvinančių aplinkybių buvimo ir apelianto bendradarbiavimu vykstant procedūrai.

520. Antra, turiu konstatuoti, kad Pirmosios instancijos teismas pateikė apeliantui daugybę klausimų dėl lengvinančių aplinkybių buvimo ir bendradarbiavimo vykstant procedūrai, į kuriuos šis turėjo atsakyti raštu.

521. Trečia, skundžiamame sprendime, atsižvelgdamas į visus jame pateiktus argumentus, Pirmosios instancijos teismas labai išsamiai išnagrinėjo visus svarbius su baudos dydžio nustatymu susijusius faktus.

522. Pavyzdžiui, skundžiamo sprendimo 216–571 punktuose Pirmosios instancijos teismas išnagrinėjo visus prašymus sumažinti skirtas baudas. Pirmiausia šio sprendimo 217 ir paskesniuose punktuose jis patvirtino gairių ir pranešimo dėl bendradarbiavimo taikymą. Toliau šio sprendimo 315 punkte jis patvirtino „labai sunkų“ apeliantų padaryto pažeidimo pobūdį. Tuo remdamasis šis teismas skundžiamo sprendimo 463 punkte pateikė nuomonę dėl Komisijos atlikto įmonių suskirstymo į kategorijas, o šio sprendimo 468 punkte – dėl Komisijos atlikto baudų padidinimo atsižvelgiant į pažeidimo trukmę. Paskui, Pirmosios instancijos teismas skundžiamo sprendimo 511 punkte atmetė visus apeliantų kaltinimus dėl Komisijos padaryto lengvinančių aplinkybių vertinimo, o to paties sprendimo 565 punkte – visus ieškinių pagrindus, susijusius su pranešimo dėl bendradarbiavimo nepaisymu.

523. Tokiomis aplinkybėmis man atrodo, kad BA-CA galėjo tinkamai išdėstyti savo nuomonę dėl visų svarbių su baudos dydžio nustatymu susijusių faktų.

524. Todėl siūlau Teisingumo Teismui atmesti šį ketvirtąjį apeliacinių skundų pagrindą kaip nepagrįstą.

X — Dėl skundžiamo sprendimo panaikinimo pasekmių

A — *Dėl pirmojo pagrindo, susijusio su klaidingu pažeidimo sunkumo laipsnio ir pagrindinio baudos dydžio įvertinimu atsižvelgiant į neįrodytą konkretų kartelio poveikį rinkai*

525. Kaip buvau nurodęs, siūlau Teisingumo Teismui panaikinti skundžiamą sprendimą, nes Pirmosios instancijos teismas padarė dvi teisės klaidas vertindamas pažeidimo sunkumą apskaičiuojant pagrindinį baudų dydį.

1. Šalių argumentai

526. Iš esmės manau, kad pirmą teisės klaidą Pirmosios instancijos teismas padarė nuspręsdamas, jog Komisija galėjo remtis kartelio įgyvendinimo faktu, kad padarytų išvadą dėl konkretaus pažeidimo poveikio rinkai buvimo. Be to, manau, kad antrą teisės klaidą jis padarė (dėl ko skundžiamame sprendime atsirado prieštaringų motyvų) nuspręsdamas, kad Komisija, priskirdama *Erste*, RZB ir ÖVAG jų decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis, nubaudė juos tik už pačių padarytus pažeidimus.

528. Pirmosios instancijos teisme pareikštame ieškinyje dėl panaikinimo visi atitinkami bankai prieštaravo tam, kaip Komisija nustatė pradinį baudų dydį[175]. Jie teigė, kad pažeidimas buvo klaidingai kvalifikuotas kaip „labai sunkus“. Visų pirma, apeliantai kaltino Komisiją tuo, jog ši neišnagrinėjo konkretaus pažeidimo poveikio atitinkamoms rinkoms, o tik teigė, remdamasi vien tariamu kartelio įgyvendinimo faktu, kad šis darė poveikį rinkai, tačiau neišnagrinėjo jo svarbos ir šitaip pažeidė gaires. Todėl pagrindinis baudos dydis buvo nustatytas klaidingai.

527. Kadangi, mano nuomone, ginčą galima išspręsti šioje stadijoje, siūlau Teisingumo Teismui pagal Teisingumo Teismo statuto 61 straipsnio pirmą pastraipą pačiam priimti galutinį sprendimą dėl Pirmosios instancijos teisme pateiktų dviejų panaikinimo pagrindų.

175 — Be apeliantų, ieškinius taip pat pateikė *Bank für Arbeit und Wirtschaft AG* (toliau – BAWAG), PSK, *Niederösterreichische Landesbank-Hypothekenbank AG* (toliau – *NÖ-Hypo*) ir *Raiffeisenlandesbank Niederösterreich-Wien AG* (toliau – RLB). 1997 m. RLB perėmė *Raiffeisen Wien AG* (toliau – RBW).

2. Vertinimas

529. Manau, kad šis pagrindas yra pagrįstas dėl kelių priežasčių.

530. Ginčijamame sprendime pažeidimo kvalifikavimas kaip „labai sunkaus“ pagrįstas atsižvelgimu į pažeidimo pobūdį, geografinį mastą ir kartelio poveikį rinkai. Į šį veiksnį atsižvelgta kvalifikuojant pažeidimą ir nustatant pradinį baudos dydį. Šią išvadą pagrindžia paprastas ginčijamo sprendimo pažodinis aiškinimas.

531. Ginčijamo sprendimo 430 konstatuojamojoje dalyje Komisija pripažįsta tikrąjį poveikį bankų rinkai iš esmės dėl slaptų susitarimų sudarymo, net jei šio sprendimo 436 konstatuojamosios dalies motyvuose ji teigia, kad neįmanoma jo tiksliai įvertinti, t. y. nustatyti kiekvieną palūkanų normą ir komisinių dydį, kuriuos bankai būtų taikę, jei nebūtų susitarimo. Konkretus poveikis rinkai, į kurį buvo atsižvelgta skaičiuojant baudą, nurodytas šio sprendimo 508–510 konstatuojamosiose dalyse, kuriose daromos nuorodos į ginčijamo sprendimo 410 ir 430–436 konstatuojamąsias dalis, o šiuose punktuose EB 81 straipsnio 1 dalies taikymo tikslais tik apibūdinama, kaip bankai taikė nagrinėjamus susitarimus.

532. Ginčijamo sprendimo 431 konstatuojamojoje dalyje nurodyti konkretūs kartelio sprendimų taikymo pavyzdžiai: kredito palūkanų normų mažinimas ar indėlių palūkanų normų pakeitimas. Šio sprendimo 432 konstatuojamojoje dalyje įtvirtinta, kad minėtiems tikslams bankai naudojosi per apskirtųjų stalų susirinkimus surinkta informacija, o minėto sprendimo 433 konstatuojamojoje dalyje – kad bankai patys sprendė dėl konkretaus susitarimų taikymo. Ginčijamo sprendimo 434 konstatuojamojoje dalyje Komisija pažymi, kad jei susitikimai nebūtų turėję jokio poveikio, bankai juose nedalyvautų reguliariai ir dažnai. Galiausiai šio sprendimo 435 konstatuojamojoje dalyje Komisija nurodo, kad konkurenciją naikinantis poveikis, kurį turėjo informacijos dėl skaičiavimo metodų ir parametrų pasikeitimas, laikytinas dar sunkesniu, kai bankų palūkanų maržos yra nedidelės.

533. Iš ginčijamo sprendimo negalima daryti išvados, kad Komisija visais būdais stengėsi atskirai išnagrinėti kartelio įgyvendinimą ir jo konkretų poveikį rinkai. Atrodo, kad savo analizėje Komisija nenurodo jokio objektyvaus ekonominio veiksnio, kurį naudojant būtų galima įvertinti, griežtąja termino prasme, tikrąjį susitarimo poveikį Austrijos bankininkystės produktų ir paslaugų rinkai. Iš tikrųjų jokioje nuostatoje nėra informacijos apie situaciją rinkoje, bankų taikytas kainas ir komisinius mokesčius iki pažeidimo ir po jo. Tokiomis aplinkybėmis labai sunku įrodyti, kaip susitarimai galėtų konkrečiai paveikti rinkos struktūrą ar kainų lygį, kuriuos siekė

valdyti nagrinėjamas kartelis[176]. Be to, ginčijamo sprendimo 434 konstatuojamojoje dalyje nurodytas požymis, pagrįstas reguliariais bankų susitikimais, mano nuomone, yra tik spėlionė.

534. Atsižvelgdamas į šias aplinkybes manau, kad Komisija, apskaičiuodama baudos dydį, tinkamai neįrodė tikrojo kartelio poveikio bankininkystės produktų ir paslaugų rinkai nuo 1995 m. sausio mėnesio iki 1998 m. liepos mėnesio.

535. Dabar reikia išnagrinėti šios išvados įtaką pažeidimo kvalifikavimui ir Komisijos nustatytam pagrindiniam baudos dydžiui.

536. Pirma, manau, kad Komisijos padaryta vertinimo klaida neturi įtakos pažeidimo kvalifikavimui kaip labai sunkaus.

537. Dėl priežasčių, nurodytų šios išvados 259–261 punktuose, nagrinėjami susitarimai dėl kainų nustatymo dėl savo pobūdžio gali būti labai sunkus pažeidimas, nepaisant jų konkretaus poveikio rinkai ir atitinkamos geografinės rinkos dydžio. Šiuo klausimu reikia priminti, kad šie susitarimai yra nurodyti tarp aiškiai pripažintinų nesuderinamais su bendrąja rinka kartelių pavyzdžių EB 81 straipsnio 1 dalies a punkte. Be konkurencijos iškraipymo, šie karteliai nustato kliūtis patekti į rinką, nes priverčia šalis laikytis kainų, taip trukdydami pasiekit pagrindinį EB sutarties tikslą – Bendrijos rinkos integracijos tikslą.

538. Be to, atrodo, kad Komisija, nustatydama pradinį baudos dydį, neteikė lemiamos reikšmės tikrojo pažeidimo poveikio rinkai kriterijui. Ji taip pat pagrindė savo vertinimą kitais veiksniais, t. y. konstatavo, kad pažeidimas laikytinas labai sunkiu dėl savo pobūdžio (ginčijamo sprendimo 506 ir 507 konstatuojamosios dalys), ir nurodė, kaip atitinkamos įmonės dėl savo ekonominio pajėgumo galėjo iškreipti konkurenciją (to paties sprendimo 515–519 konstatuojamosios dalys).

539. Todėl manau, kad Komisija teisingai galėjo kvalifikuoti pažeidimą kaip „labai sunkų“.

176 — Ginčijamo sprendimo 426 konstatuojamoji dalis.

540. Tačiau, mano nuomone, tai, jog Komisija neįrodė tariamo pažeidimo poveikio rinkai, gali turėti įtakos nustatyto pradinio baudos dydžio įvertinimui atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą. Kaip buvau nurodęs anksčiau, Komisija nustatė pradinį baudos dydį atsižvelgdama į pažeidimo sunkumą bei manydama, kad šis pažeidimas turėjo poveikį rinkai, nors šis poveikis nebuvo įrodytas per kartelio buvimo laikotarpį.

541. Tokiomis aplinkybėmis siūlau Teisingumo Teismui pritarti šiam pagrindui ir įgyvendinant savo neribotą kompetenciją pakeisti Komisijos ginčijamo sprendimo 520 konstatuojamojoje dalyje apeliantams nustatytą pradinį baudų dydį.

542. Tam reikia paaiškinti metodą, kurį Komisija pritaikė skaičiuodama šių baudų dydį.

543. Iš ginčijamo sprendimo 515–519 konstatuojamųjų dalių matyti, kad Komisija gairėse labai sunkių pažeidimų atveju nustatė svertinį 20 mln. EUR baudos dydį, norėdama atsižvelgti į konkretų pažeidimo poveikį rinkai, kiekvienos įmonės realų ekonominį pajėgumą ir užtikrinti atgrasomąjį baudos pobūdį[177].

544. Šiuo klausimu iš ginčijamo sprendimo 519 konstatuojamosios dalies matyti, kad Komisija suskirstė įmones į penkias kategorijas, atsižvelgdama į turimus duomenis dėl jų rinkos dalių. Be to, kaip Komisija pažymėjo atsiliepimo į ieškinį 143 punkte, kiekvienai iš įmonių kategorijų ji nustatė orientacinius atitinkamų įmonių rinkos dalių dydžius. Iš ginčijamo sprendimo 520 konstatuojamosios dalies taip pat išplaukia, kad kiekvienai iš įmonių kategorijų ji nustatė fiksuotą baudos dydį.

545. Šiuo klausimu Pirmosios instancijos teismas nusprendė, kad laikantis teismų praktikos skirtumai tarp šių orientacinių dydžių, kalbant apie pirmą ir ketvirtą kategorijas, yra logiški ir objektyviai pateisinami[178]. Dėl penktos kategorijos skundžiamo sprendimo 424–427 punktuose jis nusprendė, kad Komisija neviršijo savo diskrecijos priskirdama visas įmones, kurių rinkos dalis buvo mažesnė nei 1 %, šiai kategorijai, nepaisant jų skirtingo dydžio.

177 — Gairių 1 punkto A dalies pirma ir ketvirta pastraipos.

178 — Antros–ketvirtos kategorijų orientaciniai dydžiai kiekvienu atveju atitinka pusę pirmesnės kategorijos orientacinio dydžio; tas pats pasakytina apie atitinkamą pradinę sumą (žr. skundžiamo sprendimo 424 punktą).

546. Štai Komisijos skaičiavimo pagrindas:

	Rinkos dalių orientaciniai dydžiai	**Pagrindinė bauda *(mln. EUR)***
Kategorija I (*GiroCredit/ Erste* ir RZB)	> 22 %	25
Kategorija II (BA ir CA)	11 %	12,5
Kategorija III (*Erste* iki susijungimo su *GiroCredit, BAWAG* ir *ÖVAG*)	5,5 %	6,25
Kategorija IV (PSK ir PSK-B)	2,75 %	3,13
Kategorija V (*NÖ-Hypo* ir RBW/RLB)	< 1 %	1,25

547. Nežinau, kiek Komisija atsižvelgė į pažeidimo tikrojo poveikio rinkai kriterijų skaičiuodama pagrindinį baudos dydį. Nežinau, kokia yra šio kriterijaus svarba, palyginti su kitais dviem kriterijais, t. y. įmonės ekonominiu pajėgumu ir atgrasomuoju baudos pobūdžiu. Todėl manau, kad Komisijos pritaikytas padidinimas yra nedalomas rodiklis.

548. Pirma, dėl pirmai kategorijai priskirtų bankų *GiroCredit/Erste* (po jų sujungimo) ir RZB reikia konstatuoti, kad nustatytas pradinis baudos dydis 20 mln. EUR už labai sunkius pažeidimus buvo padidintas 5 mln. EUR, atsižvelgus į tris kriterijus. Tam, kad būtų panaikintos su klaidingu atsižvelgimu į konkretaus poveikio rinkai kriterijų susijusios pasekmės, ir atsižvelgdamas į nurodytas pastabas siūlau Teisingumo Teismui sumažinti šį dydį iki 20 mln. EUR, t. y. iki baudos, skirtinos už labai sunkų pažeidimą.

549. Antra, dėl kitoms kategorijoms priskirtų bankų, tarp kurių yra BA-CA ir *ÖVAG*, reikia konstatuoti, kad šis dydis buvo sumažintas iš

esmės dėl šių bankų mažesnio ekonominio pajėgumo. Siūlau Teisingumo Teismui taikyti joms tokį patį sumažinimą kaip ir pirmos kategorijos įmonėms, t. y. 1/5 dalimi sumažinti jų pagrindinį baudos dydį.

550. Taigi siūlau Teisingumo Teismui, atsižvelgiant į konkretaus poveikio rinkai nebuvimą, Komisijos *Erste,* RZB, BA-CA ir ÖVAG pagal pažeidimo sunkumą skirtų baudų pagrindinį dydį sumažinti taip:

	Įmonės, kurioms skirtas ginčijamas sprendimas	**Pagrindinė bauda nesant konkretaus pažeidimo poveikio rinkai *(mln. EUR)***
Kategorija I	*GiroCredit/Erste* (po susijungimo)	20
	RZB	20
Kategorija II	BA	10
	CA	10
Kategorija III	*Erste* (*EÖ* iki susijungimo su *GiroCredit*)	5
	ÖVAG	5

B — *Dėl antrojo pagrindo, susijusio su klaidingu Erste,* RZB ir ÖVAG *suskirstymu į kategorijas vertinant pažeidimo sunkumą, taip pat nustatant pagrindinės baudos dydį*

551. Pirmosios instancijos teisme pareikštame ieškinyje dėl panaikinimo *Erste*, RZB ir ÖVAG tvirtino, kad jų suskirstymas į kategorijas yra neteisėtas, nes Komisija, kaip vadovaujančioms bendrovėms, joms priskyrė atitinkamai taupomųjų kasų, *Raiffeisen* kasų ir kredito unijų decentralizuotus sektorius, t. y. visas jų atitinkamų sektorių rinkos dalis.

1. Dėl ginčijamo sprendimo

552. Ginčijamame sprendime atitinkamų decentralizuotų sektorių rinkos dalių priskyrimas centrinėms įstaigoms pateisinamas tokiais argumentais:

„(515) Šioje byloje pažeidimų, kvalifikuotinų kaip labai sunkūs, atveju skirtinų baudų skalė leidžia atsižvelgti į faktinį atitinkamų įmonių ekonominį pajėgumą smarkiai iškraipyti konkurenciją. Ši skalė taip pat leidžia nustatyti tokio dydžio baudą, kuri užtikrina pakankamą atgrasomąjį poveikį. Toks diferencijuotas vertinimas šioje byloje ypač tinka, nes pažeidime dalyvavusių įmonių ir grupių dydis labai skiriasi.

(516) Šioje byloje reikia atsižvelgti į Austrijos bankininkystės rinkos ypatumus. Iš tikrųjų būtų neteisinga sumažinti *Erste*, RZB ir ÖVAG reikšmę tinkle ir jų realų pajėgumą iškraipyti konkurenciją vartotojų nenaudai, atsižvelgus tik į jų, kaip komercinių bankų, atitinkamą veiklą.

(517) Bylos medžiaga, atvirkščiai, akivaizdžiai parodo, kad šios įmonės, kaip vadovaujančios atitinkamoms grupėms, intensyviais pasikeitimais informacija grupės viduje iš esmės prisidėjo prie tinklo veiksmingumo visoje Austrijoje. Šios įmonės atstovavo ne tik savo, bet ir savo grupių interesams, o kiti kartelio dalyviai jas šiuo atžvilgiu vertino kaip atitinkamų grupių atstoves. Taigi susitarimai buvo sudaryti ne tik tarp skirtingų bankų, bet ir tarp grupių.

(518) Todėl už šių vadovaujančių įmonių slypinčių grupių – taupomųjų kasų grupės, (*Raiffeisen* bankų) grupės ir kredito unijų grupės – ignoravimas lemtų tai, kad būtų nustatytos neadekvačios ir ekonominės realybės neatitinkančios baudos, kurios neturėtų jokio atgrasomojo poveikio. Baudos iš tikrųjų turėtų pakankamą atgrasomąjį poveikį tik tada, jei vadovaujančios bendrovės ateityje nedalyvautų suderintuose veiksmuose kaip atitinkamų grupių atstovės.“

553. Ginčijamo sprendimo 519 konstatuojamojoje dalyje Komisija *GiroCredit*/*Erste* ir RZB priskyrė pirmajai kategorijai, o ÖVAG – trečiajai kategorijai ir atitinkamai apskaičiavo jų pagrindines baudas.

2. Šalių argumentų santrauka[179]

554. Pirma, *Erste*, RZB ir ÖVAG tvirtina, kad Komisija teisiniu požiūriu neteisingai įvertino sąlygas, kurioms esant baudos apskaičiavimo tikslais leidžiama vienos įmonės rinkos dalis priskirti kitai įmonei. Jie teigia, kad visų atitinkamam decentralizuotam sektoriui priklausančių bankų rinkos dalių priskyrimas centrinėms įstaigoms reiškia šių bankų elgesio jiems inkriminavimą. Jie tvirtina, kad toks priskyrimas neturi teisinio pagrindo ir prieštarauja individualiam atsakomybės už konkurencijos teisės pažeidimą pobūdžiui, nes sektoriai negali būti laikomi ūkio subjektais.

555. Antra, *Erste* ir ÖVAG nurodo, kad Komisija pažeidė jų teisę į gynybą ir pareigą motyvuoti. *Erste* kaltina Komisiją pažeidus jo teisę į gynybą, nes pranešime apie kaltinimus nebuvo nurodyta, kad Komisija ketina centrinėms įstaigoms priskirti jų grupių rinkos dalis. Be to, *Erste* ir ÖVAG tvirtina, kad pranešime apie kaltinimus nebuvo paminėtas nei tariamas informacijos perdavimas decentralizuotiems bankams, nei tariamas vadovaujančių bendrovių atstovavimas jiems.

556. Trečia, *Erste*, RZB ir ÖVAG ginčija konstatuotas faktines aplinkybes, kuriomis Komisija rėmėsi grįsdama rinkos dalių priskyrimą, ir šių faktinių aplinkybių įvertinimą. Jie kaltina Komisiją neatsižvelgus į teisinę ir ekonominę decentralizuotų bankų nepriklausomybę, pabrėždami, jog negali duoti nurodymų savo sektoriaus įmonėms.

179 — Darytina nuoroda į skundžiamo sprendimo 339–354 punktuose pateiktus šalių argumentus.

557. Dėl pasikeitimo informacija tarp vadovaujančių bendrovių ir decentralizuotų bankų RZB pripažįsta, kad toks pasikeitimas jo sektoriuje iš tikrųjų vyko, tačiau neigia, kad vidiniai informacijos ir atstovavimo mechanizmai buvo specialiai sukurti siekiant įgyvendinti susitarimus.

558. Be to, *Erste* ir *RZB* ginčija teiginius, išdėstytus ginčijamo sprendimo 61 ir 517 konstatuojamosiose dalyse, kad jie buvo savo decentralizuotų sektorių „atstovai“ ir (arba) kiti bankai juos tokiais laikė. Galiausiai *Erste* tvirtina, kad, siekdama pateisinti ginčijamą priskyrimą, Komisija negali remtis tariama Vienos apskritojo stalo susitikimų įtaka susitikimams regioniniu lygmeniu.

559. Komisija visų pirma tvirtina, kad reikia skirti vienos įmonės neteisėtų veiksmų inkriminavimą kitai įmonei ir įmonių suskirstymą į kategorijas, siekiant nustatyti pradinę baudą; ji taip pat teigia kiekvieną vadovaujantį banką nubaudusi tik už jų pačių veiksmus, t. y. už jų prisidėjimą prie kartelio veiklos visoje Austrijos teritorijoje perduodant savo decentralizuoto sektoriaus įmonėms skirtą arba iš jų gautą informaciją. Komisijos teigimu, dėl to argumentai, paremti ūkio subjekto nebuvimu arba įmonių asociacijoms taikomomis taisyklėmis, yra nereikšmingi. Ji mano, kad vadovaujantis gairėmis atsižvelgimą į rinkos dalis pateisina būtinybė įvertinti faktinę vadovaujančių bankų galimybę daryti žalą konkurencijai. Galiausiai ji tvirtina, kad vadovaujantys bankai su savo grupe sudaro bendrą ekonominę veiklą vykdančius subjektus, prilygstančius ūkio subjektams.

3. Vertinimas

560. Manau, kad pirmas *Erste*, RZB ir ÖVAG nurodytas kaltinimas pagrįstas.

561. Iš tikrųjų darytina išvada, kad Komisija negalėjo apskaičiuoti baudos, kurią ketino skirti šiems vadovaujantiems bankams, dydžio, priskirdama jiems jų decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis, nors ir nepriskyrė pastarųjų neteisėto elgesio.

562. Pagal gairių 1 punkto A dalies ketvirtą pastraipą apskaičiuodama pagrindinę baudą Komisija gali atsižvelgti tik „į faktinę ekonominę pažeidėjų galimybę (padaryti žalos)“.

563. Tačiau iš ginčijamo sprendimo matyti, kad Komisija nepersekiojo decentralizuotų sektorių bankų pagal EB 81 straipsnio 1 dalį, išskyrus RLB, kuris yra vienas iš aštuonių *Raiffeisen* sektoriaus regioninių bankų.

564. Iš šio sprendimo taip pat matyti, kad Komisija vadovaujantiems bankams neketino priskirti atsakomybės už pažeidimus, kuriuos galėjo padaryti decentralizuotų sektorių bankai.

565. Iš tikrųjų minėtas sprendimas skirtas tik *Erste*, *RZB* ir *OVÄG* kaip centrinėms įstaigoms, tačiau jie jame neminimi kaip atstovai, veikiantys savo decentralizuotų sektorių bankų vardu ir sąskaita.

566. Vien ginčijamo sprendimo 9 konstatuojamosios dalies, kur nurodytos kredito įstaigos, kurioms skirtas minėtas sprendimas, pakanka tai įrodyti:

„b) (*Erste*)

1997 m. spalio 4 d. susijungus su *GiroCredit Bank Aktiengesellschaft der Sparkassen* <…>, *Erste tapo vadovaujanti taupomųjų kasų tinklo bendrovė* (taupomųjų kasų tinklui būdingi ypatingi ryšiai, dėl kurių šis tinklas turi *struktūrą, panašią į grupės.* Kaip vadovaujanti bendrovė, *Erste* privalo teikti tam tikras paslaugas su ja susijusioms įstaigoms ir vykdyti savo funkcijas paisydama jų interesų, iš ko atsiranda glaudus tarpusavio teisių ir pareigų tinklas), kuriam priklauso apie 70 įmonių <…>. Taupomųjų kasų tinklui, įskaitant *Erste*, priklauso apie 30 % rinkos (vien *Erste* priklauso apie 7 % rinkos) <…>

c) (RZB)

RZB – *tai vadovaujanti Raiffeisen bankų grupės bendrovė*. Ši grupė turi tripakopę struktūrą (pirmąją pakopą sudaro apie 615 teisinį subjektiškumą turinčių vietos bankų). Antroje pakopoje, t. y. federalinių žemių pakopoje, veikia aštuoni regioniniai bankai (*Raiffeisen-Landesbanken*). Trečiąją pakopą sudaro RZB, kurio daugiau kaip 80 % akcijų turi regioniniai bankai. *Vietos bankai – tai nepriklausomi subjektai, kuriems neprivalomi jokie regioninių bankų ir (arba) RZB nurodymai*). Jai priklauso apie 22 % rinkos

<…>. RZB atlieka ne tik *Raiffeisen* bankų grupės atstovės funkciją, bet ir pati vykdo banko operacijas užsienyje ir teikia finansines konsultacijas stambiems klientams (vien RZB priklauso apie 2 % rinkos).

h) (RLB)

<…>

1997 m. (RBW) perėmė jos pagrindinė akcininkė RLB (iki tol savo sąskaita RLB veikė labai nedaug). RLB/RBW veikia tik Vienoje, kur turi apie 5 % rinkos.“[180]

f) (ÖVAG)

ÖVAG – *tai* dvipakopę struktūrą turinti *vadovaujanti kredito unijų grupės bendrovė,* kurios pirmąją pakopą sudaro maždaug 60 nepriklausomų įstaigų. Kredito unijos veikia glaudžiai bendradarbiaudamos svarbiausiose srityse <…>, be to, joms priklauso didžiausia ÖVAG akcijų dalis. Kredito unijos turi apie 7 % rinkos (vien ÖVAG priklauso mažiau kaip 1 %rinkos) <…>

567. Ši ištrauka pateikia mums informacijos apie subjektus, kurių atžvilgiu Komisija ketino pradėti tyrimą pagal EB 81 straipsnio 1 dalį. Ji leidžia geriau suprasti bankų grupių struktūrą ir labai aiškiai parodo, kad kai kurie decentralizuotų sektorių bankai, kaip antai priklausantis *Raiffeisen* sektoriui, „yra nepriklausomi subjektai, kuriems neprivalomi jokie regioninių bankų ir (arba) RZB nurodymai“[181].

180 — Išskirta mano.

181 — Ginčijamo sprendimo 9 konstatuojamosios dalies c papunktis, minėtas ankstesniame šios išvados punkte.

<…>

568. Nei minėta ištrauka, nei vėliau Komisijos analizėje pateikta informacija neįrodo, kad vadovaujančios bendrovės kartu su savo decentralizuotų sektorių bankais buvo vienas subjektas ir kad turint omenyje jų vaidmenį bankų grupės viduje jos galėjo šiems bankams duoti nurodymų[182].

569. Tai dar aiškiau išplaukia taip pat iš aplinkybės, kad Komisija individualiai pradėjo tyrimą dėl RLB, vieno iš *Raiffeisen* sektoriaus regioninių bankų, dalyvavimo „Lombardo tinkle“ ir skyrė jam baudą, kurią nustatė remdamasi paties banko turimomis rinkos dalimis. Kalbant apie *Raiffeisen* sektorių, pažymėtina, Komisija specialiai pradėjo tyrimą dėl antrosios pakopos banko, veikiančio regioniniu lygmeniu, t. y. RLB, ir trečiosios pakopos banko, veikiančio centriniu lygmeniu, t. y. RZB.

570. Šiomis aplinkybėmis Komisija, mano nuomone, neturėjo jokios galimybės atsižvelgti į realų decentralizuotų sektorių bankų ekonominį pajėgumą ir juo labiau priskirti jį vadovaujantiems bankams, kurie buvo nubausti už savo elgesį.

571. Komisijos ginčijamo sprendimo 517 konstatuojamojoje dalyje pažymėta aplinkybė, kad *Erste*, RZB ir ÖVAG, kaip vadovaujantys bankai, intensyviais pasikeitimais informacija grupės viduje iš esmės prisidėjo prie tinklo veiksmingumo, nėra pakankama priežastis arba kriterijus, kuriais remdamasi Komisija galėtų priskirti jiems visos šios grupės rinkos dalis.

572. Iš tikrųjų turi egzistuoti loginis ir nepertraukiamas ryšys tarp atsakomybės už pažeidimą priskyrimo ir sankcijos už jį nustatymo. Priešingai nei tvirtina Komisija, šiuo atveju nekalbama apie dvi atskiras procedūras, kurios turėtų būti atliekamos remiantis skirtingais kriterijais. Šios procedūros yra susijusios, o baudos dydis gali būti nustatomas tik remiantis pažeidėjui priskirtais veiksniais, pavyzdžiui, šiuo atveju, minėtais ginčijamo sprendimo 1 punkte. Tačiau šiose bylose Komisija neįrodė tarp vadovaujančių bankų ir jų decentralizuotų sektorių bankų galėjusių vykti pasikeitimų informacija ir net nenagrinėjo jų EB 81 straipsnio 1 dalies atžvilgiu. Atsižvelgdama į šiuos pasikeitimus informacija baudos apskaičiavimo etape Komisija ne tik pakeičia apeliantams inkriminuojamo pažeidimo pobūdį, bet ir apsunkina jų padėtį.

182 — Žr. ginčijamo sprendimo 58–62, 358–361 ir 516–518 konstatuojamąsias dalis.

573. Akivaizdu, kad tokie argumentai neturi teisinio pagrindo.

574. Be to, šie argumentai yra prieštaringi. Primintina, kad Komisija pradėjo individualų tyrimą dėl RLB, kuris yra vienas iš *Raiffeisen* sektoriaus regioninių bankų. Kaip matyti iš ginčijamo sprendimo 519 konstatuojamosios dalies, atsižvelgus į turimą rinkos dalį RLB buvo priskirtas penktai kategorijai. Taigi Komisija du kartus atsižvelgė į šio banko rinkos dalis, pirmą kartą, kai priskyrė RZB visų *Raiffeisen* sektoriaus bankų rinkos dalis, o antrą kartą – RLB priskirdama vienai iš kategorijų.

575. Atsižvelgdamas į tai manau, kad Komisija, skirstydama į kategorijas, negalėjo *Erste*, RZB ir ÖVAG priskirti decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalių. Taigi *Erste*, RZB ir ÖVAG galėjo būti nubausti už dalyvavimą kartelyje tik kaip komerciniai bankai, o ne kaip vadovaujantys decentralizuotų sektorių bankai.

576. Todėl darytina išvada, kad *Erste* ir RZB buvo klaidingai priskirti pirmai kategorijai, o ÖVAG – trečiai kategorijai, todėl Komisijos jiems skirtos baudos yra neteisingos.

577. Šiomis aplinkybėmis siūlau Teisingumo Teismui patenkinti šių trijų bankų pirmojoje instancijoje nurodytus pagrindus, susijusius su klaidingu jų suskirstymu į kategorijas pagrindinio baudos dydžio apskaičiavimo tikslais. Taip pat raginu Teisingumo Teismą panaikinti ginčijamo sprendimo 3 straipsnį, nes Komisija *Erste*, RZB ir ÖVAG skirtinas baudas apskaičiavo remdamasi klaidingu vertinimo kriterijumi.

578. Šiuo atveju Teisingumo Teismas turi nustatyti, kuriai kategorijai priklauso kiekvienas iš šių trijų bankų, ir įgyvendinamas savo neribotą kompetenciją prireikus pakeisti jiems skirtų pagrindinių baudų dydį.

579. Taigi apskaičiuojant baudą reikia remtis Komisijos pateikta analize ir atsižvelgti į mano

siūlomus koregavimus, turint omenyje, kad neįrodytas konkretus kartelio poveikis rinkai.

580. Primintina, kad pagal Komisijos pasirinktą analizės metodą bankai ir bankų grupės buvo suskirstyti į penkias kategorijas remiantis prieinama informacija apie jų turimas rinkos dalis. Kaip matyti iš šios išvados 546 punkte pateiktos lentelės, kiekvienai iš įmonių kategorijų Komisija yra nustačiusi orientacinius dydžius, greta kurių nurodė atitinkamų įmonių rinkos dalis bei fiksuotą baudos dydį.

581. Dauguma atitinkamų įmonių rinkos dalių nurodytos ginčijamo sprendimo 17 išnašoje. Skaičiai susiję su privačiais ir verslo klientais atliktais sandoriais (aktyvūs ir pasyvūs sandoriai) ir yra paimti iš Komisijos sprendimų bankų koncentracijos srityje[183], metinių pranešimų, taip pat kitų oficialių šaltinių ir publikacijų. Kaip matyti iš Komisijos atsiliepimo į ieškinį 190 punkto, šie duomenys susiję su 1997–1999 metais.

582. Tačiau ginčijamame sprendime nėra informacijos nei apie taupomųjų kasų tinklo rinkos dalį iki susijungimo su *Erste*, nei apie paties *GiroCredit* iki šio sandorio turėtą rinkos dalį. Vis dėlto iš Komisijos atsiliepimo į ieškinį 145 punkto matyti, kad pirmoji dalis buvo įvertinta 23 %. Be to, iš Komisijos atsakymų į Pirmosios instancijos teismo pateikto 12 klausimo b punktą aišku, kad remiantis 1997 m. kovo 11 d. Komisijos sprendime IV/M.873 *Bank Austria prieš Creditanstalt*[184] pateikta informacija *GiroCredit* turima individuali rinkos dalis buvo įvertinta 4,8 %.

183 — Žr. 2000 m. lapkričio 7 d. Komisijos sprendimą COMP/M.2140, *BAWÄG/PSK* (9 konstatuojamoji dalis); 2000 m. lapkričio 14 d. Sprendimą COMP/M.2125, *HypoVereinsbank/Bank Austria* (21 konstatuojamoji dalis) ir 2001 m. liepos 2 d. Sprendimą COMP/M.2402, *Creditanstalt/RZB/JV* (15 konstatuojamoji dalis). Visi šie sprendimai paskelbti tinklalapyje http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/cases.

184 — Šį sprendimą taip pat galima rasti tinklalapyje http://ec.europa.eu/comm/competition/mergers/cases.

583. Štai šiame tyrimo etape turėti duomenys[185]:

	Rinkos dalys	**Komisijos atliktas tyrimas**			**Pataisymas Nr. 1**
		Rinkos dalis, į kurias buvo atsižvelgta	Kategorija	Bauda	Bauda nesant konkretaus poveikio (mln. EUR)
Erste*/*GiroCredit (po susijungimo)	Taupomųjų kasų grupė, įskaitant *Erste*, po susijungimo: 30 % – *Erste*: 7 % Taupomųjų kasų grupė iki susijungimo, įskaitant *GiroCredit*: 23 % – *GiroCredit*: 4,8 %	30 %	I	25	20

185 — Baudų dydis milijonais EUR.

RZB	*Raiffeisen* grupė: 22 % – RZB: 2 %	22 %	I	25	20
Erste (EÖ iki susijungimo)	7 %	7 %	III	6,25	5
ÖVAG	Kredito unijų grupė: 7 % – ÖVAG: 1 %	7 %	III	6,25	5

584. Dabar reikia iš naujo suskirstyti apeliantus į kategorijas, atsižvelgiant į jų turimas rinkos dalis (pataisymas Nr. 2).

585. Dėl *Erste*/*GiroCredit* manau, kad 1997 m. spalio mėn. perėmęs *GiroCredit* *Erste* tapo atsakingas už pažeidimą, kurį *GiroCredit* darė nuo 1995 m. sausio 1 d. kaip komercinis bankas, o ne kaip vadovaujanti taupomųjų kasų sektoriaus bendrovė. Taigi reikia atsižvelgti į *Erste* ir *GiroCredit* turimas rinkos dalis, kurios kartu sudaro 11,8 %.

586. Todėl manau, kad *Erste*/*GiroCredit* po susijungimo turi priklausyti antrai kategorijai. Šiai kategorijai Komisija nustatė 12,5 mln. EUR pagrindinę baudą, kurią pakoregavau ir sumažinau iki 10 mln. EUR.

587. RZB ir ÖVAG užima atitinkamai 2 % ir 1 % rinkos. Šie bankai, mano nuomone, turi būti priskirti ketvirtai kategorijai. Šiai kategorijai Komisija nustatė 3,13 mln. EUR pagrindinę baudą, kurią vėliau pakoregavau ir sumažinau iki 2,5 mln. EUR, atsižvelgdamas į tai, kad neįrodytas konkretus kartelio poveikis rinkai.

588. Štai naujas *Erste*, *RZB* ir *ÖVAG* suskirstymas į kategorijas, taip pat naujos pagrindinės baudos, kurias, mano nuomone, reikia skirti atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą:

	Ginčijamame sprendime nustatytos rinkos dalys	**Pataisymas Nr. 2**		
		Rinkos dalys, į kurias reikia atsižvelgti	Kategorijos	Pagrindinė bauda, atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą *(mln. EUR)*
GiroCredit/ Erste (po susijungimo)	*Erste*: 7 % *GiroCredit*: 4,8 %	11,8 %	II	10
Erste (EÖ iki susijungimo)	7 %	7 %	III	5
RZB	2 %	2 %	IV	2,5
ÖVAG	1 %	1 %	IV	2,5

589. Dabar reikia nustatyti galutinį visiems apeliantams skirtinų baudų dydį atsižvelgiant, pirma, į Komisijos padidinimus dėl pažeidimo trukmės.

590. Visos pagrindinės baudos, nustatytos atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą, išskyrus baudą *Erste* iki jo susijungimo su *GiroCredit* (EÖ), buvo padidintos 35 %. Šio banko atveju

baudą Komisija padidino tik 30 %, nes kaip komercinis bankas jis dalyvavo pažeidime tik trejus metus[186].

591. Antra, reikia atsižvelgti į tai, kad Komisija nenustatė jokių lengvinančių arba sunkinančių aplinkybių[187], tačiau remdamasi pranešimu dėl bendradarbiavimo vis dėlto 10 % sumažino baudas visoms ginčijame sprendime nurodytoms įmonėms[188].

	Pagrindinė bauda atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ***(mln. EUR)***	**Pagrindinė bauda atsižvelgiant į pažeidimo sunkumą ir trukmę** ***(mln. EUR)***	**Pagrindinė bauda atsižvelgiant į įmonių bendradarbiavimą** ***(mln. EUR)***
BA	10	13,5	12,15
Erste/GiroCredit *(po susijungimo)*	10	13,5	12,15
CA	10	13,5	12,15
Erste *(EÖ iki susijungimo)*	5	6,5	5,85
RZB	2,5	3,375	3,037
ÖVAG	2,5	3,375	3,037

592. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui skirti BA-CA, *Erste*, RZB ir ÖVAG tokias galutines baudas:

— BA-CA – 24 300 000 EUR

— *Erste* – 18 000 000 EUR

— RZB – 3 037 000 EUR

186 — Ginčijamo sprendimo 521 ir 522 konstatuojamosios dalys.

187 — Ginčijamo sprendimo 525–542 konstatuojamosios dalys.

188 — Ginčijamo sprendimo 543–559 konstatuojamosios dalys.

— ÖVAG – 3 037 000 EUR

596. Šiose bylose reikia atsižvelgti į tai, kad dauguma apeliantų reikalavimų atmesti.

XI — Dėl bylinėjimosi išlaidų

593. Pagal Procedūros reglamento 122 straipsnio pirmą pastraipą, jei apeliacinis skundas yra pagrįstas ir Teisingumo Teismas pats priima galutinį sprendimą byloje, jis sprendžia bylinėjimosi išlaidų klausimą.

594. Pagal Procedūros reglamento 69 straipsnio 2 dalies pirmą pastraipą, taikomą apeliaciniame procese pagal to paties reglamento 118 straipsnį, pralaimėjusiai šaliai nurodoma padengti bylinėjimosi išlaidas, jei laimėjusi šalis to reikalavo.

595. Tačiau pagal to paties reglamento 69 straipsnio 3 dalies pirmą pastraipą, jeigu kiekvienos šalies dalis reikalavimų patenkinama, o dalis atmetama, arba jeigu susiklosto ypatingos aplinkybės, Teisingumo Teismas gali paskirstyti išlaidas šalims arba nurodyti kiekvienai padengti savo išlaidas.

597. Panaikinimo pagrindai, kuriuos jie nurodė siekdami, kad būtų panaikintas visas ginčijamas sprendimas, turi būti atmesti. Mano nuomone, apeliantai iš tikrųjų pažeidė EB 81 straipsnio 1 dalį, kaip Komisija pažymėjo minėto sprendimo 1 punkte. Remiantis mano atlikta analize, dėl apeliantų nurodytų panaikinimo pagrindų, kuriais buvo siekiama sumažinti Komisijos ginčijamo sprendimo 3 straipsnyje skirtos pagrindinės baudos dydį, skundžiamas sprendimas iš tikrųjų turi būti panaikintas kaip ir ginčijamo sprendimo 3 straipsnis. Vis dėlto pagrindinis baudos dydis remiantis dviem vertinimo kriterijais pakeičiamas tik iš dalies.

598. Baudos keturiems apeliantams dydis pakeičiamas dėl to, kad neįrodytas konkretus kartelio poveikis rinkai. Be to, *Erste*, RZB ir ÖVAG skirtos baudos sumažinamos atsi-

žvelgus į Komisijos klaidas suskirstant šiuos bankus į kategorijas pažeidimo sunkumo nustatymo tikslais.

599. Šiomis aplinkybėmis siūlau Teisingumo Teismui nurodyti BA-CA padengti savo ir 80 % Komisijos patirtų bylinėjimosi išlaidų.

600. Taip pat siūlau Teisingumo Teismui nurodyti *Erste*, RZB ir ÖVAG padengti savo ir 70 % Komisijos patirtų bylinėjimosi išlaidų.

XII — Išvada

601. Atsižvelgdamas į tai, kas išdėstyta, siūlau Teisingumo Teismui:

„1. Panaikinti 2006 m. gruodžio 14 d. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismo sprendimą *Raiffeisen Zentralbank Österreich ir kt. prieš Komisiją* (T-259/02–T-264/02 ir T-271/02) tiek, kiek jis susijęs:

— su teisės klaida, Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismui nusprendus, kad vertindama pažeidimo sunkumą ir apskaičiuodama pagrindinę baudą Europos Bendrijų Komisija galėjo padaryti išvadą apie konkretų pažeidimo poveikį rinkai remdamasi vien kartelio įgyvendinimo faktu, ir

— su teisės klaida ir prieštaringais motyvais, Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teismui nusprendus, kad vertindama pažeidimo sunkumą ir apskaičiuodama pagrindinę baudą Europos Bendrijų Komisija galėjo priskirti *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* ir *Österreichische Volksbanken AG* jų decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis, nors ir nepriskyrė pastarųjų neteisėto elgesio.

2. Atmesti kitas apeliacinių skundų dalis.

3. Europos Bendrijų Pirmosios instancijos teisme pareikštus ieškinius dėl 2002 m. birželio 11 d. Komisijos sprendimo 2004/138/EB, susijusio su EB sutarties 81 straipsnio taikymo procedūra (byloje COMP/36.571/D-1, Austrijos bankai – „Lombardo klubas“), panaikinimo patenkinti tiek, kiek:

— *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG*, *Bank Austria Creditanstalt AG* ir *Österreichische Volksbanken AG* prašo panaikinti Sprendimo 2004/138 3 straipsnį dėl to, kad vertindama pažeidimo sunkumą Europos Bendrijų Komisija neįrodė konkretaus pažeidimo poveikio rinkai ir klaidingai nustatė atitinkamą baudą, ir

— *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* ir *Österreichische Volksbanken AG* prašo panaikinti Sprendimo 2004/138 3 straipsnį dėl to, kad vertindama pažeidimo sunkumą ir

apskaičiuodama pagrindinę baudą Europos Bendrijų Komisija priskyrė jiems jų decentralizuotų sektorių bankų rinkos dalis.

4. Pakeisti Sprendimo 2004/138 3 straipsnyje nustatytų baudų dydžius taip:

— byloje C-125/07 P *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG* skirtą baudą sumažinti iki 18 000 000 EUR,

— byloje C-133/07 P *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* skirtą baudą sumažinti iki 3 037 000 EUR,

— byloje C-135/07 P *Bank Austria Creditanstalt AG* skirtą baudą sumažinti iki 24 300 000 EUR, ir

— byloje C-137/07 P *Österreichische Volksbanken AG* skirtą baudą sumažinti iki 3 037 000 EUR.

5. Bylose C-125/07 P C-133/07 P ir C-137/07 P nurodyti *Erste Bank der österreichischen Sparkassen AG*, *Raiffeisen Zentralbank Österreich AG* ir *Österreichische Volksbanken AG* padengti savo ir 70 % Europos Bendrijų Komisijos

patirtų bylinėjimosi išlaidų. Nurodyti Europos Bendrijų Komisijai padengti 30 % savo bylinėjimosi išlaidų.

6. Byloje C-135/07 P nurodyti *Bank Austria Creditanstalt AG* padengti savo ir 80 % Europos Bendrijų Komisijos bylinėjimosi išlaidų. Nurodyti Europos Bendrijų Komisijai padengti 20 % savo bylinėjimosi išlaidų.“